

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	1VObd/2/2020
Identifikačné číslo spisu:	2108207113
Dátum vydania rozhodnutia:	27.04.2021
Meno a priezvisko:	JUDr. Katarína Pramuková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2021:2108207113.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky vo veľkom senáte obchodnoprávneho kolégia zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a členiek senátu JUDr. Beáty Miničovej, JUDr. Aleny Priellovej, JUDr. Gabriely Mederovej, JUDr. Ivany Izakovičovej, JUDr. Jany Hullovej a JUDr. Andrey Moravčíkovej, PhD., v spore žalobcu: W. O., nar. X. W. XXXX, bytom Q., zastúpeného advokátkou JUDr. Barborou Petrovič, so sídlom Hlavná 44, Trnava, proti žalovanému: Mgr. Ing. Pavol Korytár, so sídlom Sladovnícka 13, Trnava, správca konkurznej podstaty úpadcu Trnavské automobilové závody, štátny podnik v konkurze, so sídlom v Trnave, IČO: 00 009 199, o vylúčenie majetku zo súpisu, vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 36Cbi/13/2016, o dovolaní žalovaného proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 26. apríla 2018, č. k. 31CoKR/7/2017-843, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky zrušuje rozsudok Krajského súdu v Trnave z 26. apríla 2018, č. k. 31CoKR/7/2017-843 a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom z 21. apríla 2017, č. k. 36Cbi/13/2016-796 žalobe vyhovel s tým, že vo výroku I. určil, že zo súpisu všeobecnej podstaty úpadcu G. š. p. v konkurze, IČO: XX XXX XXX, sa vylučujú nehnuteľnosti:

- stavba so súpisným číslom XXXX. nachádzajúca sa na parcele č. XXXX/X, katastrálne územie G., obec G., okres G., zapísaná na LV č. XXXX, správa katastra G.,
- pozemok - parcela č. XXXX/X., druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria o výmere 1051 m², katastrálne územie G., obec G., okres G., zapísaný na LV č. XXXX, správa katastra G.,
- pozemok - parcela č. XXXX/X, druh pozemku: zastavané plochy a nádvoria o výmere 1750 m², katastrálne územie G., obec G., okres G., zapísaný na LV č. XXXX, správa katastra G..

1.1. Výrokom II. okresný súd priznal žalobcovi voči úpadcovi nárok na náhradu trov konania v celom rozsahu.

2. V odôvodnení rozsudku súd prvej inštancie uviedol, že na základe vykonaného dokazovania, vychádzajúc z právneho názoru vyjadreného v náleze Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj

„ústavný súd“ v príslušnom gramatickom tvare) zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 dospel k záveru, že žalobca na základe kúpnej zmluvy z 15. februára 2000 nadobudol vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam, ktoré žalovaný správca zapísal do súpisu majetku úpadcu.

2.1. Podľa okresného súdu nebolo sporné, že dňa 15. februára 2000 predávajúci FARMATEX, s. r. o. v konkurze, v mene ktorého konal správca konkurznej podstaty JUDr. O. X., a žalobca ako kupujúci uzatvorili kúpnu zmluvu, predmetom ktorej bol prevod nehnuteľností, ktoré žalobca žiadal podanou žalobou vylúčiť z konkurznej podstaty úpadcu. Podľa článku IV kúpnej zmluvy kupujúci vyhlásil, že ho správca oboznámil s fyzickým aj právnym stavom kupovanej nehnuteľnosti, ktorý vzal na vedomie. Predaj nehnuteľností uskutočnil správca konkurznej podstaty úpadcu so súhlasom konkurzného súdu a za podmienok ním určených. Žalobca nadobudol nehnuteľnosti z konkurznej podstaty bez tiarch.

2.2. Súd prvej inštancie uviedol, že sa v súlade s právnym názorom ústavného súdu zamerail na dokazovanie smerujúce k (ne)preukázaniu dobromyseľnosti žalobcu pri nadobúdaní predmetných nehnuteľností, a to s ohľadom na individuálne okolnosti daného prípadu. Žalobca tvrdil, že vzhľadom na všetky okolnosti daného prípadu, a to najmä spôsob predaja, osobu, ktorá mu nehnuteľnosti predávala a stav evidovaný v katastri nehnuteľností, bol dobromyseľný a nemal vedomosť o prípadnom spochybňovaní vlastníctva, či už jeho právnych predchodcov, ako aj jeho, k sporným nehnuteľnostiam. Žalovaný sa bránil spochybňovaním žalobcovej dobrej viery vzhľadom k existencii poznámky na liste vlastníctva v znení: „Poznámka na celok Y. žiadosť zo dňa 30. novembra 1999 zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19. novembra 1999 podaný na OS Trnava dňa 29. novembra 1999 navrhovateľ - G.. p. v likvidácii v G.“. Z obsahu citovanej poznámky súd prvej inštancie uzavrel, že nemožno mať pochybnosti o dobromyseľnosti žalobcu pri nadobúdaní daných nehnuteľností, keď z nej bez ďalšieho nemohol poňať pochybnosť o vlastníctve predávajúceho J., s. r. o. a jeho právnych predchodcov. Nie je z nej zrejmé, aké súdne konanie by malo prebiehať na súde, čo by malo byť predmetom tohto konania, či ide napríklad o určenie vlastníctva prevádzaných (evidovaných) nehnuteľností a podobne. Zároveň z nej vyplýva, že ide len o „návrh“ na vydanie predbežného opatrenia, nie o rozhodnutie a nevyplýva z nej ani to, ako bol tento návrh posúdený a či mu bolo vyhovieť alebo nie. Poznámka má len informatívny charakter, nezakazuje, neobmedzuje dispozíciu vlastníka evidovaného a zapísaného na liste vlastníctva a aj z tohto dôvodu (neexistencie žiadneho zákonného obmedzenia - plomby) sa žalobca mohol dobromyseľne domnievať, že vlastnícke právo nie je spochybnené. Okresný súd zdôraznil, že žalobca nadobúdala nehnuteľnosti od úpadcu zastúpeného osobou, u ktorej sa predpokladá náležitá odbornosť, starostlivosť a kvalifikácia pri predaji a speňažovaní prevádzaných nehnuteľností (majetku úpadcu). O spôsobe prevodu nehnuteľností bolo rozhodnuté navyše aj opatrením Krajského súdu v Bratislave, ako súdu dozorujúceho nad správnosťou konkurzného konania. Zo svedeckej výpovede bývalého správcu JUDr. X. nebolo preukázané, že by žalobcu upozorňoval na poznámku zapísanú na liste vlastníctva, alebo upozorňoval na to, že vôbec niekto spochybňuje vlastníctvo prevádzaných nehnuteľností, nakoľko podľa jeho tvrdení ani on sám nemal o takýchto skutočnostiach vedomosť. Žalovaný v konaní tvrdil, že správca JUDr. X. mal o poznámke vedomosť, nakoľko mu on sám predložil z konkurzného spisu úpadcu J., s. r. o., list vlastníctva s poznámkou, na ktorú žalovaný pri svojej argumentácii odkazoval. JUDr. X. potvrdil, že žalovanému predložil na jeho požiadanie potrebné doklady, ako je kúpna zmluva a list vlastníctva. List vlastníctva v znení s poznámkou predložený JUDr. X. žalovanému však mohol byť do konkurzného spisu založený až dodatočne, teda neskôr, ako bola uzatvorená kúpna zmluva, pred uzatvorením ktorej mohol mať k dispozícii iný výpis z listu vlastníctva bez danej poznámky, a preto svedok zotrval na svojom vyjadrení, že v čase uzatvárania kúpnej zmluvy o poznámke vedomosť nemal.

2.3. Podľa súdu prvej inštancie všetky skutočnosti skúmané v konaní nespochybňovali žalobcovu dobrú vieru v to, že nadobudol nehnuteľnosti od vlastníka, ale skôr naopak jeho dobrú vieru umocňujú v tom, že žalobca vlastníctvo nadobudol od skutočného vlastníka a že vlastníctvo predávajúceho nebolo v čase prevodu spochybnené. Okresný súd preto mal v konaní preukázanú dobrú vieru žalobcu ako nadobúdateľa nehnuteľností, čo zakladá poskytnutie ochrany jeho vlastníckemu právu k daným nehnuteľnostiam v zmysle záverov vyslovených ústavným súdom v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.

3. Krajský súd v Trnave (ďalej aj „odvolací súd“ alebo „krajský súd“) rozsudkom z 26. apríla 2018, č. k. 31CoKR/7/2017-843 rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil a žalobcovi priznal nárok na náhradu trov

odvolacieho konania v celom rozsahu.

4. V odôvodnení rozsudku krajský súd na zdôraznenie správnosti záverov súdu prvej inštancie poukázal na ustanovenie § 44 Vyhlášky Úradu geodézie, kartografie a katastra Slovenskej republiky č. 79/1996 Z. z., ktorou sa vykonáva zákon Národnej rady Slovenskej republiky č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), účinný ku dňu predmetnej poznámky na list vlastníctva, t. j. k 19. novembru 1999 (ďalej len „Vyhláška“), v zmysle ktorého v prospech toho, kto nemôže hodnoverne preukázať, že je oprávnený v právnom vzťahu, sa vpiše do listu vlastníctva poznámka, na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo na základe žiadosti o vydanie osvedčenia potvrdených súdom alebo notárom „poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva, alebo poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva“. Odvolací súd v zhode s okresným súdom skonštatoval, že z poznámky „zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia“ vôbec nevyplyva, že ide o konanie o určenie vlastníckeho práva tak, ako to namietal žalovaný.

4.1. Žalovaný podľa odvolacieho súdu nepreukázal, že žalobca musel mať pri uzatváraní kúpnej zmluvy vedomosť o prebiehajúcom spore o určenie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam, nakoľko to zo samotnej povahy inštitútu predbežného opatrenia vôbec nevyplyva. Žalovaný mal dať zapísať poznámku v súlade s ustanovením § 44 Vyhlášky v znení napríklad začatie konania o určenie vlastníckeho práva, čo však neurobil. Uvedená skutočnosť nemôže byť podľa odvolacieho súdu vykladaná na rarchu žalobcu. Krajský súd pritom poukázal na výpoveď svedka JUDr. X., z ktorej vyplynulo, že žalobcu neupozorňoval na to, že by niekto spochybňoval vlastnícke právo k prevádzaným nehnuteľnostiam.

4.2. Pri posudzovaní dôvodnosti žaloby odvolací súd uzavrel, že práve okolnosť, že žalobca neuzatváral predmetnú kúpnu zmluvu s fyzickou osobou, ale so správcom konkurznej podstaty úpadcu, umocňuje dobromyseľnosť žalobcu, keďže predávajúci (správca konkurznej podstaty) ho o spornosti vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam neinformoval.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal žalovaný dňa 16. júla 2018 dovolanie, ktorým sa domáhal, aby dovolací súd napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania žalovaný vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f/ Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C. s. p.“) a zároveň aj z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/, písm. b/ a písm. c/ C. s. p.

6. Vo vzťahu k označenej vade zmätočnosti podľa § 420 písm. f/ C. s. p. dovolateľ nepredložil žiadnu argumentáciu, týkajúcu sa (prípadného) nesprávneho procesného postupu odvolacieho súdu.

7. Nesprávne právne posúdenie videl dovolateľ v nesprávnom posúdení nadobudnutia vlastníckeho práva žalobcom a v nesprávnom posúdení otázky dobrej viery žalobcu v čase, kedy nadobúdala predmetné nehnuteľnosti, v čom zároveň videl rozpor aj s nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktorý zdôraznil použitie prísneho výkladu dobrej viery na okolnosti daného prípadu.

8. Vo vzťahu k nesprávnemu posúdeniu, či sa žalobca stal alebo nestal vlastníkom sporných nehnuteľností, žalovaný uviedol, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pričom poukázal na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ v príslušnom gramatickom tvare) sp. zn. 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016 a 5MCdo/12/2011, v dôsledku čoho má byť jeho dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.

8.1. Z označených rozhodnutí podľa dovolateľa vyplýva, že právny nástupca nemôže platne nadobudnúť vlastnícke právo, ak subjekt, od ktorého odvodzuje derivatívne svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto nikdy nenadobudol, a teda ho nemohol platne ani previesť. Právne názory dovolacieho súdu, vyslovené v obdobných prípadoch, považuje žalovaný za ustálené, pričom dovolací súd akcentuje zásadu „nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet“, teda že nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám (ďalej aj „nemo plus iuris“), čo je v súlade s hmotnoprávnou úpravou.

8.2. Prijatie opačného právneho názoru, podľa ktorého pri nadobudnutí vlastníckeho práva k prevádzanej nehnuteľnosti má právotvorný účinok samotná dobrá viera (bez ohľadu na dĺžku doby, po ktorú trvala) nadobúdateľa v to, že kupuje nehnuteľnosť od vlastníka (že zápis vlastníctva v katastri zodpovedá

právnemu stavu), by viedlo podľa žalovaného k obsolentnosti tých ustanovení Občianskeho zákonníka o vydržaní, ktoré priznávajú právnu relevanciu dobrej viere pretrvávajúcej po stanovenú vydržačiu dobu. Tento názor by negoval dosiaľ platnú a účinnú hmotnoprávnu úpravu a bez ďalšieho by povyšoval dobrú vieru nadobúdateľa nad už spomenutý princíp nemo plus iuris. So zreteľom na princíp právnej istoty a predvídateľnosti rozhodnutí súdov by k zmene náhľadu na tak významný princíp súkromného práva nemalo dôjsť bez primeraného legislatívneho vyjadrenia, teda len na základe „nového“ (opačného) výkladu doterajších ustanovení právneho poriadku, ktorý by podal súd v niektorej individuálnej veci.

8.3. Dovolateľ zároveň poukázal na to, že ústavný súd v obdobných prípadoch nedospel k ustáleniu rozhodovacej praxe, keď rovnaký senát ústavného súdu (t. j. vtedajší I. senát ústavného súdu - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) posudzoval princíp nemo plus iuris vo viacerých rozhodnutiach, pričom dospel k vzájomne si odporujúcim záverom, keď v jednom z rozhodnutí považoval princíp nemo plus iuris ako relevantný na právne posúdenie vlastníckych práv dotknutých účastníkov a v inom prípade ho za relevantný nepovažoval. V tejto súvislosti žalovaný odkázal na nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 a na uznesenie ústavného súdu z 20. apríla 2016, sp. zn. I. ÚS 239/2016.

9. V časti dovolania, v ktorej dovolateľ namietal nesprávne posúdenie veci v posúdení dobrej viery, žalovaný uviedol, že konajúce súdy sa odklonili od názoru, že princíp ochrany dobrej viery nového vlastníka môže prelomiť princíp ochrany práva pôvodného vlastníka iba celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zrejmé, že nový vlastník je dobromyseľný, pričom v tomto prípade sa musí dobrá viera hodnotiť veľmi prísne s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci, ako to vyplýva aj z rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011.

9.1. Podľa žalovaného súdy nižšej inštancie neposudzovali dobromyseľnosť žalobcu dostatočne prísne, keď v čase podpisu kúpnej zmluvy bola preukázateľne na výpise z predmetného listu vlastníctva zapísaná poznámka o podanom návrhu na vydanie predbežného opatrenia z 19. novembra 1999 na Okresnom súde Trnava v nasledovnom znení: „Poznámka na celok Y. žiadosť zo dňa 30. novembra 1999 zápis návrhu na vydanie predbežného opatrenia zo dňa 19. novembra 1999 podaný na OS Trnava dňa 29. novembra 1999 navrhovateľ - G. š. p. v likvidácii v G.“. Z obsahu citovanej poznámky je zrejmé, že sa jedná o poznámku týkajúcu vecného práva k predmetným nehnuteľnostiam a ďalej z nej možno usudzovať, že po podaní návrhu na vydanie predbežného opatrenia si oprávnený subjekt ďalej bude svoje nároky uplatňovať prostredníctvom žaloby.

9.2. Žalobca už v čase pred uzatvorením kúpnej zmluvy, ako aj v čase uzatvorenia predmetnej kúpnej zmluvy (15. februára 2000) mohol mať vedomosť o prebiehajúcom spore o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, vyplývajúceho zo samotnej povahy inštitútu predbežného opatrenia. V zmysle § 44 Vyhlášky sa prostredníctvom poznámky zapisovali nasledovné skutočnosti: V prospech toho, kto nemôže hodnoverne preukázať, že je oprávnený v právnom vzťahu, sa vpíše do listu vlastníctva poznámka na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva alebo na základe žiadosti o vydanie osvedčenia potvrdených súdom alebo notárom textom: "Poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva" alebo "Poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva". Poznámka mala informatívny charakter, a z jej obsahu bolo v danom čase zrejmé, že na súde bude iniciované súdne konanie o vecných právach k nehnuteľnostiam. Poznámky zapisované na príslušné listy vlastníctva podľa ustanovenia § 44 Vyhlášky sa týkajú len sporových konaní o vecných právach k nehnuteľnostiam. V danom prípade išlo o poznámku týkajúcu sa prebiehajúceho konania o určenie vlastníckeho práva k predmetným nehnuteľnostiam.

9.3. Argumentácia žalobcu o uistení zo strany JUDr. X. nemôže podľa žalovaného obstáť, pretože neznalosť zákona neospravedlňuje a žalobca mal mať vedomosť, o aký druh poznámky, resp. o aký obsah poznámky sa v danom prípade jedná. Navyše žalobca a JUDr. X. museli vedieť o zápise poznámky na predmetný list vlastníctva aj z dôvodu, že tento predstavoval prílohu znaleckého posudku č. 14/1999 zo 6. decembra 1999 na ocenenie sporných nehnuteľností, ktorý dal vyhotoviť JUDr. X. na účely speňažovania majetku v konkurznom konaní a tento znalecký posudok mohol mať k dispozícii aj žalobca ako úspešný súťažiteľ o kúpu predmetných nehnuteľností z konkurzu vyhláseného na majetok obchodnej spoločnosti J., s. r. o., v ktorom bol ako správca konkurznej podstaty úpadcu ustanovený práve JUDr. X.. Z toho vyplýva, že JUDr. X. vo funkcii správcu konkurznej podstaty úpadcu mal k dispozícii predmetný list vlastníctva, na ktorom bola zapísaná uvedená poznámka a zároveň musel byť

následne oboznámený aj s obsahom tohto znaleckého posudku, ktorého prílohou bol predmetný list vlastníctva.

9.4. Z obsahu poznámky, ako aj z obsahu súdneho spisu tak podľa dovolateľa vyplýva, že sa bezprostredne pred prevodom nehnuteľností domáhal ochrany svojich práv návrhom na vydanie predbežného opatrenia na príslušnom súde a je zrejmé, že mala nasledovať žaloba o určenie vlastníckeho práva, ktorú aj v skutočnosti podal. S ohľadom na uvedené skutočnosti má žalovaný za to, že dobromyseľnosť žalobcu mali sudy nižšej inštancie posudzovať s prihliadnutím na objektívny skutkový stav. Konajúce sudy mali teda vziať do úvahy skutočnosť, že žalobca musel mať vedomosť o existencii poznámky na predmetnom liste vlastníctva, čo zakladá nedostatok dobrej viery v zmysle prísneho výkladu dobrej viery uvedenej ako v náleze ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015, tak aj v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 6Cdo/71/2011.

10. Žalobca vo vyjadrení k dovolaniu žalovaného zo 7. augusta 2018 navrhol podané dovolanie ako nedôvodné zamietnuť.

10.1. Podľa žalobcu všetky skutočnosti a dôvody uplatnené žalovaným ako dovolacie dôvody boli racionálne, logicky a presvedčivo vyargumentované jednak v rozsudku súdu prvej inštancie, ako i v rozsudku odvolacieho súdu, no najmä v náleze ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, vydanom v predmetnom spore, ktorým boli sudy nižšej inštancie viazané, a rovnako tak ním je viazaný aj najvyšší súd. Sudy nižšej inštancie sa vo svojich rozsudkoch vysporiadali s predmetným nálezom a tento vhodne aplikovali v okolnostiach daného skutkového stavu. Žalovaný v rámci dovolania nepredložil žiadne argumenty, na ktoré by už nedostal odpoveď v rozhodnutiach súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu.

10.2. Vzhľadom k tomu, že existencia dobrej viery sa prezumuje, žalovaný bol povinný tvrdenie o tom, že žalobca nebol pri nadobudnutí vlastníckeho práva dobromyseľný, preukázať relevantnými dôkazmi. Žalovaný predmetnú skutočnosť v konaní nepreukázal. Podľa jeho názoru žalovaný opakovane úmyselne manipuluje faktami, keď neuvádza, že poznámka, ktorá bola na liste vlastníctva zapísaná, nebola poznámkou na základe návrhu na začatie konania o určenie vlastníckeho práva, ale na základe návrhu na vydanie predbežného opatrenia, pričom tento rozdiel je markantný. Návrh na nariadenie predbežného opatrenia nebol totožný s návrhom na začatie konania. Podľa § 74 ods. 1 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „O. s. p.“), návrh na nariadenie predbežného opatrenia bolo možné podať pred začatím konania vo veci samej, pričom podľa § 77 ods. 1 písm. a/ O. s. p. predbežné opatrenie zaniklo, ak návrh na začatie konania nebol podaný v súdom stanovenej lehote. Ak by bol žalovaný dôsledný, postrehol by, že poznámka podľa § 44 Výhlášky mala znieť "Poznamenáva sa začatie konania o určenie vlastníckeho práva" alebo "Poznamenáva sa začatie konania o osvedčenie vlastníckeho práva". Nič také však na predmetnom liste vlastníctva poznamenané nebolo.

10.3. Žalobca je tak toho názoru, že ani pri viac ako obvyklej možnej miere obozretnosti nemohol vedieť o tom, že by bolo vlastnícke právo jeho predchodcu (úpadcu J., s. r. o., v konkurze zastúpeného správcom konkurznej podstaty JUDr. O. X.), spochybnené. Zo zapísanej poznámky nebolo možné vyvodíť začatie konania o určenie vlastníckeho práva a ani jeho pokračovanie, a to ani v prípade, ak by o jej existencii vedel, čo nebolo v konaní preukázané. Dobromyseľnosť žalobcu navyše bola v konaní preukázaná výpoveďou JUDr. X., z ktorej vyplynulo, že žalobcu o spornosti vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam neupovedomoval, nakoľko o nej sám nemal vedomosť.

10.4. K problematike prelomenia princípu nemo plus iuris žalobca uviedol, že nie je možné opomenúť skutočnosť, že princíp, že nikto nemôže na iného previesť viac práv, než má on sám, nie je explicitne formulovaný v právnom poriadku Slovenskej republiky. Ide o princíp súkromného práva, ktorý je však prelomený viacerými ustanoveniami niekoľkých právnych predpisov [§ 93 ods. 3 zákona č. 7/2005 Z. z. o konkurze a reštrukturalizácii (ďalej aj „ZKR“ alebo „zákon o konkurze a reštrukturalizácii“); § 61 Exekučného poriadku; § 446 Obchodného zákonníka]. Nie je teda možné prisvedčiť názoru žalovaného, že ústavný súd v danej veci tvoril právny poriadok Slovenskej republiky a prevzal na seba úlohu normotvorcu, ktorá mu neprináleží. Právne normy a právo ako také sú totiž objektom interpretácie a reinterpreácie (s ohľadom na dynamiku vyvíjajúcich sa spoločenských vzťahov) a ústavný súd využil svoje oprávnenie reinterpretovať už raz interpretované pravidlá správania sa, čo nie je nijak neobvyklé a dokonca ide o žiaduci jav. Takto nepostupuje iba ústavný súd, ale aj všeobecné sudy na čele s najvyšším súdom.

10.5. Závery ústavného súdu vyslovené v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015, následne podľa žalobcu prevzali súdy nižšej inštancie v súlade s ustanovením § 56 ods. 6 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov. Vo vzťahu k rozhodnutiam najvyššieho súdu, ktoré označil žalovaný, žalobca uviedol, že tieto boli vydané v čase pred vydaním nálezu v tejto veci. Ústavný súd tak predmetným nálezom prelomil jednak judikatúru najvyššieho súdu, ako aj svoju vlastnú dovtedajšiu rozhodovaciu prax. Uvedeným nálezom a právnym názorom v ňom vysloveným je zároveň viazaný aj najvyšší súd rozhodujúci v dovolacom konaní.

11. Senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 4 O rozhodujúci ako súd dovolací (podľa § 35 C. s. p.) uznesením z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018 postúpil vec na konanie a rozhodnutie veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu.

12. Senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O uvedeným uznesením postúpil vec veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia celkovo so štyrmi právnymi otázkami, ktoré znejú nasledovne:

1/ či je dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný konkrétnym písmenom a/, alebo b/, alebo c/ ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. (nesprávne) uvedeným dovolateľom;

2/ či je trojčlenný senát najvyššieho súdu povinný v prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (pri prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.) prikloniť sa k jednému zo skôr vyslovených právnych názorov, alebo je jeho povinnosťou postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 C. s. p. postúpiť vec na prejednanie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu, ktorý je následne povinný o dovolaní rozhodnúť;

3/ či je skúmanie dobrej viery nadobúdateľa skutkovou otázkou, alebo či ide o právnu otázku;

4/ či je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníckom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností, a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti.

13. Prvú predloženú právnu otázku odôvodnil predkladajúci senát tým, že záver o prípustnosti dovolania (a o naplnení zákonných predpokladov pre uskutočnenie dovolacieho prieskumu) patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu. Prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávneho označenia písmena uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. (napríklad nesprávne uvedené písm. a/ namiesto správneho písm. c/) by za súčasného splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C. s. p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p. spôsobom predpokladaným v odseku 2 ustanovenia § 432 C. s. p. predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

13.1. Senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O označil za nesprávny názor, podľa ktorého, ak je zrejماً otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu v prípade dovolania prípustného podľa § 421 ods. 1 C. s. p., a dovolanie obsahuje zákonné vymedzenie dovolacieho dôvodu podľa § 432 ods. 2 C. s. p., je možné odmietnuť dovolanie pre jeho neodôvodnenie prípustným dovolacím dôvodom podľa § 447 písm. f/ C. s. p., a to len z dôvodu, že dovolateľ mal za to, že prípustnosť jeho dovolania je daná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. a dovolací súd pri skúmaní prípustnosti dospeje k záveru, že existujú aj odlišné rozhodnutia, než na ktoré poukázal dovolateľ (t. j. prípustnosť dovolania vyplývala z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.). V takom prípade je neprípustný striktné formalistický prístup zo strany dovolacieho súdu. Predkladajúci senát zdôraznil, že najmä najvyšší súd má dôkladne poznať svoju rozhodovaciu činnosť a zároveň, zo žiadneho ustanovenia Civilného sporového poriadku nevyplyva možnosť odmietnuť podané dovolanie podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p. len pre nesprávne označenie dôvodu prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p., pokiaľ je dovolací dôvod vymedzený v súlade s ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p. a z obsahu dovolania je zrejماً právna otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu. Zároveň zdôraznil, že posúdenie podmienok prípustnosti dovolania je na dovolacom súde (a nie na dovolateľovi).

13.2. Pri vyslovení tohto názoru sa senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O stotožnil so závermi vyslovenými v uznesení najvyššieho súdu zo 17. júla 2019, sp. zn. 3Obdo/11/2019, pričom zároveň nesúhlasil s opačným názorom vysloveným v uznesení najvyššieho súdu z 24. októbra 2019, sp. zn. 1Obdo/44/2018. Na podporu svojej argumentácie poukázal predkladajúci senát aj na rozsudky

najvyššieho súdu z 19. septembra 2019, sp. zn. 3Cdo/102/2018 a z 13. júna 2019, sp. zn. 3Obdo/49/2018 a na uznesenie najvyššieho súdu z 22. októbra 2019, sp. zn. 3Obdo/65/2019, ako aj na nález ústavného súdu z 20. augusta 2019, sp. zn. I. ÚS 206/2019.

14. V rámci druhej predloženej právnej otázky senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O vychádzal zo svojho nesúhlasného postoja vo vzťahu právnym názorom vysloveným v uzneseniach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019, týkajúcim sa výkladu ustanovenia § 48 ods. 1 C. s. p., ktorý v prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu popiera základný zmysel existencie inštitútu veľkého senátu. Týmto základným zmyslom má byť zjednocovanie judikatúry najvyššieho súdu. Rovnaký právny názor, ako bol vyjadrený v rozhodnutiach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, bol vyslovený aj vo viacerých rozhodnutiach trojčlenných senátov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, konkrétne v uznesení z 30. marca 2020, sp. zn. 1Cdo/128/2019 a v rozsudku z 23. apríla 2020, sp. zn. 5Cdo/148/2017. Závery prezentované veľkým senátom občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu podľa predkladajúceho senátu nemajú oporu ani v rozsudku najvyššieho súdu z 10. novembra 2016, sp. zn. 3Cdo/174/2016, na ktorý veľký senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu vo svojich uzneseniach odkazoval.

14.1. Naopak podľa senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O zákon neumožňuje trojčlennému senátu v prípadoch rozdielnej rozhodovacej činnosti najvyššieho súdu prikloniť sa k jednému z rozdielnych názorov a nepredložiť vec veľkému senátu. Samotné priklonenie sa k právnemu záveru vyjadrenému v jednom z rozhodnutí automaticky znamená odklon od právneho záveru, ktorý bol vyjadrený v opozitnom rozhodnutí, resp. rozhodnutiach najvyššieho súdu, čím je naplnená zákonná požiadavka na predloženie veci veľkému senátu.

14.2. Pri akceptovaní záveru vysloveného v rozhodnutiach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu by podľa predkladajúceho senátu dochádzalo k situáciám, kedy by bolo možné predložiť vec veľkému senátu len v prípadoch existencie ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu a vec predkladajúci senát by mal v úmysle ju prekonať. V prípade, kedy by však bola rozhodovacia prax odlišná a trojčlenný senát by sa rozhodol prikloniť k jednému zo záverov, prípadne by chcel zaujať odlišný („tretí“) právny názor od skôr vyslovených právnych názorov, nepredložením veci na rozhodnutie veľkému senátu by nedochádzalo k zjednocovaniu rozhodovacej praxe najvyššieho súdu, ale naopak k predlžovaniu stavu právnej neistoty, či k jej prehlbovaniu, nakoľko by nebolo možné nastolenú právnu otázku vyriešiť autoritatívnym a záväzným spôsobom. Napokon samotný zákonodarec v dôvodovej správe pri zavádzaní inštitútu veľkého senátu uviedol, že veľký senát je inštitucionálnym zabezpečením práve princípu právnej istoty vyjadreného v článku 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku.

15. K tretej predloženej právnej otázke senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O uviedol, že sa nestotožňuje so záverom vysloveným v uznesení najvyššieho súdu z 29. novembra 2018, sp. zn. 8Cdo/169/2017, podľa ktorého otázka posudzovania dobrej viery je otázkou skutkovou. Naopak predkladajúci senát zastáva názor, že posudzovanie dobrej viery predstavuje právnu otázku. Na podporu svojho názoru poukázal na rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 22Cdo/1426/2002, vychádzajúce z Vážneho Zbierky rozhodnutí najvyššieho súdu vo veciach občianskych, ročník piaty, obsahujúce rozhodnutia z roku 1923, č. 2199, v zmysle ktorého posúdenie dobrej viery držiteľa nie je skutkovou otázkou, ale právnu otázkou.

15.1. Senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O poukázal na to, že subjektívna dobrá viera, ako psychický stav, či vnútorné presvedčenie subjektu samé osebe nemôže byť predmetom dokazovania (Cpj 51/84, R 45/1986), avšak predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodiť presvedčenie nadobúdateľa o dobrej viere, že mu vec patrí. Či držiteľ veci je dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Nestačí jeho subjektívne presvedčenie, že mu vec patrí. Rozhodujúce pritom je, či držiteľ pri normálnej opatrnosti, ktorú možno so zreteľom na okolnosti konkrétneho prípadu na každom subjekte rozumne požadovať, mal, mohol mať alebo nemal, prípadne nemohol mať pochybnosti o tom, že mu vec patrí (rozsudok najvyššieho súdu sp. zn. 2Cz/57/87).

16. Pokiaľ ide o štvrtú predloženú právnu otázku a o posúdenie, či je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníkom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností, a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti, senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O poukázal na to, že pri svojom rozhodovaní bol viazaný právnym názorom vysloveným v náleze ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015. Zároveň poukázal na rozdielnu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu pri posudzovaní tejto právnej otázky, keď na jednej strane v rozhodnutiach najvyššieho súdu sp. zn. 3Cdo/144/2010, 3Cdo/115/2016, 3Cdo/223/2016 a 5MCdo/12/2011 bol vyslovený právny názor, že neprichádza do úvahy prelomenie zásady nemo plus iuris, na druhej strane prelomenie predmetnej zásady bolo pripustené v rozhodnutí sp. zn. 4Cdo/102/2017, a to s odkazom na nález ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 549/2015.

16.1. Predkladajúci senát uviedol, že princíp ochrany dobrej viery je obsiahnutý v princípe právneho štátu, ktorý je jedným z nosných princípov celého právneho poriadku Slovenskej republiky. Princíp dobrej viery tak platí aj v občianskom práve ako princíp všeobecný, bez ohľadu na to, že je v Občianskom zákonníku výslovne upravený iba ad hoc. Vo všeobecnosti neexistuje súkromnoprávny predpis, ktorý by výslovne chránil dobrú vieru nadobúdateľa. Pri zodpovedaní si otázky, či je možné chrániť nadobúdateľa vlastníckeho práva na základe právneho princípu ochrany dobrej viery pred pôvodným vlastníkom, je potrebné si uvedomiť, že obe normatívne veličiny majú povahu tzv. právnych princípov a ako také nie sú bezprostredne spôsobilé pre subsumpciu. Ich konflikt je však riešiteľný prostredníctvom vzájomného zvažovania princípov, teda tzv. „vzájomného pomerovania“, čiže kritéria porovnania závažnosti oboch v kolízii stojacich základných práv. Zvažovanie teda v tomto zmysle v danom prípade v prvom rade znamená skúmanie, ktorý z princípov dostane v konkrétnom prípade prednosť. Pokiaľ sa jedná o rovnocenné princípy, potom je rozhodujúce, akou mierou sú dané princípy dotknuté. Následne je nutné uplatniť princíp proporcionality. Tento postup zodpovedá vyššie uvedenému posudzovaniu možnosti obmedzenia základného práva či slobody v prospech iného základného práva alebo slobody. Nakoľko sa nejedná o princípy, ktoré by boli vo vzájomnom vzťahu podriadenosti a nadriadenosti, je potom potrebné v rámci tzv. kritéria porovnávania závažnosti oboch v kolízii stojacich základných práv, zohľadniť určité skutočnosti.

16.2. V konkrétnom prípade bolo potrebné podľa predkladajúceho senátu zohľadniť skutočnosť, že nadobúdateľ uzatváral kúpnu zmluvu so správcom konkurznej podstaty úpadcu J., s. r. o., ktorú následne schválil konkurzný súd. Nakoľko súčasné občianske právo pripúšťa nadobudnutie od neoprávneného iba v prípadoch, kedy sa štát podieľa (priamo, či nepriamo) na vytvorení základu pre vznik dobrej viery nadobúdateľa, ide teda o právne veľmi významné kritérium. Ak súd dospeje k záveru, že je potrebné dať prednosť princípu ochrany dobrej viery, bude to znamenať, že dobromyseľný nadobúdateľ nadobudne vlastnícke právo a pôvodný vlastník svoje vlastnícke právo stratí. K tomuto nadobudnutiu vlastníckeho práva pritom dôjde priamou aplikáciou všeobecného princípu ochrany dobrej viery, ako jedného zo základných princípov nielen ústavného práva, ale aj slovenského práva ako takého. Tento právny princíp tak umožňuje nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka aj v iných prípadoch, ako v tých, ktoré Občiansky zákonník výslovne upravuje.

16.3. Zároveň senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O poukázal na materiálnu publicitu katastra nehnuteľností, ktorá nie je dostatočná. Uvedená nedostatočnosť právnej úpravy zásady materiálnej publicity katastra nehnuteľností vyúsťuje v jej nezlučiteľnosť s ústavnými maximami, najmä princípmi právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv. Pokiaľ zákonodarca na strane jednej počíta s dobrou vierou jednotlivcov v zápis v katastri nehnuteľností (hoci aj pri existencii vyvrátenej právnej domnienky hodnovernosti a závažnosti vybraných údajov katastra nehnuteľností), pričom zavedie konštitutívny charakter zápisu práv k nehnuteľnostiam do katastra na základe zmluvných dispozícií s nimi, z čoho vyplýva, že bez aktu štátneho orgánu nemôže na základe zmluvného úkonu dôjsť k vzniku, zmene, či zániku evidovaného práva, potom súčasne na strane druhej nemôže bez ďalšieho preniesť riziko z nesprávosti (nepravdivosti) údajov v katastri na osoby konajúce v dobrej viere v tieto údaje.

16.4. Predkladajúci senát pritom uzavrel, že nadobúdateľ nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností konajúci v dobrej viere v obsah tejto evidencie je hoden ústavnej ochrany, a to práve s ohľadom na existenciu tejto verejnoprávnej evidencie, do ktorej zápis vo forme vkladu je pri prevode evidovaných nehnuteľností nevyhnutnou, avšak nie jedinou podmienkou nadobudnutia vlastníckeho práva novým vlastníkom a má konštitutívne účinky. Aj napriek tomu, že aktuálna platná právna úprava obsiahnutá v

Občianskom zákonníku neobsahuje žiadne ustanovenie explicitne upravujúce všeobecný spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností od neoprávneného, konštruovaný len na základe dobrej viery nadobúdateľa, je potrebné dospieť k záveru, že je nevyhnutné zvažovať a chrániť aj práva dobromyseľného nadobúdateľa, a to aj vzhľadom k zásadným ústavným princípom, akými sú princíp právnej istoty a z neho vychádzajúci princíp dôvery v akty štátu a ochrany dobrej viery, či princíp ochrany nadobudnutých práv. Nadobúdateľ odvodzujúci svoje vlastnícke právo od osoby, ktorá vlastnícke právo mala nadobudnúť na základe právneho úkonu, ktorý sa neskôr ukázal hoci aj absolútne neplatným (teda táto osoba v skutočnosti vlastnícke právo nenadobudla), by sa mal stať skutočným vlastníkom veci, a to aj inak ako vydržaním. Ak určitá osoba pri nadobudnutí nehnuteľnosti evidovanej v katastri nehnuteľností konala v dobrej viere v správnosť údajov katastra o vlastníckom práve k danej nehnuteľnosti a túto nehnuteľnosť nadobudla za odplatu, ktorá zjavne nebola v extrémnom nepomere k hodnote danej nehnuteľnosti, mala by požívať ústavnú ochranu, aká sa priznáva vlastníkovi nehnuteľnosti. Fundamentálnou podmienkou pre takéto nadobudnutie vlastníctva je konštatovanie existencie dobrej viery nadobúdateľa súdom. K nadobudnutiu vlastníckeho práva od neoprávneného na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností môže však dôjsť skutočne len v mimoriadnych situáciách, v ktorých dobromyseľný nadobúdateľ nemohol ani pri vynaložení všetkého úsilia, ktoré je po ňom možné rozumne požadovať, spoznať, že stav zapísaný v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti. Či je držiteľ veci dobromyseľný, treba hodnotiť vždy objektívne. Možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom je teda daná výhradne vtedy, pokiaľ nadobúdateľ objektívne nemal možnosť pri zachovaní maximálnej možnej obozretnosti zistiť, že kupuje nehnuteľnosť od osoby, ktorá ich vlastníkom v skutočnosti nie je. Posúdenie dobrej viery musí byť v týchto prípadoch prísne.

17. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (podľa ustanovenia § 48 C. s. p.) si pred rozhodnutím vo veci podľa § 48 ods. 4 C. s. p. na základe žiadosti z 20. júla 2020 vyžiadaval stanovisko ministerky spravodlivosti Slovenskej republiky (ďalej len „ministerka“ v príslušnom gramatickom tvare), generálneho prokurátora, Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, Právnickej fakulty Trnavskej univerzity v Trnave, Právnickej fakulty Univerzity Mateja Bela v Banskej Bystrici, Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach a predsedníčky občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, keďže ide o vec, o ktorej rozhoduje obchodnoprávne kolégium najvyššieho súdu a zároveň aj občianskoprávne kolégium najvyššieho súdu.

17.1. K predmetnej žiadosti veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia z 20. júla 2020 sa vyjadrili generálny prokurátor, ministerka, Právnická fakulta Univerzity Komenského, Právnická fakulta Trnavskej univerzity a Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach.

18. Generálny prokurátor vo vyjadrení z 21. septembra 2020 uviedol, že s procesnými právnymi otázkami, týkajúcimi sa posudzovania prípustnosti dovolania najvyšším súdom a právomoci veľkého senátu príslušného kolégia na rozhodnutie v spore, ak existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu (t. j. ak je daná prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.), sa stotožňuje s názorom senátu

4 O, vysloveným v uznesení z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018. Vo vzťahu k právnej otázke, či je možné prelomiť zásadu *nemo plus iuris*, resp. či môže nadobúdateľ konajúci v dobrej viere nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti, generálny prokurátor skonštatoval, že judikatúra na Slovensku je vzáčne jednotná.

18.1. V podrobnostiach k prvej právnej otázke (t. j. k otázke posudzovania prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p., ak dovolateľ uvedie nesprávne písmeno uvedené v predmetnom zákonom ustanovení) generálny prokurátor skonštatoval, že nesprávne uvedenie písmena v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. v dovolaní nemôže byť dôvodom pre odmietnutie dovolania, keďže je nevyhnutné, aby dovolateľ vymedzil právnu otázku,

od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu, ktorej vyriešenie považuje dovolateľ za nesprávne. Právne predpisy musí súd (vrátane najvyššieho súdu) vykladať tak, aby bola zabezpečená maximálna ochrana práv subjektov právnych vzťahov. Iný výklad podľa generálneho prokurátora nie je zlučiteľný s ústavou, to znamená, že je z ústavného hľadiska neospravedlniteľný, neudržateľný a v konečnom dôsledku by viedol k odmietnutiu spravodlivosti.

18.2. K otázke predloženia veci veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu (a následnej právomoci veľkého senátu rozhodnúť o podanom dovolaní) generálny prokurátor uviedol, že sa nestotožňuje s uzneseniami veľkého senátu občianskoprávneho kolégia z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019, keďže úlohou veľkého senátu je zjednocovať právne názory na najvyššom súde, čím sa má zabezpečiť jednotnosť rozhodovania súdov nižšej inštancie. V prípadoch rozdielnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu generálny prokurátor zastáva názor, že platná právna úprava neumožňuje prikloniť sa k jednému z rozdielnych názorov a vec nepredložiť veľkému senátu. Takýmto postupom by sa rozhodovanie súdov nezjednocovalo, naopak by dochádzalo k stavu právnej neistoty, ku ktorému z rozhodnutí sa dovolací súd prikloní. V rozhodovacej praxi najvyššieho súdu je možné spornú právnu otázku autoritatívnym a záväzným spôsobom vyriešiť výlučne rozhodnutím veľkého senátu najvyššieho súdu.

18.3. K možnosti prelomenia zásady *nemo plus iuris* princípom dobrej viery chrániacim nadobúdateľa vlastníckeho práva v dobrej viere generálny prokurátor uviedol, že nie je dôvod odkloniť sa od doterajšej judikatúry. Poukázal na to, že v predmetnom spore o vylúčenie veci z konkurznej podstaty sa otázka vlastníckeho práva rieši len ako otázka predbežná. Zároveň generálny prokurátor doplnil, že absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona, v dôsledku čoho sa naň hľadí tak, ako keby nebol nikdy urobený. Absolútne neplatný právny úkon nevyvoláva žiadne právne následky, a to ani v prípade, ak na jeho základe bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností, keďže na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva. Ani samotná dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti spojená so stavom zapísaným v katastri nehnuteľností nemôže mať za následok nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka, ak sa preukáže, že právny úkon, na základe ktorého mal prevodca alebo jeho právny predchodca nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti, je absolútne neplatný. Jedinú výnimku z uvedených právnych záverov predstavuje nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktorý v neskoršej judikatúre a ani doktríne nenašiel výraznejšiu odozvu. Záverom generálny prokurátor doplnil, že otázka dobromyseľne nadobudnutých práv v konkurznom konaní je už vyriešená neskoršou právnou úpravou obsiahnutou v zákone o konkurze a reštrukturalizácii.

19. Ministerka vo vyjadrení z 15. októbra 2020 uviedla, že cieľom dovolacieho konania je vytvorenie jednotnej, ustálenej rozhodovacej praxe, prípadne jej modifikácia. Kontrola správnosti rozhodnutí nižších súdov v individuálnych sporoch tu hrá len vedľajšiu (druhoradú) rolu, ktorá je len vedľajším efektom snahy o ustálenosť rozhodovacej praxe. S prihliadnutím na tento cieľ označila za správnejší výklad ustanovenia § 48 ods. 1 C. s. p. zastávaný senátom 4 O na rozdiel od výkladu prezentovaného v rozhodnutiach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019, keďže bez zjednotenia rozdielnej judikatúry najvyššieho súdu veľkým senátom rozhodnutie o dovolaní nemusí nijako prispieť k jej vytvoreniu, naopak rozdielnosť jeho praxe sa len umocní, resp. prehĺbi. Ak by v prípade neexistencie ustálenej praxe musel konajúci senát o veci rozhodnúť sám a nesmel by vec postúpiť veľkému senátu, potom by činnosť dovolacieho súdu nenapĺňala jeho hlavnú úlohu, ktorou je práve zabezpečenie jednotného výkladu a aplikácie. Úloha veľkého senátu nespočíva len v tom, aby sa inštitucionalizoval spôsob zmeny ustálenej rozhodovacej praxe, ale aj v tom, aby sa urýchlil jej vznik, čím sa zamedzí vzniku alebo dlhodobému trvaniu neistoty vo výklade a aplikácii právnych predpisov a zároveň sa prehĺbi princíp právnej istoty (podľa článku 2 Základných princípov Civilného sporového poriadku).

19.1. Pokiaľ ide o otázku, či je dovolanie prípustné aj vtedy, ak dovolateľ jeho prípustnosť vymedzil nesprávnym dôvodom prípustnosti dovolania, teda nesprávnym písmenom uvedeným v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p., ministerka zastáva názor, že takéto dovolanie je prípustné. Uviedla, že sa stotožnila s argumentami uvedenými v postupujúcom uznesení senátu 4 O, pričom doplnila, že rovnaký názor sa zastáva aj v právnej náuke a potvrdil ho aj ústavný súd v náleze z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020.

19.2. K posúdeniu, či otázka dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti od nevlastníka je otázka právna alebo skutková, a teda či môže otázka dobrej viery vôbec založiť prípustnosť dovolania, ministerka uviedla, že odpoveď nie je jednoliata. Ak ide o otázku zisťovania faktov ako zmyslami vnímateľných skutočností vonkajšieho sveta, ktoré súd skúma pre účely zistenia, či tu dobrá viera je alebo nie je, ide o otázku skutkovú. Napríklad otázka, či na príslušnom liste vlastníctva bola zapísaná poznámka takého a takého znenia, je otázkou skutkovou. Avšak posúdenie, či súhrn takýchto faktov nasvedčuje záveru o

existencii, resp. neexistencii dobrej viery, je už právnym posúdením zisteného skutkového stavu. Nesprávnosť tohto posúdenia preto dôvodom dovolania podľa ustanovenia § 432 ods. 1 C. s. p. už byť môže. K dobrej viere nadobúdateľa podľa ministerky nemôže stačiť len to, že nevedel o tom, že scudziteľ nie je vlastníkom scudzovanej nehnuteľnosti, ani to, že o tom nemohol vedieť ani pri vynaložení náležitej starostlivosti, ktorú bolo možné od neho v danej situácii požadovať. O dobrej viere nadobúdateľa sa nedá hovoriť ani vtedy, ak pri vynaložení takejto náležitej starostlivosti nemohol vedieť ani o riziku, že scudziteľ nie je vlastníkom. Ak totiž niekto nadobúda nehnuteľnosť a z okolností bolo možné pri náležitej starostlivosti zistiť ani nie tak to, že scudziteľ nie je nevlastníkom, ale to, že jeho vlastníctvo môže byť neisté, potom takýto nadobúdateľ nehnuteľnosť nadobúda s rizikom, že toto vlastníctvo nakoniec môže stratiť, resp. že ho vôbec nenadobudne. Ak napriek tomu vstúpil do zmluvného vzťahu s nevlastníkom, ide o konanie na jeho riziko, preto by mal znášať negatívne následky, ak sa toto riziko skutočne zhmotní. Pri takto vnímanej dobrej viere nadobúdateľa musí byť odpoveď na otázku, či je jeho dobrá viera vylúčená, ak na príslušnom liste vlastníctva bola zapísaná poznámka o vydaní predbežného opatrenia bez špecifikácie, v čom toto predbežné opatrenie spočíva, kladná. Z takejto poznámky bolo pri náležitej starostlivosti možné vyvodiť, že vlastníctvo scudziteľa je sporné, a teda že tu existuje riziko, že scudziteľ vôbec nie je vlastníkom. Táto poznámka bola zapísaná na liste vlastníctva, pričom z jej obsahu vyplýva, že sa týkala všetkých tam zapísaných nehnuteľností. Obozretný nadobúdateľ si mohol obsah tejto poznámky poľahky overiť u navrhovateľa tejto poznámky. Nebolo preto zložité zistiť, čoho sa poznámka týka. Ak by tak nadobúdateľ urobil, potom by zistil, že vlastníctvo scudziteľa je sporné, a teda že akékoľvek nadobudnutie nehnuteľností od tohto scudziteľa sa spája s rizikom skutočného nenadobudnutia vlastníctva.

19.3. Pokiaľ ide o otázku nemo plus iuris, vlastnícke právo k nehnuteľnosti nemožno nadobudnúť od nevlastníka. Prelomenie zásady nemo plus iuris predstavuje zásah, resp. obmedzenie základného práva vlastníť majetok zakotveného v článku 20 ústavy. Podľa konštantnej judikatúry ústavného súdu uvedené ustanovenie ústavy nikomu nezaručuje právo nadobudnúť určitú (konkrétnu) vec do vlastníctva, ale zaručuje naopak každému, kto v súlade s právnym poriadkom určitú vec do vlastníctva nadobudol, že svoje vlastnícke právo stratí opäť iba v súlade so zákonom. Na to, aby právny poriadok priznal ochranu osobe, ktorá nadobudla vec od nevlastníka, a priznal jej k takto nadobudnutej veci vlastnícke právo - teda aby uznal zásah do vlastníckeho práva - je nevyhnutné, aby tak výslovne ustanovil zákon. Právna úprava, ktorá by pri nehnuteľnostiach takéto nadobudnutie umožňovala vo všeobecnej rovine, však neexistuje. Nemožno za ňu považovať ani ustanovenie § 70 katastrálneho zákona, ktoré zakladá vyvrátiateľnú právnu domnienku, že údaje katastra sú hodnoverné, pokiaľ sa nepreukáže opak. Predmetné zákonné ustanovenie však nemôže byť chápané ako zákonná úprava na prelomenie zásady nemo plus iuris.

19.4. Za metodologicky chybný označila ministerka postup, kedy sa tretej osobe poskytuje súdna ochrana na úkor vlastníka len na základe pomerovania základného práva vlastníť majetok na jednej strane s ochranou dobrej viery v správnosť údajov katastra na strane druhej. Nejde tu totiž o stret dvoch základných práv, ale o stret základného práva so záujmom, ktorý základným právom nie je, i keď ho kasačný nález vyvodzuje z ústavného princípu právneho štátu. Pomerovanie základného práva a ochrany dobrej viery na účely prípadnej straty vlastníctva (teda zásahu do základného práva) môže byť preto len úlohou zákonodarcu pri prijímaní zákonnej úpravy smerujúcej k obmedzeniu základného práva vlastníť majetok, ako to predpokladá ústava. Nemôže preto ísť o úlohu (a kompetenciu) súdov. Zástancovia prelomenia zásady nemo plus iuris však vyvodzujú normu, na základe ktorej je toto prelomenie možné, nie z podústavného práva, ale priamo z ústavy, konkrétne z článku 1 ods. 1. Len z predmetného článku ústavy však nie je možné vyvodiť základ pre zásah do základného práva v podobe prelomenia zásady nemo plus iuris, keďže sa nedá považovať pre tieto účely za dostatočne presný a jasný.

19.5. Problematiku nemo plus iuris označila ministerka za nesmierne zložitú, pretože ak by jej prelomením naozaj mal byť vlastníkom pozbavený svojho vlastníckeho práva, malo by sa to urobiť len za veľmi prísnych podmienok. Zahraničná (výslovná) právna úprava pritom pre nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka zavádza rôzne obmedzenia nielen čo do kvality dobrej viery nadobúdateľa, ale aj v iných smeroch. Napríklad nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka je vylúčené pri bezodplatnom nadobudnutí alebo v prípade, ak bola nehnuteľnosť na príslušný list vlastníctva zapísaná v prospech nevlastníka podvodom. Táto výslovná úprava pritom často vymedzuje presný okamih, ku ktorému sa má skúmať dobrá viera nadobúdateľa, rovnako tak aj výnimky, napríklad poľská úprava

neumožňuje prelomiť zásadu nemo plus iuris pri práve doživotného užívania a pri niektorých iných právach zodpovedajúcich vecným bremenám. Z tohto pohľadu nie je možné tvrdiť, že článok 1 ods. 1 ústavy je dostatočne precízny, aby sme v ňom vedeli nájsť nepochybné odpovede na všetky tieto otázky.

19.6. V závere vyjadrenia ministerka uviedla, že v prejednávanej veci možno nebolo potrebné v kontexte všetkých okolností posúdiť privatizačný projekt čo do prevodu, či prechodu sporných nehnuteľností za neplatný. Neplatnosť ako následok vady právnych úkonov, či iných právnych skutočností by mala prichádzať do úvahy až vtedy, kedy nie je možné nájsť iné vhodné riešenie, ktoré by zachovávalo určitú rovnováhu vo vzniknutých právnych vzťahoch. Nie je preto vylúčené, že aj v prejednávanej veci sa dala otázka vlastníctva vyriešiť už na úrovni tohto prvého prevodu, resp. prechodu. Ochrana súčasného vlastníka tak mohla byť zabezpečená aj bez potreby prelamovania zásady nemo plus iuris. Obdobne nie je vylúčené ani to, že sa celá prejednávaná vec bez spochybnenia zásady nemo plus iuris dala vyriešiť na pozadí ustanovenia § 19 ods. 2 zákona o konkurze a vyrovnaní.

20. Právnická fakulta Univerzity Komenského vo vyjadrení zo 7. októbra 2020 k prvej otázke nastolenej predkladajúcim senátom 4 O, týkajúcej sa posudzovania prípustnosti dovolania uviedla, že posudzovanie otázky prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, a odmietnutie dovolania z dôvodu nesprávneho vymedzenia konkrétneho písma uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia podľa § 432 C. s. p. môže predstavovať neprípustné odmietnutie spravodlivosti.

20.1. Pokiaľ ide o možnosť predloženia veci veľkému senátu trojčlenným senátom, Právnická fakulta Univerzity Komenského uviedla, že ak sa chce senát najvyššieho súdu prikloniť pri rozdielnej rozhodovacej praxi k niektorému z už skôr vyslovených právnych názorov, tak je povinný predložiť takúto vec na rozhodnutie veľkému senátu. Práve zjednocovanie rozhodovacej praxe prostredníctvom veľkého senátu predstavuje základ pre naplnenie princípu predvídateľnosti súdnych rozhodnutí, a zásadný príspevok k naplneniu právnej istoty.

20.2. V súvislosti s treťou právnou otázkou sa Právnická fakulta Univerzity Komenského stotožnila s predkladajúcim senátom, že subjektívna dobrá viera - ako psychický stav a vnútorné presvedčenie subjektu - nemôže byť sama osebe predmetom dokazovania. Predmetom dokazovania môžu byť skutočnosti vonkajšieho sveta, prostredníctvom ktorých sa vnútorné presvedčenie prejavuje navonok, teda okolnosti, z ktorých možno vyvodiť presvedčenie nadobúdateľa o dobrej viere, že mu vec patrí. Preto otázka posúdenia dobrej viery nadobúdateľa nie je skutkovou otázkou, ale jedná sa o právnu otázku, ktorá môže byť predmetom dovolacieho prieskumu.

20.3. K štvrtej predloženej právnej otázke Právnická fakulta Univerzity Komenského uviedla, že rozdielnosť v rozhodovacej praxi najvyššieho súdu pri posudzovaní možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris považuje za problematickú, o to viac, že sa jedná o vec, ktorá sa týka fundamentálnych otázok nadobúdania vlastníckeho práva, pri ktorej je potrebné z hľadiska právnej istoty zabezpečiť jednoznačnosť a stálosť rozhodovacej praxe súdov. Aj s ohľadom na kasačný nález ústavného súdu je pri posudzovaní predmetnej otázky potrebné dať do popredia princíp všeobecnej starostlivosti, ktorý by mal byť aj v predmetnom prípade korektívom neprimeranej prísnosti písaného práva.

21. Právnická fakulta Trnavskej univerzity vo vyjadrení z 19. októbra 2020 uviedla, že dovolací súd nie je viazaný vymedzením prípustnosti dovolania dovolateľom a je výlučne v jeho kompetencii posúdiť prípustnosť podaného mimoriadneho opravného prostriedku. Pokiaľ ide o povinnosť predloženia veci veľkému senátu, podľa Právnickej fakulty Trnavskej univerzity veľký senát občianskoprávného kolégia v uzneseniach sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019 vyložil ustanovenie § 48 C. s. p. príliš zužujúco. Ak existuje rozdielna prax dovolacieho súdu ohľadom určitej právnej otázky, práve veľký senát ju má zjednotiť. V opačnom prípade problém rozdielnej praxe zotrvá, pretože rozhodujúci senát by sa buď priklonil k jednému z doterajších názorov alebo vytvoril ďalší, čo rozdielnosť rozhodovacej praxe dovolacieho súdu len prehĺbi. Taktiež Právnická fakulta Trnavskej univerzity skonštatovala, že posudzovanie dobrej viery predstavuje právnu otázku. Pri posudzovaní dobrej viery súd vyhodnocuje skutkové zistenia, na ktoré aplikuje právo, buď konkrétne právne normy alebo právne princípy. Súď až na základe vlastnej úvahy ďalej rozhodne (už právnym posúdením), či je možné z týchto skutkových okolností vyvodiť dobrú vieru nadobúdateľa, vrátane jeho dostatočnej obozretnosti pri nadobúdaní

majetku. Tieto úvahy sú už právnym posúdením.

21.1. K možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris Právnická fakulta Trnavskej univerzity poukázala na to, že predkladajúci senát 4 O bol viazaný právnym názorom vysloveným v kasačnom náleze ústavného súdu, avšak z vecného hľadiska s možnosťou prelomenia zásady nemo plus iuris nesúhlasí, keďže nastolené riešenie síce na prvý pohľad umožňuje spravodlivé riešenie daného sporu, ale do budúcnosti bude možné z veľmi vágne formulovaných právnych základov ochrany dobromyseľnosti vyvodit' akýkoľvek právny následok v podobe ochrany iných dobromyseľne nadobudnutých právnych pozícií, nie len vlastníckeho práva k evidovanej nehnuteľnosti. Základným predpokladom nadobudnutia vlastníckeho práva v našom práve je právny titul a vlastnícke právo prevodcu. Dobromyseľnosť nadobúdateľa nie je pri nadobudnutí od nevlastníka dôležitá, vlastníctvo sa prevodom od vlastníka nadobúda aj vtedy, ak by nadobúdateľ bol nedobromyseľný. To, že len vlastník môže na nadobúdateľa previesť vlastníctvo k prevádzanej veci, vyplýva zo zákona len nepriamo, a to z pravidla, že vlastník je v medziach zákona oprávnený nakladať s predmetom svojho vlastníctva (§ 123 Občianskeho zákonníka).

21.2. Právnická fakulta Trnavskej univerzity poukázala na to, že dobromyseľné nadobudnutie od nevlastníka je v súčasnom platnom právnom poriadku upravené vo viacerých zákonných ustanoveniach. Vo výnimočných prípadoch právna úprava umožňuje, aby sa vlastníkom veci stala osoba aj napriek tomu, že prevodca nebol vlastníkom alebo nemal oprávnenie vlastníctvo previesť. Ide o prípady predpokladané v ustanoveniach § 486 Občianskeho zákonníka, § 93 ods. 3 ZKR, § 19 ods. 3 zákona č. 566/2001 Z. z. o cenných papieroch a investičných službách (ďalej len „zákon o cenných papieroch“), § 446 Obchodného zákonníka a § 61 Exekučného poriadku. Tieto prípady predstavujú výnimky zo zásady nemo plus iuris a nie za prejav všeobecnej zásady, že dobromyseľný nadobúdateľ nadobúda vlastnícke právo aj v situácii, ak prevodca nebol vlastníkom. Niektoré z uvedených prípadov sa vzťahujú len na hnutel'né veci, iné aj na veci nehnuteľné. Právny poriadok cielene vytvára pomerne komplikovaný súbor prípadov, s rôznym rozsahom a rôznymi predpokladmi, za splnenia ktorých môže nadobúdateľ nadobudnúť vlastnícke právo k predmetu prevodu aj od osoby, ktorá vlastníkom nebola a nebola ani oprávnená vlastníctvo previesť. Ide o chcený právny stav a nie o medzeru v práve.

21.3. Podľa Právnickej fakulty Trnavskej univerzity súčasná právna úprava - ktorá vychádza zo zásady nemo plus iuris - vytvára tiež systematicky konzistentný celok s ďalšími časťami systému súkromného práva a spoločenskými pomermi. Relatívne krátke vydržacie doby zabezpečujú, aby sa konvalidovali nedostatky právneho postavenia prevodcu a aby nadobúdateľ pomerne rýchlo nadobudol právne postavenie, teda vlastnícke právo. V iných krajinách sú vydržacie doby omnoho dlhšie, a preto je výraznejšia potreba dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva. Z empirického pohľadu sa javí, že tam, kde sa pripúšťa dobromyseľné nadobudnutie vlastníckeho práva, sú vydržacie doby dlhšie. Samotná existencia právnej úpravy vydržania reflektuje na situáciu, že dobromyseľný nadobúdateľ vlastnícke právo nenadobudol, a to z dvoch rozdielnych dôvodov: buď bol neplatný titul nadobudnutia, alebo nebol prevodca vlastníkom veci. Po druhé, materiálna publicita katastra je obmedzená, a to ako predpoklad správnosti. Publicita nechráni dobrú vieru bezhranične. Zákonodarcom zvolené riešenie je logické, a vzhľadom na známu mieru nesprávnosti údajov v katastri nehnuteľností je ťažké zaručiť plnohodnotnú ochranu údajov v katastri nehnuteľností. Po tretie, slovenská spoločnosť má mimoriadne zlé skúsenosti s nerešpektovaním vlastníckeho práva v druhej polovici dvadsiateho storočia. Preto je pochopiteľné, že po páde socializmu je snaha riadne nadobudnuté vlastnícke právo chrániť.

21.4. K materiálnej publicite verejného zoznamu Právnická fakulta Trnavskej univerzity uviedla, že sa ňou spravidla rozumejú hmotnoprávne účinky zápisov vo verejnom registri. V praxi má zásadný význam vtedy, ak je možné, že určitý skutočný (platný) právny stav sa odlišuje od stavu prezentovaného vo verejnej evidencii. Ak by rozdiel neprichádzal do úvahy, napríklad preto, lebo by platilo, že zapísaný údaj je vždy správny, tak materiálna publicita ako prostriedok ochrany dôvery v zápis vo verejnej evidencii by význam nemala. Materiálna publicita verejného registra tak zohráva úlohu tam, kde určité osoby dôverujú zápisu v evidencii, a určuje, do akej miery môžu strany tomuto zápisu dôverovať. Podľa ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona sú údaje katastra hodnoverné, ak sa nepreukáže opak. Katastrálny zákon tak definuje rozsah ochrany dôvery v takýto zápis - každý sa môže spoľahnúť na to, že zápisy sú hodnoverné, ale len dovtedy, kým sa nepreukáže opak. Katastrálny zákon nechráni subjekty (vrátane nadobúdateľa) bez obmedzenia, ale zlepšuje im procesnú situáciu - v prípade sporu nemusia oni preukazovať nadobudnutie vlastníctva či správnosť evidovaného údaj - ale preukazovať nesprávnosť musí ten, kto údaj rozporuje. Vedomie sa tým zohľadňuje aj nelichotivý stav údajov v katastri

nehnutelností. To, že vlastníkom môže byť aj iná osoba, než je uvedená v katastri nehnuteľností, vyplýva aj z celého komplexu ustanovení katastrálneho zákona (napríklad jednotlivé odseky § 46 katastrálneho zákona) a právny poriadok dáva k dispozícii aj procesné prostriedky, ktorými sa tvrdený vlastník môže svojho práva domáhať (napríklad žaloba o určenie vlastníckeho práva), spojené so záznamom jeho vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností. Preto každý, vrátane dobromyseľného nadobúdateľa, musí s touto eventualitou rátať. Samotná existencia verejného registra, v ktorom sú evidované právne vzťahy k určitej veci, ešte per se nechráni dôveru v zápisy tam uvedené. Materiálna publicita verejnej evidencie pôsobí inak, ako pravidlá pre dobromyseľné nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka a jedno nie je súčasťou druhého, hoci výsledok a aj fungovanie oboch pravidiel sa môže javiť ako to isté. Materiálna publicita katastra (na rozdiel napríklad od publicity obchodného registra) však nepožaduje žiadnu dobrú vieru. Preto aj osoba, ktorá nie je v dobrej viere, ale vychádza z údajov v katastri, je chránená predpokladom hodnovernosti podľa § 70 ods. 1 katastrálneho zákona. Pravidlá dobromyseľného nadobudnutia zabezpečujú to, aby sa nadobúdateľ stal vlastníkom, hoci ním prevádzajúci (alebo povinný v exekúcii) nebol. Pravidlá materiálnej publicity zabezpečujú to, že prevádzajúci je vlastníkom (v prípade katastra sa predpokladá, že vlastníkom je). Ustanovenie § 70 ods. 1 katastrálneho zákona je samostatnou skutkovou podstatou ochrany nadobúdateľa (dokonca nezávislou od jeho dobrej viery) a nie len súčasťou akéhosi pravidla ochrany dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva.

21.5. Za nesprávnu považuje Právnická fakulta Trnavskej univerzity aj úvahu, v zmysle ktorej ochrana dobromyseľného nadobúdateľa má byť dôsledkom ochrany dôvery v (konštitutívne) rozhodnutie orgánu verejnej správy. Odhládnuv od toho, že mieru dôvery v údaje v katastri vyjadruje sám katastrálny zákon (§ 70), vykazuje táto úvaha nedostatky. Akékoľvek právoplatné rozhodnutie orgánu verejnej správy môže byť preskúmané mimoriadnym opravným postupom či súdnym prieskumom. Samotná dobrá vieru v rozhodnutie orgánu verejnej správy nevytvára subjektívne právo, ktoré by pretrvalo aj

po zrušení či nahradení tohto rozhodnutia. Iba výnimočne - a to len vo vertikálnych vzťahoch - sa obmedzuje účinok zrušenia rozhodnutia orgánu verejnej správy v prospech dobromyseľných osôb (napríklad § 336 ods. 2 Správneho súdneho poriadku), alebo sa vôbec neumožňuje preskúmať rozhodnutie verejného orgánu (§ 62 ods. 3 Správneho poriadku). Druhým nedostatkom úvahy je to, že sa viaže na konštitutívne rozhodnutia. Nie je pritom jasné, v čom by sa údajný ochranyhodný záujem nadobúdateľa pri nadobúdaní od nevlastníka mal líšiť v prípade, ak by vlastnícke právo predchodcu v katastri nehnuteľností bolo zapísané vkladom alebo záznamom. Z uvedeného vyplýva, že dôvera v akékoľvek rozhodnutie verejného orgánu nezakladá takú ochranyhodnú dôveru, že by ním priznané alebo potvrdené práva platili aj vtedy, ak by došlo k jeho zrušeniu, či nahradeniu iným rozhodnutím. Slovenská spoločnosť má pritom negatívne skúsenosti s odoberaním vlastníctva na základe rozhodnutia štátnych orgánov, a preto môže byť legitímny aj taký postoj zákonodarcu, ktorý preferuje ochranu pôvodného vlastníka aj v prípade, ak by prípadný neskorší nadobúdateľ mal nadobudnúť vlastnícke právo s odvolaním sa na rozhodnutie orgánu verejnej správy. K argumentu ochrany prostredníctvom publicity verejného registra Právnická fakulta Trnavskej univerzity uviedla, že ústavný súd v kasačnom náleze, a následne aj predkladajúci senát pripájajú k publicite katastra nehnuteľností, resp. verejných registrov všeobecne rôzne ďalšie okolnosti, ktoré majú zvýrazniť ochranu garantovanú registrom. Vytvára sa tak dojem o princípe ochrany dobrej viery prostredníctvom materiálnej publicity verejných registrov, ktorý sa predsa musí nejakým spôsobom prejaviť v prospech nadobúdateľa. Zo skutočnosti, že určitá právna pozícia je uvedená v určitom verejnom zozname, ešte nevyplýva, že sa na tento zápis môže ktokoľvek spoliehať.

21.6. Právnická fakulta Trnavskej univerzity taktiež skonštatovala, že žiadne dve vlastnícke práva k tej istej veci súčasne neexistujú. Podstatou vlastníctva je jeho výlučnosť. Buď je vlastníkom veci jeden alebo druhý. Preto nie je možné ani tieto vlastnícke práva pomerovať podľa okolností prípadu. Vlastnícke právo nemožno odňať len z toho dôvodu, že si ho vlastník dostatočne nechráni a iná osoba sa ho zmocní dobromyseľne, ak takýto spôsob nadobudnutia vlastníctva nie je upravený právom. Vlastníctvo môže v takom prípade nadobudnúť vydržaním. Princíp dobromyseľnosti nie je samostatná právna zásada s konkrétnym normatívnym obsahom a nemá povahu ústavnoprávne chránenej pozície, z ktorej by bolo možné vyvodiť právo na dobromyseľné nadobudnutie právnej pozície, bez ohľadu na to, či ide o hnutelnú alebo nehnuteľnú vec, právo, či inú majetkovú hodnotu, alebo záväzok. Preto nie je možné pomerovať dobromyseľnosť ako takú na jednej strane a vlastnícke právo na strane druhej. Zápisy vo verejných registroch majú rôznu silu publicity, teda rôznu hmotnoprávny účinok. Neexistuje jeden model

publicity a ochrany dôvery v správnosť údajov. Zo skutočnosti, že určitá právna pozícia je uvedená v určitom verejnom zozname, ešte nevyplýva, že sa na tento zápis môže ktokoľvek a v plnom rozsahu spoliehať. Nezodpovedá právu, že by právny poriadok neobsahoval úpravu dobromyseľného nadobudnutia nehnuteľnosti, a preto je potrebné medzeru v práve vyplniť. Právny poriadok práve naopak takéto nadobudnutie neuznáva a dobromyseľné nadobudnutie od nevlastníka pripúšťa len v určených situáciách. Pripustenie dobromyseľného nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka by zasiahlo do ústavne garantovanej pozície tohto vlastníka a muselo by spĺňať podmienky primeranosti.

21.7. V závere svojho vyjadrenia Právnická fakulta Trnavskej univerzity poukázala na to, že na rozdiel od sústredenia sa na možné prelomenie pravidla *nemo plus iuris* by mohlo byť vhodné snažiť sa o nájdenie niektorej z výnimiek, ktoré by bolo možné (hoci aj analogicky) v tomto prípade použiť. Potenciálne by mohlo byť riešenie nájdené pri výklade ustanovení o nadobúdaní vlastníckeho práva v konkurze v tom smere, aby sa čo najviac priblížilo súčasnej právnej úprave preferujúcej nadobúdateľa veci v konkurze (§ 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii). Podstata konkurzného konania a tam udeľovaný súdny súhlas s prevodom (a nie publicita katastra nehnuteľností, či rozhodnutie správy katastra) by mohli predstavovať základ pre nadobudnutie vlastníckeho práva s rovnakými účinkami, ako pri výkone rozhodnutia podľa Občianskeho súdneho poriadku. Jedná sa o menej intenzívny zásah dointerpretovať bonifikáciu nadobúdateľa (ako je tomu pri § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii) aj do predchádzajúcej právnej úpravy konkurzu, sledujúcej rovnaké záujmy, ako riešiť konkrétnu vec prostredníctvom zásahu do jedného zo stavebných kameňov súkromného práva. Ďalšou možnosťou je snaha vymaniť sa z pasce spôsobenej prísny posudzovaním neplatnosti právneho úkonu a jej následkov. Dôvodom spoločensky zložitej situácie je prísne posúdenie staršieho právneho úkonu ako neplatného. Pritom je možné uvažovať aj o tom, či skutočne je právny úkon neplatný.

22. Právnická fakulta Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach vo vyjadrení z 9. novembra 2020 uviedla, že v súvislosti s otázkou *nemo plus iuris* neexistuje ustálená rozhodovacia prax ústavného súdu, keď poukázala na uznesenie ústavného súdu z 26. mája 2020, sp. zn. II. ÚS 223/2020, a túto otázku preto nie je možné považovať za vyriešenú nálezom ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015. Zároveň uviedla, že ústavný súd v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 poskytol riešenie kolízie ochrany pôvodného vlastníka a ochrany dobromyseľného nadobúdateľa poukazujúc na to, že nemožno poskytnúť ochranu ústavou garantovaným právam naraz obidvom proti sebe stojacim subjektom, keď uzavrel, že vyššie riziko pri zachovaní maximálnej možnej dobrej viery musí niesť nedbalý vlastník, než nadobúdateľ v dobrej viere. Otázkou však naďalej zostáva, ako sa vysporiadať s prípadom, ak pôvodný vlastník a aj nadobúdateľ v dobrej viere boli primerane opatrní, a komu má v takom prípade svedčať ochrana a komu nie.

22.1. Dobrá viera a zlá viera sa podľa pripomienkujúcej fakulty navzájom vylučujú, keď dobrá viera znamená nevedomosť o určitej okolnosti a naopak zlá viera znamená vedomosť o tejto okolnosti. V súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva od nevlastníka nie je oprávnené požadovať od pôvodného vlastníka, ktorému už raz svedčilo vlastnícke právo, aby preukazoval, na svoj úkor pri jeho strate to, že nadobúdateľ mohol a mal vedieť, že vlastnícke právo nenadobúda od skutočného vlastníka. Dobrá viera sa chápe ako nezavinená nevedomosť o právnych nedostatkoch určitého právneho stavu. Jej uplatnenie prichádza do úvahy iba v prípade, ak tak výslovne stanoví zákon a musí sa aplikovať reštriktívne. Je mylné sa domnievať, že dobromyseľnosť nadobúdateľa možno vyvodiť len z jeho dôvery v správnosť zápisu v katastri nehnuteľností bez zreteľa na ostatné okolnosti, a celkom nesprávnou je tiež predstava, že dobrá viera sa predpokladá a pôvodného vlastníka zaťažuje povinnosť tvrdenia a preukázania opaku.

22.2. V záujme spravodlivého usporiadania pomerov nie je podľa Právnickej fakulty Univerzity Pavla Jozefa Šafárika dobré bezvýhradne uplatňovať zásadu *nemo plus iuris* a je možné jej ustúpiť v odôvodnených prípadoch v prospech ochrany v dobrej viere nadobudnutých práv. Rovnako tak sa však nemožno stotožniť so spôsobom, akým judikatura začala pristupovať k riešeniu práva na ochranu vlastníctva pôvodného vlastníka a princípu ochrany dobrej viery nadobúdateľa. V uznesení z 27. júna 2019, sp. zn. 4Cdo/102/2017 zašiel najvyšší súd až tak ďaleko, že s oporou ustanovenia § 130 ods. 1 Občianskeho zákonníka formuloval dobrú vieru ako vyvrátenú domnienku a dôkazným bremenom preukázania „zlej viery“ zaťažil pôvodného vlastníka. Tento názor sa javí byť nesystémovým. Účinnnejším spôsobom ochrany obidvoch práv je skôr skúmanie konania pôvodného vlastníka nehnuteľnosti s ohľadom na odbornú starostlivosť takéhoto (nedbalého) vlastníka. Súd nemôže podporovať jedno

ústavné právo na úkor druhého, ak nie je daná vyššia miera ochrany právnymi predpismi. Môže iba spravodlivo rozhodnúť o tom, ktorému právu je poskytnutie ochrany v konkrétnom prípade viac odôvodnené. Súd by tak mal skúmať hlavne rozpor odbornej starostlivosti pôvodného vlastníka s ohľadom na stratu vlastníckeho práva a na druhej strane konanie a mieru vedomosti nového vlastníka o tom, že nadobúda nehnuteľnosť od nevlastníka. Dobrú vieru pritom nemožno odvodzovať iba od materiálnej publicity katastra, alebo najvyššej možnej dobrej viery u nadobúdateľa, ale od starostlivého posúdenia všetkých okolností v ich vzájomnej súvislosti, a teda, ako došlo k strate, resp. k nadobudnutiu vlastníckeho práva s ohľadom na časový a kauzálny nexus.

23. Skôr, než veľký senát obchodnoprávneho kolégia pristúpi k riešeniu právnych otázok vymedzených senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O v uznesení z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018, uvádza, že v predmetnom spore prichádza do úvahy posudzovanie prípustnosti dovolania žalovaného len podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p., a nie aj podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p.

23.1. Dovolateľ síce formálne uviedol, že jeho dovolanie má byť prípustné aj podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., avšak vo svojom dovolaní neuviedol žiadnu relevantnú právnu argumentáciu vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu podľa § 431 C. s. p. Dovolanie žalovaného neobsahuje žiadnu právnu argumentáciu vyžadovanú podľa ustanovenia § 431 ods. 2 C. s. p., ktorou možno odôvodniť dovolací dôvod podľa § 431 C. s. p. (vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. a/ až písm. f/ C. s. p.).

23.2. Prípustnosť dovolania podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p. môže dovolací súd posudzovať výlučne v prípade, ak dovolateľ vo svojom dovolaní uvedie, v čom má spočívať predmetná vada zmätočnosti, čo však zo strany žalovaného nebolo splnené. Pri súčasnej koncepcii dovolacieho konania závisí odstraňovanie procesných pochybení súdov nižšej inštancie výlučne od procesnej aktivity dovolateľa a od kvalitatívnej stránky podaného dovolania. Dovolací súd totiž nie je oprávnený nahrádzať pasivitu dovolateľa a hľadať v texte dovolania, prípadne v predložennom spise, čo by prípadne mohlo predstavovať vadu zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 C. s. p. (k tomu viď aj 3Obdo/19/2017).

K posudzovaniu prípustnosti dovolania

24. Vo vzťahu k prvej právnej otázke predloženej senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O, týkajúcej sa rozdielného prístupu jednotlivých dovolacích senátov pri posudzovaní prípustnosti dovolania veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že sa stotožňuje s právnym názorom, ktorý uviedol predkladajúci senát vo svojom uznesení z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018. Predkladajúci senát v rámci svojho predbežného posúdenia prípustnosti dovolania dospel k záveru, že pri posúdení právnej otázky - či je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnostiam v dobrej viere, ak prevodca nenadobudol vlastnícke právo k nim pre absolútnu neplatnosť nadobúdacieho titulu, resp. či ostáva naďalej v platnosti zásada nemo plus iuris - je vzhľadom na rozdielnu rozhodovaciu prax dovolacieho súdu prípustnosť dovolania daná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p., hoci žalovaný vytýkal odvolaciemu súdu, že sa pri posúdení nastolenej právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (a prípustnosť dovolania mala byť podľa dovolateľa daná podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.).

24.1. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zároveň uvádza, že predmetná otázka je širším problémom, týkajúcim sa posudzovania prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p. v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, a nielen vzájomným rozporným názorom prezentovaným v uzneseniach najvyššieho súdu zo 17. júla 2019, sp. zn. 3Obdo/11/2019, resp. z 24. októbra 2019, sp. zn. 1Obdo/44/2018, ktoré označil vo svojom rozhodnutí predkladajúci senát. K predmetnému konštatovaniu uvádza veľký senát obchodnoprávneho kolégia nasledovné:

25. Zákon upravuje prípustnosť dovolania v § 419, § 420 a § 421 ods. 1 C. s. p.

25.1. Podľa ustanovenia § 419 C. s. p., proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa.

25.2. Podľa ustanovenia § 420 C. s. p., dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí, ak

a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov,
b/ ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu,
c/ strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník,
d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo, alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie,
e/ rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo
f/ súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

25.3. Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p., dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky,
a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu,
b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo
c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

26. V ustanovení § 428 C. s. p. zákon upravuje náležitosti dovolania, ktorými sú popri všeobecných náležitostiach podania uvedenia, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa toto rozhodnutie napáda, z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne (dovolacie dôvody) a čoho sa dovolateľ domáha (dovolací návrh).

27. Následne v ustanoveniach § 431 a § 432 C. s. p. sú upravené dovolacie dôvody. Predmetné zákonné ustanovenia v odsekoch 2 zároveň upravujú, akým spôsobom je dovolateľ povinný jednotlivé dovolacie dôvody vo svojom dovolaní vymedziť.

27.1. Podľa ustanovenia § 431 ods. 1 C. s. p., dovolanie prípustné podľa § 420 možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení.

27.2. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (odsek 2).

27.3. Podľa ustanovenia § 432 ods. 1 C. s. p., dovolanie prípustné podľa § 421 možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci.

27.4. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (odsek 2).

28. Vychádzajúc z citovaných zákonných ustanovení je povinnosťou dovolateľa, aby v dovolaní uviedol I. Všeobecné náležitosti podania podľa § 127 C. s. p.;

II. Konkrétne rozhodnutie odvolacieho súdu, proti ktorému dovolanie podáva;

III. Rozsah, v akom rozhodnutie odvolacieho súdu svojim mimoriadnym opravným prostriedkom napáda;

IV. Dovolací návrh;

V. Dovolací dôvod, ktorý uplatňuje (a pre ktorý považuje rozhodnutie odvolacieho súdu za nesprávne); a zároveň aby

VI. Uplatnený dovolací dôvod vymedzil spôsobom upraveným v ustanovení § 431 ods. 2 C. s. p. (v prípade dovolacieho dôvodu podľa § 431 C. s. p.), resp. v ustanovení § 432 ods. 2 C. s. p. (v prípade dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p.).

28.1. Pokiaľ dovolanie obsahuje všetky vyššie uvedené náležitosti, mal by dovolací súd pristúpiť k skúmaniu, či je dovolanie prípustné podľa ustanovenia § 420 C. s. p. (v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 431 C. s. p.), resp. podľa ustanovenia § 421 ods. 1

C. s. p. (v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p.).

28.2. Ak niektorú z uvedených náležitostí dovolanie neobsahuje, dovolací súd dovolanie odmietne podľa ustanovenia § 447 písm. d/ C. s. p. (v prípade absencie niektorej z náležitostí uvedených pod bodmi I. až V.), resp. podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p. (v prípade nesplnenia si povinnosti uvedenej pod bodom VI. dovolateľom).

29. Naproti tomu v odbornej literatúre je zastávaný názor, že „predpokladá sa, že dovolateľ 'presvedčí' dovolací súd, že odvolací súd sa odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, aby tento odklon, ak bude mať za to, že dovolanie je prípustné, z hľadiska právneho posúdenia vec vyriešil.

Dovolateľ preto musí v dovolaní presne uviesť, ktorý konkrétny judikát (rozhodnutie uverejnené v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky) nerešpektoval odvolací súd vo svojom rozhodnutí“ (k tomu vid' aj MESIARKINOVÁ, S., In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Praha: C. H. BECK, 2017, s. 1382).

29.1. Rovnako tak je prezentovaný názor, že „dovolateľ súčasne musí jednoznačne uviesť, v čom vidí prípustnosť dovolania, t. j. ktorý z predpokladov uvedených v § 421 ods. 1, písm. a/, b/, c/ C. s. p. zakladá jeho prípustnosť, ani v tomto prípade nie je postačujúci len odkaz na niektoré z ustanovení, ale dovolateľ musí uviesť, ktorý z dôvodov prípustnosti (odvolací súd sa odchýlil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, otázka nebola v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte riešená, alebo je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne) považuje za daný a z akých dôvodov“ (k tomu vid' aj MESIARKINOVÁ, S. In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., BARICOVÁ, J., MESIARKINOVÁ, S., BAJÁNKOVÁ, J., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Praha: C. H. BECK, 2017, s. 1409-1410).

30. Publikovaný názor následne prevzali do svojich rozhodnutí viaceré senáty najvyššieho súdu, keď ako náležitosť dovolania vyžadovali (správne) označenie prípustnosti dovolania, vrátane správneho uvedenia písm. a/, písm. b/ alebo písm. c/ ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p., ako aj správne uvedenie rozhodnutí dovolacieho súdu, od ktorých sa odvolací súd pri riešení právnej otázky odklonil, resp. rozhodnutí dovolacieho súdu, v ktorých bola pre rozhodnutie odvolacieho súdu kľúčová právna otázka posudzovaná rozdielne.

30.1. V uznesení z 24. októbra 2019, sp. zn. 1Obdo/44/2018 dovolací súd dovolanie odmietol podľa ustanovenia § 447 písm. f/ C. s. p., t. j. že dovolateľ nevymedzil dovolací dôvod spôsobom predpokladaným v ustanoveniach § 431 až § 435 C. s. p., z dôvodu uvedenia nesprávneho písmena a/ namiesto správneho písmena c/ § 421 ods. 1 C. s. p. Vo svojom rozhodnutí senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 1 O výslovne uviedol, že

„pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p. je charakteristický 'odklon' jej riešenia, ktoré zvolil odvolací súd, od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Ide tu teda o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov dovolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky a odvolací súd sa svojím rozhodnutím odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu. Vychádzajúc z uvedených rozhodnutí dovolacieho súdu dospel dovolací súd k záveru, že pri riešení relevantnej právnej otázky v predmetnej veci sa

v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu vyskytla nejednotnosť, navonok prejavená v odlišných právnych názoroch, a to, či v konaní o vypratanie nehnuteľnosti (vydanie veci) možno vyjadriť hodnotu veci (ktorá má byť vyprataná, vydaná) v peniazoch alebo je peniazmi neoceniteľná. Z uvedených rozhodnutí najvyššieho súdu vyplýva, že pri riešení relevantnej právnej otázky právne názory dovolacích senátov zostali nejednotné a neustálené, so zreteľom na skutočnosť ktorú dovolací súd dospel k záveru, že žalobca síce označil právnu otázku, neopodstatnené je však jeho tvrdenie, že odvolací súd sa pri riešení tejto právnej otázky odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p.)“ [bod 11. odôvodnenia uznesenia].

30.2. V uznesení zo 14. júna 2017, sp. zn. 8Cdo/78/2017 senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 8 C dospel k záveru, že „ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p., nevymedzil označením rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, dovolací súd nemôže uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach (o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli). Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Na druhej strane ale v prípade absencie vymedzenia právnej otázky a bez konkretizovania rozhodnutí dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rôzne názory, nemôže najvyšší súd pristúpiť ani k posudzovaniu všetkých procesnoprávnych a hmotnoprávnych otázok a v súvislosti s tým 'suplovať' aktivitu dovolateľa (advokáta, ktorý spísal dovolanie a zastupuje dovolateľa), z vlastnej iniciatívy vyhľadávať všetky rozhodnutia dovolacieho súdu, týkajúce sa danej problematiky a následne posudzovať rozdielnú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu; v opačnom prípade by dovolací súd uskutočnil procesne neprípustný bezbrehý dovolací prieskum priečiaci sa nielen (všeobecne) novej koncepcii právnej úpravy

dovolania a dovolacieho konania zvolenej v Civilnom sporovom poriadku, ale aj (konkrétne) účelu ustanovenia § 421 ods. 1 C. s. p.

Dovolateľka, zastúpená advokátom, v dovolaní na preukázanie svojho tvrdenia, že dovolací súd o danej právnej otázke rozhodoval rozdielne, neuvádza v dovolaní žiadne rozhodnutia dovolacieho súdu. Dovolateľka tak nevymedzuje ňou uvádzaný dovolací dôvod spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 C. s. p.“ (rovnako aj uznesenia z 28. februára 2019, sp. zn. 2Cdo/37/2018 a z 26. septembra 2019, sp. zn. 3Cdo/228/2018).

30.3. V ďalšom uznesení zo 14. júna 2017, sp. zn. 8Cdo/50/2017 senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 8 C uviedol, že „pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ C. s. p., je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod.“

30.4. V uznesení zo 6. decembra 2018, sp. zn. 3Cdo/48/2018 senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3 C skonštatoval, že „ak dovolateľ v dovolaní, prípustnosť ktorého vyvodzuje z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p., neoznačil rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré o danej právnej otázke zaujali rozdielne právne závery, nemôže dovolací súd uskutočniť meritórny dovolací prieskum, hranice ktorého nie sú vymedzené. V takom prípade dovolací súd nemôže svoje rozhodnutie založiť na predpokladoch alebo domnienkach o tom, ktorú otázku a ktorý judikát, stanovisko alebo rozhodnutie mal dovolateľ na mysli. Ak by postupoval inak, rozhodol by bez relevantného podkladu. Skutočnosť, že dovolateľ vyvodzujúci prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p. neuvedie rozhodnutia dovolacieho súdu, ktoré sú rozdielne, považuje najvyšší súd za absenciu náležitostí dovolania v zmysle § 431 až § 435 C. s. p.“ (rovnako aj uznesenie z 25. septembra 2017, sp. zn. 8Cdo/141/2017; obdobne aj uznesenia z 26. septembra 2017, sp. zn. 1Cdo/206/2016, zo 6. decembra 2018, sp. zn. 3Cdo/134/2018 a z 25. júna 2019, sp. zn. 5Cdo/69/2018).

31. Na druhej strane senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu

3 O v uznesení zo 17. júla 2019, sp. zn. 3Obdo/11/2019 uviedol, že „záver o prípustnosti dovolania patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu viď napríklad I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017) a prípadné odmietnutie dovolania iba z dôvodu nesprávneho označenia písmena uvedeného v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p. (napríklad nesprávne uvedené písm. c/ miesto správneho písm. b/) by za splnenia náležitostí dovolania podľa § 428 C. s. p. a za súčasného vymedzenia nesprávneho právneho posúdenia pri vymedzení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p. predstavovalo neprípustné odmietnutie spravodlivosti.“

31.1. Totožný prístup pri posudzovaní prípustnosti dovolania zvolil senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3 O aj v uzneseniach z 30. marca 2020, sp. zn. 3Obdo/8/2020 a z 20. augusta 2020, sp. zn. 3Obdo/10/2020.

32. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že zákonodarca sa pri novej právnej úprave dovolacieho konania do značnej miery inšpiroval právnou úpravou dovolacieho konania účinnej v Českej republike (predmetnú skutočnosť zvýraznil veľký senát obchodnoprávneho kolégia už vo svojom predchádzajúcom uznesení z 25. februára 2021, sp. zn. 1VOBdo/1/2020).

32.1. S poukazom na uvedené veľký senát obchodnoprávneho kolégia odkazuje na znenie ustanovenia § 241a ods. 2 O.s.ř. platného a účinného v Českej republike, v zmysle ktorého musí byť v dovolaní okrem všeobecných náležitostí (§ 42 ods. 4) uvedené, proti ktorému rozhodnutiu smeruje, v akom rozsahu sa rozhodnutie napáda, vymedzenie dôvodu dovolania, v čom dovolateľ vidí splnenie predpokladov prípustnosti. K obligatórnemu vymedzeniu podmienok prípustnosti dovolania sa vyjadril Ústavný súd Českej republiky napr. v rozhodnutiach sp. zn. III. ÚS 144/15, III. ÚS 695/14, II. ÚS 2715/13 a Najvyšší súd Českej republiky v rozhodnutí sp. zn. 32Cdo/744/2016. Opačný názor zaujal Ústavný súd Českej republiky v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 2447/13.

33. Pre komparáciu však treba uviesť, že právna úprava platná a účinná v Českej republike vyžaduje ako náležitosť dovolania uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania, zároveň však dovolací súd takto dovolateľom uvedeným dôvodom prípustnosti dovolania nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný. Najvyšší súd Českej republiky môže odmietnuť dovolanie pre nesplnenie zákonom predpísanej náležitosti v takom prípade, ak dovolateľ vôbec neuvedie, v čom vidí prípustnosť

jeho dovolania. Dôvodom pre odmietnutie dovolania však nie je, ak dovolateľ uvedie nesprávny dôvod prípustnosti jeho dovolania.

34. Naopak právna úprava dovolacieho konania, obsiahnutá v ustanoveniach § 419 a nasl. Civilného sporového poriadku medzi náležitosti dovolania (§ 428) nezaraďuje uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť dovolania, a túto povinnosť dovolateľovi pri uplatnení dovolacieho dôvodu podľa § 432 C. s. p. (t. j. namietané nesprávne právne posúdenie) neukladá zákon ani v rámci vymedzenia dovolacieho dôvodu (§ 432 ods. 2).

34.1. Napriek tomu odborná literatúra (viď bod 29. odôvodnenia vyššie) a prevažná časť judikatúry najvyššieho súdu (príkladmo citovanej v bode 30. odôvodnenia vyššie) nad rámec zákonnej úpravy vyžaduje od dovolateľa, aby uviedol, v čom vidí prípustnosť dovolania, a zároveň sa obmedzuje len na posudzovanie prípustnosti dovolania, v takom rozsahu, v akom ho označil dovolateľ v texte dovolania, v dôsledku čoho otázku prípustnosti dovolania zúžil len na konkrétne zákonné ustanovenie uvedené dovolateľom.

34.2. Doterajšia judikatúra najvyššieho súdu tak vyžaduje od dovolateľov (resp. ich právnych zástupcov) splnenie tých podmienok, ktoré nie sú predpokladané zákonom. Síce sa vyžaduje povinné zastúpenia dovolateľa v dovolacom konaní advokátom, čím sa má vytvoriť procesný filter na zjavne neopodstatnené, neprípustné, protirečivé alebo rozporuplné dovolania a zabezpečiť, aby podané dovolanie malo všetky potrebné náležitosti. Tým sa mal regulovať vysoký počet problematcky formulovaných dovolaní a zároveň sa vychádzalo z presvedčenia, že v osobe advokáta spisujúceho dovolanie sú dané predpoklady pre dosiahnutie týchto cieľov novej právnej úpravy. Je na dovolateľovi, aby dovolanie podával uvážlivo, s plným vedomím limitov vyplývajúcich z právnej úpravy dovolacieho konania. Na druhej strane nemožno požadovať od dovolateľa, prípadne od jeho právneho zástupcu splnenie náležitostí nad rámec zákonnej úpravy, aby bolo dovolanie meritórne prejednatelné, a tým prenášať časť právomocí zverených zákonom výlučne dovolaciemu súdu na dovolateľa.

35. Voči vyššie uvedenému formalistickému prístupu najvyššieho súdu k posudzovaniu prípustnosti dovolania sa vyhranil už aj ústavný súd v náleze z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020, ktorý okrem iného uviedol, že „povinnosť dovolateľa vymedziť a konkretizovať prípustnosť dovolania podľa § 421 C. s. p. treba vnímať ako jeho povinnosť predostrieť vlastnú argumentáciu v prospech prípustnosti dovolania, a tak napomôcť preskúmaniu rozhodnutia dovolacím súdom. Dovolací súd však nie je vymedzením prípustnosti viazaný a skúma ju aj sám. Najvyšší súd nemôže byť viazaný tým, o ktorý prípad právnej otázky podľa § 421 ods. 1 C. s. p. oprel prípustnosť dovolania dovolateľ. Dovolanie tak bude prípustné aj vtedy, ak napríklad dovolateľ prípustnosť odôvodnil odklonom od ustálenej praxe najvyššieho súdu [§ 421 ods. 1 písm. c/ (správne má byť písm. a/ - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) C. s. p.], no najvyšší súd zistí, že v skutočnosti nejde o odklon, ale o nejednotnosť takejto praxe [§ 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.]. Tiež nemožno akceptovať taký výklad, že najvyšší súd by nemohol pri posúdení prípustnosti dovolania zohľadňovať tie svoje stanoviská a rozhodnutia, ktoré dovolateľ neoznačil. Rozhodnutia najvyššieho súdu jednak nie sú systematicky nikde usporiadané a publikované, a preto ich znalosť je často len otázkou náhody“ (viď bod 54. odôvodnenia predmetného nálezu).

35.1. V uznesení zo 4. februára 2021, sp. zn. III. ÚS 76/2021 ústavný súd uviedol, že „sa nestotožňuje s názorom najvyššieho súdu, podľa ktorého povinnou obsahovou náležitosťou dovolania odôvodneného nesprávnym právnym posúdením veci je uvedenie konkrétneho rozhodnutia (judikatúry) dovolacieho súdu. Ustanovenie § 421 ods. 1 C. s. p. nemožno interpretovať a uplatňovať tak, že zakotvuje povinné obsahové náležitosti dovolania. Obligatórne náležitosti dovolania upravuje § 428 C. s. p., ktorý okrem iného ukladá dovolateľovi povinnosť uviesť v dovolaní dovolacie dôvody, teda 'z akých dôvodov sa rozhodnutie považuje za nesprávne'. Následne ustanovenie § 432 C. s. p. vyžaduje vo vzťahu k dovolaniu podľa § 421 C. s. p. (odôvodnenému nesprávnym právnym posúdením veci), aby dovolateľ uviedol právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Označenie konkrétneho rozhodnutia (judikatúry) najvyššieho súdu nie je v zmysle ustanovenia § 428 C. s. p. obligatórnou náležitosťou dovolania. Z uvedeného vyplýva, že dovolanie prípustné podľa § 421 C. s. p. dovolateľ obligatórne odôvodní tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1

C. s. p.), a dotknutý dovolací dôvod vymedzí tak, že uvedie právne posúdenie vecí, ktoré pokladá za nesprávne, a súčasne uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 C. s. p.). Argumentácia dovolateľa konkrétnou rozhodovacou praxou najvyššieho súdu je nad rámec zákonných požiadaviek a dovolací súd ňou nie je viazaný. Aj napriek uvedenému záver najvyššieho súdu o neprípustnosti dovolania sťažovateľky nemožno považovať za svojvoľný či arbitrárny“ (bod 57. odôvodnenia predmetného uznesenia).

35.2. Veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia je známe aj uznesenie ústavného súdu z 26. mája 2020, sp. zn. II. ÚS 226/2020, ktorým bola odmietnutá ústavná sťažnosť podaná proti uzneseniu z 24. októbra 2019, sp. zn. IObdo/44/2018, a v ktorom bol ústavným súdom vyslovený odlišný názor, než v náleze z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020. V predmetnom uznesení II. senát ústavného súdu skonštatoval, že „najvyšší súd sa ústavne akceptovateľným spôsobom zaoberal sťažovateľom nastolenou relevantnou právnou otázkou, ako aj ďalšou podmienkou dovolacieho konania podľa § 421 ods. 1 písm. a/ C. s. p., ktorou je odklon od jej ustáleného riešenia, pričom dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci nemôže ísť o odklon, pretože rozhodovanie jednotlivých senátov najvyššieho súdu pri riešení nastolenej právnej otázky je nejednotné. Ústavný súd konštatuje, že nie je podstatné, či relevantnú právnú otázku riešil najvyšší súd v merite veci alebo vo vzťahu k trovám dovolacieho konania, pretože stále ide o totožnú právnú otázku. Súc viazaný dovolacími dôvodmi podľa § 440 C. s. p. tak dovolací súd podľa názoru ústavného súdu ústavne konformným spôsobom odmietol dovolanie sťažovateľa ako neprípustné podľa § 447 písm. f/ C. s. p. bez toho, aby skúmal vecnú správnosť napadnutého rozsudku“ (bod 26. odôvodnenia predmetného uznesenia).

36. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu sa stotožňuje s názorom prezentovaným v náleze ústavného súdu z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020 a v jeho uznesení zo 4. februára 2021, sp. zn. III. ÚS 76/2021. K tomu uvádza, že prípustnosť dovolania upravuje zákon, ako to vyplýva aj zo znenia ustanovenia § 419 C. s. p., v zmysle ktorého je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak to zákon pripúšťa. Následné posúdenie, či je dovolanie v konkrétnom prípade prípustné, patrí do výlučnej právomoci dovolacieho súdu (k tomu viď aj I. ÚS 438/2017 a III. ÚS 474/2017).

36.1. Z uvedeného vyplýva, že prípustnosť dovolania neurčuje dovolateľ, ale vyplýva priamo z jednotlivých ustanovení Civilného sporového poriadku. Rovnako tak určenie, či je dovolanie v konkrétnom prípade procesne prípustné, nepatrí do rúk dovolateľa. Záver, či je podané dovolanie procesne prípustné, môže uskutočniť výlučne dovolací senát najvyššieho súdu. Uvedené znamená, že dovolací súd nie je viazaný tým, čo uvedie dovolateľ vo vzťahu k jeho subjektívnemu pocitu o prípustnosti dovolania, a už v žiadnom prípade za súčasnej právnej úpravy nemôže posudzovanie prípustnosti dovolania v prípade dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 432 C. s. p. obmedziť len na konkrétne písmeno obsiahnuté v ustanovení § 421 ods. 1 C. s. p., ktoré v dovolaní označil dovolateľ.

36.2. Prístup, kedy sa dovolací súd - za predpokladu, že dovolací dôvod je vymedzený v súlade so zákonom (s ustanovením § 432 ods. 2 C. s. p.) - pri posudzovaní prípustnosti dovolania obmedzí výlučne na to, či je podané dovolanie prípustné podľa zákonného ustanovenia uvedeného dovolateľom, resp. kedy v uznesení o odmietnutí dovolania skonštatuje, že dovolateľ označil nesprávne zákonné ustanovenie o prípustnosti dovolania, keď dovolanie malo byť prípustné podľa iného zákonného ustanovenia, považuje veľký senát obchodnoprávneho kolégia za aktuálne účinnej právnej úpravy za nesprávny, keď v konečnom dôsledku môže dôjsť k neprípustnému odmietnutiu spravodlivosti.

37. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia považuje za nesprávny i prístup, ak dovolacie senáty vyžadujú uvedenie predchádzajúcich rozhodnutí dovolacieho súdu dovolateľom, ktoré riešili v dovolaní nastolenú právnú otázku, s následkom odmietnutia dovolania len pre nesplnenie tejto „povinnosti“, a to z dôvodu, že takúto povinnosť zákon neukladá ani v rámci náležitostí dovolania a ani v rámci vymedzenia dovolacieho dôvodu.

37.1. Vo vzťahu k uvedenému veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že množstvo rozhodnutí najvyššieho súdu nie je publikovaných na webovej stránke najvyššieho súdu, hoci ide o povinnosť vyplývajúcu z ustanovenia § 82a ods. 1 a ods. 4 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch, a aj tie rozhodnutia najvyššieho súdu (s výnimkou rozhodnutí publikovaných v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), ktoré sú zverejnené na webovej stránke najvyššieho súdu, nie sú systematicky usporiadané (pritom neexistuje ani interná databáza všetkých rozhodnutí

najvyššieho súdu, ktoré by boli systematicky usporiadané, a bolo v nich možné vyhľadávanie - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia). Na túto skutočnosť pritom poukázal predkladajúci senát vo svojom uznesení z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018 a aj ústavný súd vo vyššie citovanom náleze z 9. júna 2020, sp. zn. I. ÚS 51/2020 (viď bod 35. odôvodnenia vyššie) [rovnako aj v náleze zo 6. októbra 2020, sp. zn. I. ÚS 115/2020].

37.2. Je tak nesprávne, ak senáty dovolacieho súdu vyžadujú od dovolateľov, aby ako náležitosť dovolania uvádzali rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré nie sú verejne dostupné, a aj v tých rozhodnutiach, ktoré sú zverejnené na webovej stránke najvyššieho súdu, nie je možné vyhľadávanie podľa použitej právnej úpravy, a zároveň tieto rozhodnutia nie sú systematicky zoradené (či ide o rozhodnutia dovolacích senátov najvyššieho súdu, alebo ide o odvolacie rozhodnutia najvyššieho súdu).

38. Vzhľadom na uvedené veľký senát obchodnoprávneho kolégia uzatvára, že

I. Povinnou náležitosťou dovolania v prípade uplatnenia dovolacieho dôvodu podľa ustanovenia § 432 C. s. p. (namietaného nesprávneho právneho posúdenia veci) nie je uvedenie toho, v čom dovolateľ vidí prípustnosť podaného dovolania (vrátane označenia rozhodnutí dovolacieho súdu riešiacich konkrétnu právnu otázku).

II. Dovolací súd nie je pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný dovolateľom označeným dôvodom prípustnosti dovolania. Rovnako tak dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ.

39. Ako vyplýva z rozhodnutí uvedených senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O v uznesení z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018 (viď body 13. až 18. odôvodnenia uznesenia o postúpení veci veľkému senátu), je právna otázka posúdenia nadobudnutia vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa rozhodovaná dovolacím súdom rozdielne, od rozhodnutí v plnej miere zotrvávajúcich na zásade nemo plus iuris až po rozhodnutia, ktoré pripúšťajú možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa.

39.1. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia preto konštatuje, že dovolanie žalovaného je procesne prípustné podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C. s. p.

39.2. S predmetným dôvodom prípustnosti dovolania úzko súvisí druhá otázka predložená predkladajúcim senátom, a to otázka, či rozhodnutie o dovolaní patrí do právomoci trojčlenného senátu najvyššieho súdu (v danom prípade senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O), alebo do právomoci veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia.

K povinnosti trojčlenného senátu najvyššieho súdu postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, ak existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu

40. Pokiaľ ide o predmetnú (v poradí druhú) právnu otázku predloženú senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia, veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že otázkou výkladu ustanovenia § 48 ods. 1

C. s. p. aj v nadväznosti na závery vyslovené v uzneseniach veľkého senátu občianskoprávneho kolégia z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/3/2019 a 1VCdo/4/2019 sa zaoberal už v uznesení z 25. februára 2021, sp. zn. 1VOBdo/1/2020, v ktorom dospel k záveru, že „trojčlenný senát najvyššieho súdu má povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 C. s. p. nie len v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, ale aj v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu. Úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu je - nielen rozhodovať v prípade odklonu od skoršej (ustálenej) rozhodovacej praxe najvyššieho súdu - ale predovšetkým zjednocovanie judikatúry samotného najvyššieho súdu.“

40.1. Na predmetnom právnom názore zotrváva veľký senát obchodnoprávneho kolégia aj v rozhodovanej veci a v podrobnostiach poukazuje na závery, ktoré vyslovil v uznesení z 25. februára 2021, sp. zn. 1VOBdo/1/2020, na ktoré v celom rozsahu odkazuje.

41. Otázka, kedy je trojčlenný dovolací senát povinný predložiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu, a kedy naopak túto povinnosť nemá, bola riešená

už v rozsudku najvyššieho súdu z 10. novembra 2016, sp. zn. 3Cdo/174/2016, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 3/2017 pod R 17/2017. Pre správnu aplikáciu predmetného judikátu je dôležité odôvodnenie predmetného rozsudku. Senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3 C v uvedenom rozsudku vyslovil, že „bolo by bezpochyby v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy danej v ustanovení § 48 ods. 1 C. s. p., pokiaľ by každá (minulá) aplikačná alebo interpretačná nejednotnosť, ktorá sa v rozhodovaní senátov najvyššieho súdu vyskytla pred 1. júlom 2016, bola však do tohto dňa úspešne prekonaná postupmi a mechanizmami vyplývajúcimi z vtedajšieho právneho poriadku (napríklad publikovaním judikátu alebo stanoviska), musela po tomto dni 'nanovo' viesť k procesu, v rámci ktorého sa uplatňujú mechanizmy a postupy predpokladané v tomto ustanovení Civilného sporového poriadku. Uvedené konštatovanie je opodstatnené o to viac v prípade (ojedinelých) právnych názorov vyjadrených v takom rozhodnutí trojčlenného senátu najvyššieho súdu, ktoré bolo v čase pred 1. júlom 2016 zaradené na rokovanie kolégia najvyššieho súdu s návrhom na jeho publikovanie v Zbierke, ktorý však kolégium zamietlo. Právnu úpravou, ktorá je obsiahnutá v § 48 ods. 1 C. s. p., sa sledoval cieľ pokryť v praxi prípady, v ktorých (trojčlenný) senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že 'je' dôvod na zmenu (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania). Senát, ktorý dospeje k tomuto záveru, je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Na druhej strane ale účelom tohto ustanovenia bezpochyby nie je to, aby bola veľkým senátom posudzovaná správnosť názoru trojčlenného senátu, podľa ktorého 'nie je' dôvod na zmenu doterajších právnych náhľadov a rozhodovacej praxe ustálenej v minulosti prijatím judikátu (alebo stanoviska) publikovaného v Zbierke. Trojčlenný senát, ktorý zastáva tento názor, nie je povinný postúpiť vec veľkému senátu. Samozrejme, pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatiu (publikovaniu) stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát najvyššieho súdu, ktorý sa mieni názorovo odchýliť (odkloniť) od skoršieho rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu. Ak teda trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdíeľa, má dve možnosti: I. buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore, alebo II. vec postúpi veľkému senátu“ (viď bod 21. jeho odôvodnenia).

41.1. Z citovaného rozhodnutia vyplýva že právna veta judikátu R 17/2017 dopadá len na prípady „rozdielnej“ rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ku ktorej došlo do 30. júna 2016, pričom aj tieto prípady treba rozlišovať, a to aj vzhľadom na nález ústavného súdu z 11. októbra 2018, sp. zn. II. ÚS 332/2018, v ktorom ústavný súd skonštatoval, že „za situácie, keď senát najvyššieho súdu dospeje k právnemu názoru, ktorý je odlišný od právneho názoru, ktorý už bol vyjadrený v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, pričom v danej právnej otázke neexistuje stanovisko veľkého senátu, ale ani publikované stanovisko senátu, je jeho zákonnou povinnosťou postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu. Skutočnosť, že existuje publikované stanovisko k danej právnej otázke, ktoré však vychádza z odlišného znenia zákona umožňujúceho (aj) rozdielny výklad, neopravňuje senát nepostúpiť vec veľkému senátu. Na základe všetkých dosiaľ uvedených úvah dospieva ústavný súd k záveru, že najvyšší súd mal vec postúpiť na rozhodnutie veľkému senátu v zmysle § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Nepostúpenie veci veľkému senátu je za konkrétnych okolností daného prípadu arbitrárne, lebo je v priamom rozpore s výslovným znením § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku a je porušením základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy“ (body 31. a 32. odôvodnenia nález).

Ústavný súd následne uviedol, že „treba tiež zdôrazniť, že nepostúpenie veci na rozhodnutie veľkému senátu znamená v konkrétnych okolnostiach tohto prípadu popretie samotného účelu a zmyslu § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku. Za súčasného stavu totiž nič nebráni tomu, aby niektorý senát najvyššieho súdu v budúcnosti znova odlišne posúdil spornú právnu otázku, čím sa iba predĺži stav právnej neistoty. Autoritatívnym a záväzným spôsobom možno totiž otázku vyriešiť iba verdiktom veľkého senátu“ (bod 34. odôvodnenia nález).

41.2. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zároveň poukazuje na nález ústavného súdu z 30. marca 2021, sp. zn. III. ÚS 46/2020, ktorým zrušil preskúmané rozhodnutie dovolacieho senátu najvyššieho súdu z dôvodu, že v čase rozhodovania existovalo rozhodnutie najvyššieho súdu s odlišným právnym názorom a napriek tejto skutočnosti nepredložil vec veľkému senátu. Zároveň ústavný súd vo vzťahu k tomu, že ním preskúmané rozhodnutie bolo publikované ako judikát v Zbierke stanovísk najvyššieho

súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, uviedol, že podstata vecí nespočíva v tom, či bola judikatúra zjednotená, ale či bola zjednotená ústavne konformným spôsobom. Pritom výslovne zdôraznil, že „zjednotenie formou uverejnenia v zbierke nemôže nahrádzať zjednocovanie veľkým senátom, povinnosť aktivovať veľký senát nemožno týmto mimoprocesným zjednotením obchádzať. V danom prípade bolo jediným legitímnym spôsobom zjednotenia rozhodnutie veľkého senátu“ (bod 49. odôvodnenia nálezu).

41.3. Z uvedeného tak vyplýva, že môžu nastať nasledovné situácie:

- existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu o určitej právnej otázke v rozhodnutiach vydaných v období do 30. júna 2016, ktorá nebola do 30. júna 2016 zjednotená postupom podľa 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. (vydaním stanoviska alebo publikovaním jedného z týchto rozhodnutí v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky), je trojčlenný senát dovolacieho súdu povinný v súlade s ustanovením § 48 ods. 1 C. s. p. postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu;
- existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu o určitej právnej otázke v rozhodnutiach vydaných v období do 30. júna 2016, ktorá bola do 30. júna 2016 zjednotená postupom podľa 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. V takom prípade nemožno hovoriť o rozdielnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu v pravom slova zmysle, keďže judikatúra dovolacieho súdu bola zjednotená zákonom predpokladaným spôsobom. Trojčlenný senát dovolacieho súdu v takejto situácii (za predpokladu, že dovolanie je procesne prípustné) postupuje spôsobom načrtnutým v právnej vete judikátu R 17/2017;
- existuje rozhodnutie dovolacieho súdu publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky a následne bolo vydané rozhodnutie, v ktorom bol vyslovený opačný názor o tej istej právnej otázke, čo znamená, že nie je možné hovoriť o ustálenej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu, ale o jeho rozdielnej rozhodovacej praxi (k tomu viď aj uznesenie veľkého senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/4/2019). V takom prípade je povinnosťou trojčlenného senátu postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu a veľký senát je povinný o dovolaní rozhodnúť;
- existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu po 1. júli 2016, t. j. v situácii, ak senát dovolacieho súdu v rozhodnutí vydanom po 1. júli 2016 zaujal o tej istej právnej otázke odlišný právny názor, než bol vyslovený v inom - skoršom - rozhodnutí (či už vydanom do 30. júna 2016, alebo po 1. júli 2016). V takom prípade je povinnosťou trojčlenného senátu dovolacieho súdu, ktorý následne rozhoduje o tej istej právnej otázke, postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu.

42. Za nesprávny považuje veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu aj názor, že nie je povinnosťou (ale ani možnosťou) trojčlenného senátu najvyššieho súdu postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu, ak už o určitej právnej otázke rozhodol ústavný súd.

42.1. Uvedený názor vyslovil ako prvý senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 6 C v rozsudku z 31. júla 2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016, keď skonštatoval, že „ústavný súd nie je článkom sústavy všeobecných súdov a nie je ani ďalšou (štvrtou) inštanciou slúžiacou k posudzovaniu námietok účastníkov súdnych konaní pred všeobecnými súdmi voči právnemu posúdeniu vecí takýmito súdmi. Senát najvyššieho súdu, povolaný k rozhodnutiu tentoraz prejednávanej veci, však za stavu vyslovenia sa už ústavným súdom spôsobom opísaným pod 23. zhora považuje za nepredstaviteľné, aby tu ešte existoval priestor pre opätovné zaobranie sa príslušnou otázkou zo strany veľkého senátu najvyššieho súdu (v tomto prípade inak bez ohľadu na čas začatia dovolacieho konania i prípadnú polemiku s názorom o neexistencii povinnosti postúpiť vec veľkému senátu v konaniach začatých pred nadobudnutím účinnosti Civilného sporového poriadku). Pripustiť takýto priestor by totiž znamenalo nielen pripustiť možnosť rozhodnutia sa veľkého senátu aj po vyslovení sa ústavného súdu k problému pre ktorúkoľvek z oboch do úvahy prichádzajúcich alternatív (rozumej pre odklon od skôr vysloveného názoru i pre zotrvanie na takomto skoršom názore), ale i logicky neželateľné konzekvencie plynúce z pripustenia takejto možnosti rozhodovania (tu rozumej istú nadbytočnosť reprodukovania už uzavretého ústavným súdom v prvom prípade a začiatok 'vojny' vrcholných súdnych ustanovizní v tom druhom, ktorá by s najväčšou pravdepodobnosťou priniesla nielen riziko nutnosti konečnej kapitulácie najvyššieho súdu, ale i možný ďalší pokles dôvery v činnosť všeobecných súdov a tým aj v právny štát ako taký)“ [viď bod 24. odôvodnenia rozsudku z 31. júla 2017, sp. zn. 6MCdo/1/2016].

42.2. Obdobný názor vyslovil senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 C v rozsudku z 29. apríla 2020, sp. zn. 4Cdo/142/2019, v zmysle ktorého „ústavný súd je aj vo vzťahu k veľkému senátu 'nadradený súd', preto jeho judikatúra predstavuje pre všetky rozhodovacie formácie najvyššieho súdu záväzné výkladové usmernenie pri rozhodovaní skutkovo i právne obdobných vecí, teda aj pri posudzovaní možnosti nadobúdania vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka. Najvyšší súd je preto povinný bez ďalšieho procesného postupu precedenčné rozhodnutie ústavného súdu nasledovať, prípadne predniesť seriózne argumenty, ktoré vedú k záveru, že vzhľadom na relevantné skutkové rozdiely, nie je vhodné aplikovať už vyslovený ústavný princíp na prejednávajúcu vec alebo v celkom výnimočných prípadoch sa môže od ratio decidendi nálezu ústavného súdu odchýliť a predložiť pre tento postup konkurujúce úvahy“ (viď bod 16. odôvodnenia rozsudku z 29. apríla 2020, sp. zn. 4Cdo/142/2019).

42.3. Predmetný právny názor bol následne publikovaný v odbornom časopise Justičná revue (v podrobnostiach viď LALÍK, M.: Stret judikatúry ústavného súdu s judikatúrou najvyššieho súdu a jeho riešenie v dovolacom konaní ohľadne nadobudnutia nehnuteľnosti od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností; Justičná revue, 72, 2020, č. 8-9, s. 1015 - 1024.).

43. Vo veci rozhodujúci veľký senát obchodnoprávneho kolégia sa nestotožňuje so závermi uvedenými v rozhodnutiach citovaných vyššie (v bodoch 42.1. a 42.2. odôvodnenia). Podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nesprávnosť predmetného právneho záveru spočíva v tom, že zákon zveruje zjednocovanie judikatúry všeobecných súdov do právomoci najvyššieho súdu a nie do právomoci ústavného súdu (k tomu viď ustanovenie § 8 ods. 3 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch). Predmetnú skutočnosť vo svojich rozhodnutiach opakovane zdôrazňuje aj ústavný súd (k tomu viď aj I. ÚS 199/07, I. ÚS 235/07, I. ÚS 256/08, I. ÚS 494/2020, II. ÚS 810/2016, III. ÚS 756/2017 a IV. ÚS 366/2018). Úlohou ústavného súdu totiž (v zmysle uvedených jeho rozhodnutí) nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. V novšej judikatúre ústavný súd zvyrazňuje aj tú skutočnosť, že od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry predovšetkým úlohou veľkého senátu najvyššieho súdu (podľa § 48 Civilného sporového poriadku) s tým, že do týchto kompetencií najvyššieho súdu nemá ústavný súd oprávnenie zasahovať (k tomu viď aj I. ÚS 136/2019 a II. ÚS 252/2019).

43.1. Osobitne veľký senát obchodnoprávneho kolégia v tejto súvislosti poukazuje na nález ústavného súdu z 26. novembra 2019, sp. zn. I. ÚS 127/2019, z ktorého vyplýva, že aj v prípade vyslovenia právneho názoru v kasačnom náleze ústavného súdu je dovolací súd povinný v ďalšom konaní predložiť vec veľkému senátu, aby ten vo svojom rozhodnutí zaujal záväzný zjednocujúci právny názor, ktorý by už reflektoval aj právny názor ústavného súdu.

43.2. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zároveň uvádza, že vzťah medzi ústavným súdom a najvyšším súdom by mal byť charakterizovaný tzv. súdnym dialógom, kedy má najvyšší súd možnosť primeraným spôsobom reagovať (za súčasného vyslovenia odlišného právneho názoru) na názor vyjadrený v konkrétnom rozhodnutí ústavného súdu, a to osobitne v situácii, ak rozhodnutie ústavného súdu nie je podľa názoru najvyššieho súdu dostatočne vyargumentované, alebo ak zo strany ústavného súdu neboli zohľadnené všetky okolnosti, ktoré sú pre vyriešenie určitej otázky rozhodujúce. Napokon môže nastať situácia, kedy záver ústavného súdu v konkrétnej veci môže sledovať spravodlivé rozhodnutie konkrétneho sporu, avšak vzhľadom na špecifické okolnosti prípadu nie je aplikateľný všeobecne aj v iných sporoch.

44. Postúpenie veci veľkému senátu nepredstavuje pre trojčlenný senát najvyššieho súdu možnosť, ale za splnenia zákonných podmienok predstavuje obligatórny postup. Ak trojčlenný senát najvyššieho súdu vo veci rozhodne sám a v rozhodnutí vyjadrí právny názor odlišný od právneho názoru vyjadreného v skoršom rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, prípadne veľkého senátu a nepredloží vec na rozhodnutie veľkému senátu, poruší trojčlenný senát najvyššieho súdu ústavný príkaz, v zmysle ktorého nikto nemôže byť odňatý svojmu zákonnému sudcovi (v podrobnostiach viď aj nález ústavného súdu z

11. októbra 2018, sp. zn. II. ÚS 332/2018).

45. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia preto konštatuje, že:

I. V prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, ktorá nebola zjednotená do 30. júna 2016 postupom podľa ustanovenia § 8 ods. 3 v spojení s § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch zverejnením rozhodnutia zásadného významu alebo zjednocujúceho stanoviska v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky, je trojčlenný dovolací senát najvyššieho súdu rozhodujúci o danej (v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu rozdielne posudzovanej) právnej otázke povinný podľa ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu.

II. Povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu najvyššieho súdu podľa ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku má trojčlenný senát dovolacieho súdu aj v situácii, ak o právnej otázke, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu, už rozhodol ústavný súd, a to aj vtedy, ak je vec prejednávajúci dovolací senát podľa ustanovenia § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde viazaný právne záväzným názorom vysloveným v kasačnom náleze ústavného súdu.

46. Vzhľadom na uvedené veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že pri rozdielnej rozhodovacej praxi dovolacieho súdu pri posudzovaní (ne)možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa [a (ne)možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris] prezentovaných v rozhodnutiach uvedených predkladajúcim senátom v bodoch 14. až 16. odôvodnenia uznesenia z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018, ktorá nebola zjednotená postupom podľa ustanovenia § 8 ods. 3 v spojení s § 22 ods. 1 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch do 30. júna 2016 (ale naopak k tejto divergentnej rozhodovacej činnosti - bez toho, aby zmena judikatúry nastala v dôsledku rozhodnutia veľkého senátu - došlo až za účinnosti Civilného sporového poriadku - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia), je aj s poukazom na normatívnu záväznosť rozhodnutí veľkého senátu (§ 48 ods. 3 prvá veta C. s. p.) oprávnený a zároveň povinný o dovolaní rozhodnúť veľký senát obchodnoprávneho kolégia (a nie trojčlenný dovolací senát najvyššieho súdu).

46.1. Na konštatovaní o právomoci veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nemení nič ani skutočnosť, že k otázke (ne)možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa [a (ne)možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris] sa vyjadril aj ústavný súd (konkrétne bývalý I. senát ústavného súdu) v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 - ktorý bol vydaný v rozhodovanom spore - a v ďalších nálezoch z 3. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016 a z 20. decembra 2017, sp. zn. I. ÚS 460/2017.

46.2. Len ako poznámku pritom veľký senát obchodnoprávneho kolégia dopĺňa, že rozdielna rozhodovacia prax senátov najvyššieho súdu o dovolateľom nastolenej právnej otázke nebola ku dňu jeho rozhodovania zjednotená ani postupom upraveným v článku 4 Rokovacieho poriadku najvyššieho súdu zverejneného pod č. 200/2016 Z. z., t. j. vydaním zjednocujúceho stanoviska kolégia najvyššieho súdu, ktorým bolo možné v zmysle článku 4 bod 1 písm. a/ zjednotiť výkladové rozdiely v právoplatných rozhodnutiach senátov najvyššieho súdu.

K právnej otázke (ne)možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa, resp. k právnej otázke (ne)možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris

47. Žalovaný právnou otázkou - „či možno nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníckom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností, a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti“ - odôvodnil tým, že podľa jeho názoru určitý subjekt nemôže platne nadobudnúť vlastnícke právo, ak osoba, od ktorej derivatívne odvodzuje svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto nikdy nenadobudla, nemohla ho platne ani previesť, a teda že nikto nemôže na iného previesť viac práv ako má sám, čo je v súlade s hmotnoprávnou úpravou. Opačný právny názor, podľa ktorého pri nadobudnutí vlastníckeho práva k prevádzanej nehnuteľnosti má právotvorný účinok samotná dobrá viera (bez ohľadu na dĺžku doby, po ktorú trvala) nadobúdateľa v to, že kupuje nehnuteľnosť od vlastníka (t. j. že zápis vlastníctva v katastri zodpovedá právnemu stavu), označil dovolateľ za nesprávny.

48. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že existujú dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu posudzujúcich predmetnú právnu otázku, keď do prvej skupiny možno zaradiť rozhodnutia, ktoré zotrvávajú na zásade *nemo plus iuris*, a do druhej skupiny rozhodnutia, ktoré umožňujú prelomenie predmetnej zásady, keď v nich okrem iného boli reflektované závery vyslovené v náleze ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015, resp. aj rozhodnutia, ktoré pripúšťajú nadobudnutie vlastníckeho práva (len) na základe dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti.

49. Do skupiny rozhodnutí, ktoré zotrvávajú na zásade *nemo plus iuris*, patria napríklad rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019.

49.1. V rozsudku z 30. marca 2011, sp. zn. 3Cdo/144/2010 najvyšší súd skonštatoval, že „už v rozhodnutí sp. zn. 1Cdo/96/1995 (publikovanom v časopise *Zo súdnej praxe* pod č. 39/1998) najvyšší súd uviedol, že absolútna neplatnosť právneho úkonu (*negotium nullum*) nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona (*ex lege*), v dôsledku čoho sa hľadá na absolútne neplatný úkon tak, ako keby nebol nikdy urobený. Absolútne neplatný právny úkon nepôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

Ak je určitý úkon absolútne neplatný, nastáva jeho neplatnosť priamo zo zákona už v čase jeho urobenia. Ani pri uplatnení princípov spravodlivosti a dobrých mravov pri výkone práv a povinností nemá súd možnosť dodatočne zvážiť, či absolútnu neplatnosť úkonu 'uzná alebo neuzná' (resp. či ju zohľadní alebo nezohľadní). Na dôvod zakladajúci absolútnu neplatnosť právneho úkonu musí súd vždy prihliadnuť, a to aj bez návrhu (z úradnej povinnosti).“

Následne dovolací senát 3 C v predmetnom rozsudku uzavrel, že „ak je prvotná kúpna zmluva neplatná, nestal sa prvý kupujúci (v preskúmvanej veci je ním žalovaný 1/) vlastníkom nehnuteľnosti a v prípade jej ďalšieho prevodu nesvedčí v prospech ďalších nadobúdateľov (vrátane žalovaných 3/ a 4/) vlastnícke právo, ktoré by malo byť odvodené od vlastníckeho práva prvého kupujúceho.

Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva; nemožno preto ani uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako tak nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, ako má sám.“

49.2. V uznesení z 18. decembra 2012, sp. zn. 2MCdo/20/2011 najvyšší súd uviedol, že „zmluvné prevody vlastníckeho práva sú v Slovenskej republike v zásade založené na princípe, že nikto nemôže previesť viac práv, než sám má. Inak povedané, ani existencia platnej zmluvy medzi prevodcom a nadobúdateľom nemôže spôsobiť prevod vlastníckeho práva na nadobúdateľa, ak prevodca sám nebol vlastníkom, alebo ak neexistuje výslovné zákonné ustanovenie, ktoré by ustanovovalo opak (napríklad § 446 Obchodného zákonníka, § 486 Občianskeho zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch). Niet preto dôvodu, prečo by sa zásada '*nemo plus iuris*' nemala vzťahovať aj na ďalší inštitút zmluvnej povahy, a to dobrovoľnú dražbu. To znamená, že ani platná dobrovoľná dražba, proti ktorej v lehote uvedenej v § 21 zákona č. 527/2002 Z. z. nebola podaná žaloba o neplatnosť, nemôže spôsobiť nadobudnutie vlastníckeho práva vydražiteľom, ak navrhovateľ dražby (alebo záložca) nebol sám vlastníkom predmetu dražby. Opačnému výkladu by okrem toho, že mu chýba zákonný podklad, bránil článok 152 ods. 4 ústavy, podľa ktorého musí byť výklad zákonov v súlade s ústavou.“

49.3. V uznesení z 29. apríla 2014, sp. zn. 5MCdo/12/2011 dospel najvyšší súd k záveru, že „podľa zásady rímskeho práva *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*, v zmysle ktorej z nepráva nemôže vzniknúť právo a zdôraznil, že platne nemôže nadobudnúť vlastnícke právo právny nástupca, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť.

Vo všeobecnosti možno za vlastníka považovať osobu, v prospech vlastníctva ktorej svedčí nadobúdacie konanie ('*modus*') a zodpovedajúci právny titul ('*titulus*'), napríklad zmluva. Pokiaľ '*titulus*' preukazuje právo inej osoby než '*modus*', je potrebné určiť, kto je vlastníkom. Za vlastníka je v takom prípade považovaný ten, v prospech práva ktorého svedčí nadobúdaci titul. Neplatný právny úkon ale nemá

právne následky, aké má platný právny úkon; na jeho základe preto nedochádza k prevodu nehnuteľnosti. I keď v prípade neplatného právneho úkonu o prevode nehnuteľnosti 'prevedených' ďalej na iných nadobúdateľov svedčí v prospech týchto ďalších nadobúdateľov 'modus', chýba im 'titulus'. Dobrá viera týchto ďalších nadobúdateľov je významná len potiaľ, že im možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa (§ 129 a nasl. Občianskeho zákonníka). Dobrej viere ale súčasný právny poriadok žiadne iné právne následky nepriznáva. Ochrana, ktorú poskytuje nadobúdateľovi, nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inými slovami: pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má skutočnosť prevahu nad zápisom v katastri.“

49.4. V uznesení z 27. januára 2016, sp. zn. 1Cdo/146/2012 senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 1 C uviedol, že „len pri púhom zistení osoby konajúcej v dobrej viere v zápis katastra nehnuteľností, ktorá uzavrela (absolútne) neplatnú prevodnú zmluvu okrem zákonom stanovených prípadov, nie je možné pristúpiť k kvalifikačnému záveru, že v takomto prípade došlo k nadobudnutiu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka. Pre takýto záver tu absentuje príslušné hmotnoprávne ustanovenie Občianskeho zákonníka, či iného právneho predpisu. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva; nemožno preto ani uvažovať o ochrane vlastníckeho práva, hoc i dobromyseľného nadobúdateľa.“

49.5. V rozsudku z 26. januára 2017, sp. zn. 3Cdo/223/2016 (vydanom po náleze ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 3 C poukázal na skoršiu judikatúru v tejto otázke a doplnil, že „zastáva názor, ktorý vychádza aj naďalej zo zásady, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako má sám. K odlišným záverom nevedie de lege lata ani zásada hodnovernosti (materiálnej publicity) katastra nehnuteľností, ktorá má za cieľ zabezpečiť čo najväčšiu istotu v právnych vzťahoch k nehnuteľnostiam. Táto zásada je vyjadrená v ustanovení § 70 katastrálneho zákona. V zmysle tejto zásady platí, že čo je zapísané v katastri nehnuteľností, to sa považuje za správne a v súlade so skutočným stavom, aj keby tomu tak nebolo. Ide o právnu domnienku, ktorá chráni dôveru každého v správnosť údajov katastra. Táto domnienka je však vyvrátiteľná, t. j. údaje prestanú byť hodnoverné a záväzné, ak sa preukáže opak' (viď bližšie 4Cdo/100/2012). Podľa presvedčenia vec prejednávajúceho senátu vtedy, keď zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má právny stav prevahu [napriek (prípadnej) dobrej viere osoby zapísanej ako vlastník] nad evidovaným stavom.“

49.6. V uznesení z 30. januára 2020, sp. zn. 7Cdo/139/2019 (vydanom po náleze ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 7 C poukázal na rozsudok z 26. januára 2017, sp. zn. 3Cdo/223/2016 a uviedol, že „odvolací súd v súvislosti s preferenciou princípu 'nemo plus iuris' akcentoval okolnosti, ktoré skutkovo ani právne v prípade uvádzaných rozhodnutí ústavného súdu (t. j. nálezov sp. zn. I. ÚS 549/2015 a I. ÚS 151/0216 - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) v hre neboli.“

50. Do druhej skupiny rozhodnutí možno zaradiť predovšetkým rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/160/2018, 2Cdo/231/2017, 4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019 (vo vzťahu k záložnému právu ako vecnému právu), 4Cdo/142/2019, 4Cdo/28/2020, 6Cdo/71/2011 a 6Cdo/792/2015, pričom rozhodnutia senátu občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 C (konkrétne 4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019, 4Cdo/142/2019 a 4Cdo/28/2020) priamo konštatujú možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva (resp. iného vecného práva) s odkazom na dobrú vieru jeho nadobúdateľa a s poukazom na nálezy ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, z 3. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016 a z 20. decembra 2017, sp. zn. I. ÚS 460/2017.

50.1. V uznesení z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011 najvyšší súd uviedol, že „ak vlastníctvo nadobúdané v tzv. malej privatizácii je vlastníctvom nadobúdaným na základe zmluvy, potom sa na takúto zmluvu vzťahuje jedna zo základných zásad súkromného práva, a to zásada 'nemo ad alium plus iuris transfere potest quam ipse habet' (nikto nemôže previesť viac práv, než má sám). Táto zásada chráni vlastnícke právo skutočného ('pravého') vlastníka. Jej uplatnenie znamená, že platne nemôže nadobudnúť vlastnícke právo právny nástupca, ak subjekt, od ktorého odvodzuje (derivatívne) svoje vlastnícke právo k nehnuteľnosti, toto právo nikdy nenadobudol, a teda ho ani nemohol ďalej platne previesť (porovnaj uznesenie ústavného súdu z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010).

Aj keď dôsledkom vyplývajúcim z vyššie uvedenej zásady je nemožnosť nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od nevlastníka, nemožno vylúčiť situáciu, keď proti princípu ochrany práva pôvodného vlastníka bude pôsobiť princíp ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa. V súvislosti s riešením kolízie týchto princípov dovolací súd zastáva názor, že ochranu skutočného vlastníka, zaručovanú zásadou 'nikto nemôže previesť viac práv, než má sám' možno prelomiť ochranou dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zjavné, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol (porovnaj nález Ústavného súdu Českej republiky z 2. októbra 2012, sp. zn. I. ÚS 3314/11). Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. O dobrú vieru ide vtedy, ak nadobúdateľ nehnuteľnosti ani pri vynaložení potrebnej opatrnosti, ktorú možno od neho s ohľadom na okolnosti a povahu prípadu požadovať, nemal, prípadne nemohol mať (z hľadiska kritéria priemerne obozretného jedinca) dôvodné pochybnosti o tom, že v skutočnosti subjektu, ktorý je ako nositeľ určitého práva zapísaný v katastri (evidencii) nehnuteľností, takéto právo nesvedčí.“

Následne však senát občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu 6 C uviedol, že v rozhodovanej veci nemožno konštatovať dobrú vieru žalovaných.

50.2. V ďalšom uznesení z 18. augusta 2016, sp. zn. 6Cdo/792/2015 senát občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu 6 C uviedol, že „bude povinnosťou súdov nižšieho stupňa zaoberať sa vecou aj z hľadiska možnej dobromyseľnosti žalovaných ako nadobúdateľov sporného pozemku na základe zámennej zmluvy z 23. apríla 2002 uzavretej so Slovenskou republikou. V tejto súvislosti dovolací súd dáva súdom nižšej inštancie do pozornosti nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, podľa záverov ktorého, ak sa dostávajú do vzájomnej kolízie ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, pokiaľ nemožno zachovať maximum z oboch základných práv, treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má niest' nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní.“

50.3. Uznesením z 31. júla 2018, sp. zn. 2Cdo/231/2017 najvyšší súd zrušil preskúmaný rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu existencie vady zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., ktorú videl vo veci rozhodujúci dovolací senát v skutočnosti, že odvolací súd v rámci argumentácie uvedenej v odôvodnení rozhodnutia nedal odpoveď na námietku žalovaného, týkajúcu sa nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom pri odkaze na nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.

50.4. Uznesením z 30. apríla 2019, sp. zn. 1Cdo/160/2018 najvyšší súd zrušil preskúmaný rozsudok odvolacieho súdu z dôvodu existencie vady zmätočnosti podľa ustanovenia § 420 písm. f/ C. s. p., pričom odvolaciemu súdu dovolací súd vytkol, že vychádzal zo zásady nemo plus iuris a z tohto dôvodu sa nevysporiadal s dobrou vierou žalovaných 1/ a 2/ pri uzatváraní kúpnej zmluvy, a že rovnako tak sa nevysporiadal s judikatúrou ústavného súdu (nálezy zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 a z 3. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016). Dovolací senát poukázal na špecifické okolnosti prípadu, keď žalovaní 1/ a 2/ vychádzali

zo zákonom predpokladanej a určenej dôvery v zápis do obchodného registra, uskutočnený na to určeným štátnym orgánom, ktorý je účinný voči každému, s tým, že v ďalšom konaní bude potrebné posúdiť, kto má niest' väčšie riziko, či nadobúdateľ v dobrej viere, alebo vlastník, ktorý bol sám nedbalý a ktorý navyše zrejme spôsobil, že zápis do obchodného registra bol neplatný.

51. Najjednoduchšie závery, týkajúce sa možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris v prospech ochrany dobromyseľného nadobúdateľa, možno nájsť v rozhodnutiach senátu občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu 4 C (4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019, 4Cdo/142/2019, 4Cdo/28/2020).

51.1. Uznesením z 27. júna 2019, sp. zn. 4Cdo/102/2017 najvyšší súd zrušil rozsudky súdov nižšej inštancie z dôvodu existencie vady zmätočnosti uvedenej v ustanovení § 420 písm. f/ C. s. p. V odôvodnení svojho rozhodnutia dovolací súd uviedol, že „otázka nadobudnutia vlastníckeho práva k

nehnutelnosti od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa dlhodobo rezonuje v našej právnej teórii aj právnej (súdnej) praxi, preto najvyšší súd konštatuje, že názory na túto otázku sa vyvíjali rôznym spôsobom tak v tunajšom právnom prostredí a rovnako napríklad v Českej republike, kde platila obdobná právna úprava. Najskôr sa vyskytovali názory o nemožnosti nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka (m. m. I. ÚS 50/2010), neskôr sa presadil právny názor, že súdy majú chrániť 'vlastnícke právo' k nehnuteľnosti nadobudnutej aj od nevlastníka, a to na základe dobrej viery nadobúdateľov vychádzajúcej najmä (ale nielen) z katastrálnej evidencie a zákonom upraveného riadneho titulu, teda ako dôsledok aplikácie princípu legitímneho očakávania, právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv a majetku (m. m. nálezy ústavného súdu I. ÚS 549/2015, I. ÚS 151/2016, I. ÚS 460/2017).

V tomto prípade totiž platí, že vlastníkom veci sa stane ten, kto legálne získal vec zapísanú v katastri nehnuteľností a bol vzhľadom na všetky okolnosti v dobrej viere v oprávnenie druhej zmluvnej strany vlastnícke právo previesť na základe riadneho titulu. Dobrá viera tu nie je formulovaná ako výnimka zo základného pravidla, ale ako znak skutkovej podstaty základnej normy (§ 123 Občianskeho zákonníka). Preto nadobúdateľ svoju dobrú vieru nebude musieť preukazovať, lebo aj v pochybnostiach platí, že držba je oprávnená (§ 130 ods. 1 in fine Občianskeho zákonníka). Na tom, kto nadobudnutie v dobrej viere popiera, bude, aby túto domnienku vyvrátil, t. j. aby podal plný dôkaz zlej viery nadobúdateľa a na jeho ťarchu pôjde, pokiaľ sa mu to nepodariť preukázať.“

51.2. Totožné závery vyslovil senát občianskoprávného kolégia najvyššieho súdu 4 C v kasačnom uznesení z 29. januára 2020, sp. zn. 4Cdo/95/2019 a v rozsudkoch z 29. apríla 2020, sp. zn. 4Cdo/142/2019 a z 21. októbra 2020, sp. zn. 4Cdo/28/2020.

52. Veľký senát obchodnoprávného kolégia uvádza, že predchádzajúce rozhodnutie najvyššieho súdu v prejednávanej spore (uznesenie z 30. apríla 2014, sp. zn. 4Obdo/24/2014, ktorým bolo odmietnuté dovolanie žalobcu proti rozsudku krajského súdu z 29. októbra 2013, č. k. 21CoKR/3/2013-637) bolo spolu s rozsudkom krajského súdu z 29. októbra 2013, č. k. 21CoKR/3/2013-637 zrušené nálezom ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 a vec bola vrátená krajskému súdu na ďalšie konanie a nové rozhodnutie.

52.1. Vo veci rozhodujúce súdy (vrátane veľkého senátu obchodnoprávného kolégia) sú s poukazom na ustanovenie § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o ústavnom súde (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) viazané právne záväzným názorom vysloveným ústavným súdom v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.

53. Veľký senát obchodnoprávného kolégia bol vzhľadom na uvedené povinný zaoberať sa posúdením rozsahu kasačnej záväznosti citovaného nálezu, ktorou je pri svojom rozhodovaní o dovolaní limitovaný.

53.1. Pokiaľ ide o viazanosť právnym názorom vysloveným v rozhodnutí ústavného súdu, niektorí autori uvádzajú, že „ustanovenie § 134 upravuje, čo sa v teórii označuje ako vertikálny precedens s kasačnou záväznosťou, kde 'vyšší' orgán prikazuje 'nižšiemu', ako má vo veci ďalej postupovať a rozhodnúť. Orgán verejnej moci je po náleze ústavného súdu povinný ho vykonať a riadiť sa ním pri prerokovávaní a rozhodovaní vo veci. Vec musí rozhodnúť a posúdiť tak, ako mu ústavný súd prikázal. V tomto smere má ústavnú povinnosť a nemôže názor ústavného súdu modifikovať alebo vec rozhodnúť inak, ako mu prikázal ústavný súd, hoci by ho k tomu mohli viesť dobré dôvody. Vertikálny precedens a kasačná záväznosť rozhodnutia ústavného súdu nedovoľuje príslušnému orgánu zohľadniť nič, čo by mohlo viesť k nerešpektovaniu nálezu ústavného súdu (k tomu viď aj L'ALÍK, M., L'ALÍK, T. Zákon o ústavnom súde. Komentár. Bratislava: WOLTERS KLUVER SR, 2019, s. 404).

53.2. Druhá skupina autorov uvádza, že „kasačná (inštančná) záväznosť nálezu ústavného súdu predstavuje požiadavky na reflektovanie právneho názoru ústavného súdu zaujaté v konkrétnej právnej veci a vyjadrené v jeho zrušujúcom náleze, ktorý je pri následnom rozhodovaní orgán verejnej moci povinný bezvýnimčne rešpektovať. Kasačná záväznosť môže byť reflektovaná len bezpodmienečným rešpektovaním rozhodnutia ústavného súdu.

Za právny názor súdu (t. j. aj súdu ústavného) je vo všeobecnosti možné považovať názor súdu, ako sa má prejednávajúca vec právne posúdiť. To znamená, ktorú právnu normu je potrebné zvoliť na zistený skutkový stav a ako interpretovať jej obsah. Nemusi ísť pritom výhradne o právne posúdenie v rovine hmotného práva; právny názor súdu sa môže týkať aj právnych noriem práva procesného.

Právny názor by mal aj ústavný súd vyjadriť určite a presne, a v prípade zrušovacieho rozhodnutia by

malo byť z neho zrejme aj to, prečo bolo právne posúdenie orgánu verejnej moci nesprávne. Od právneho názoru ústavného súdu však treba odlišovať procesné pokyny ústavného súdu, ktorými usmerňuje orgán verejnej moci ohľadom ďalšieho postupu v konaní, ako sú napríklad pokyny na ďalší procesný postup“ (k tomu viď aj BARICOVÁ, J., In: MACEJKOVÁ, I., BĀRĀNY, E., BARICOVÁ, J., FIAČAN, I., HOLLĀNDER, P., SVĀK, J. a kol. Zákon o Ústavnom súde Slovenskej republiky. Komentár. Bratislava: C. H. BECK, 2020, s. 1035-1042).

54. Vychádzajúc z uvedeného je podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nevyhnutné posúdiť, ktorá časť nálezu ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015 je pre jeho rozhodovanie v spore kasačne záväzná, a to, či je v ďalšom konaní viazaný akýmkoľvek tvrdením ústavného súdu obsiahnutým v odôvodnení jeho nálezu, alebo či len tým konštatovaním, pre ktoré ústavný súd vyhodnotil predchádzajúce rozhodnutia (predovšetkým predchádzajúci rozsudok krajského súdu) za nesprávne.

54.1. V prvom rade je nevyhnutné rozlišovať medzi procesnými pokynmi ústavného súdu od právne záväzného názoru ústavného súdu, ktorým sú súdy nižšej inštancie viazané s poukazom na znenie ustanovenia § 134 ods. 1 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že konštatovanie ústavného súdu obsiahnuté v bodoch 21. a 22. odôvodnenia kasačného nálezu - v zmysle ktorého bolo povinnosťou krajského súdu posúdiť opodstatnenosť ochrany vlastníckeho práva žalobcu s tým, že je jeho povinnosťou skúmať dobrú vieru žalobcu a pri svojom rozhodnutí na ňu prihliadnuť - nepredstavuje právny názor, ale jedná sa len o procesný pokyn ústavného súdu.

54.2. V zostávajúcej časti veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu je toho názoru, že pod právnym názorom ústavného súdu, ktorým sú súdy rozhodujúce v predmetnom spore viazané, je potrebné rozumieť tú časť nálezu ústavného súdu, v ktorej vyslovil vlastné právne závery týkajúce sa rozhodovaného sporu, a pre ktoré vyhodnotil napadnutý rozsudok krajského súdu (v spojení s uznesením najvyššieho súdu) za nesprávny a porušujúci právo žalobcu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, a len v tejto časti možno hovoriť o (v zásade bezvýhradnej) kasačnej viazanosti konajúcimi súdmi právnym názorom ústavného súdu.

54.3. V rozhodovanom spore je tento právny názor - na ktorý sa vzťahuje kasačná záväznosť - vyslovený v bode 12. odôvodnenia nálezu ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, v zmysle ktorého „niet čo najmenšieho dôvodu (z ústavnoprávneho hľadiska) korigovať ustálený právny názor z minulosti, totiž že rozhodovanie (štátu) o privatizácii podľa zákona č. 92/1991 Zb., o podmienkach prevodu majetku štátu na iné osoby v znení neskorších predpisov je síce rozhodovaním štátu, ale nie ako nositeľa verejnej moci, ale štátu ako doterajšieho vlastníka privatizovaného majetku, ktoré nepodlieha žiadnej kontrolnej právomoci zo strany všeobecných súdov. Takže akákoľvek dispozícia (rozhodnutie o nej) s týmto majetkom v režime zmieneného zákona bolo výrazom a dôsledkom iba a len vlastníckej vôle a že zodpovednosť orgánu zákonom k vykonaniu privatizácie povolaného za takto urobené rozhodnutie sa aj za súčasného právneho stavu vymyká z rámca zodpovednosti daného inak právnym poriadkom. Z tohto dôvodu preto nezostávalo, než len poprieť záver všeobecných súdov, že na 'prevod' majetku zo štátneho podniku na J., a potom na akciovú spoločnosť bol potrebný nejaký nadobúdací titul, pretože stále šlo iba o tzv. faktickú zmenu (presun) správy štátneho majetku z jednej štátnej organizácie na druhú, a nie o jeho prevod či prechod, takže už vôbec túto zmenu správy nebolo možné sankcionovať absolútnou neplatnosťou pre rozpor s právnou zásadou 'nemo plus iuris' tak, ako to učinili všeobecné súdy. Z ustanovenia § 761 ods. 1 Obchodného zákonníka totiž vyplývalo, že právo hospodárenia štátnych organizácií s majetkom štátu sa spravovalo dovtedajšími predpismi vrátane § 64, § 65 a § 72 až § 74b zákona č. 109/1964 Zb. Hospodársky zákonník v znení neskorších predpisov (ďalej len 'Hospodársky zákonník'), a to až do doby vydania novej zákonnej úpravy. Pritom na štátne podniky sa vzťahoval z Hospodárskeho zákonníka prakticky len § 64, z ktorého vyplývala práve spomínaná notorieta, že štátne organizácie mali k veciam vo vlastníctve štátu iba právo hospodárenia, a nie subjektívne vlastnícke právo, ktoré by si museli prevádzať scudzovacími zmluvami podľa Občianskeho zákonníka, o ktorých uvažoval krajský súd.“

54.4. Vychádzajúc z uvedeného bolo povinnosťou okresného súdu a následne aj krajského súdu pri svojom rozhodovaní zohľadňovať to, že pri dispozícii s privatizovaným majetkom vystupoval štát ako

ich vlastník, pričom pokiaľ išlo o „prevod“ štátneho majetku zo štátneho podniku (zrejme v tomto kontexte je myslený úpadca - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) na J., išlo v skutočnosti len o faktickú zmenu, týkajúcu sa osoby správcu majetku vo vlastníctve štátu, a nie o prevod alebo prechod vlastníckeho práva, keďže vlastníkom tohto majetku bol stále štát. Túto zmenu správy majetku štátu (bez ohľadu na formu, v akej bola táto zmena uskutočnená) nebolo možné považovať za dôvod neplatnosti právneho úkonu, ktorým došlo k zmene vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam zo štátu na tretí subjekt (v danom prípade na obchodnú spoločnosť G., a. s.), a preto nemohlo podľa ústavného súdu dôjsť k rozporu pri nadobúdaní nehnuteľností žalobcom so zásadou nemo plus iuris. Osobitne pritom ústavný súd zvýraznil, že štátne podniky ako štátne organizácie [vrátane úpadcu (t. j. G., štátny podnik) - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia] mali k veciam vo vlastníctve štátu (vrátane sporných nehnuteľností - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) iba právo hospodárenia, a nie vlastnícke právo.

55. Ostatné úvahy - vrátane úvah o prípadnej možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris - obsiahnuté v bodoch 14. až 18. odôvodnenia nálezu zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015 boli uvedené ústavným súdom nad rámec dôvodov pre zrušenie rozsudku krajského súdu z 29. októbra 2013, č. k. 21CoKR/3/2013-637 a uznesenia najvyššieho súdu z 30. apríla 2014, sp. zn. 4Obdo/24/2014. Tieto úvahy ústavného súdu tak možno považovať za úvahy, ktoré boli uvedené v náleze obiter dictum, a nemožno na ne vzťahovať kasačnú záväznosť (k tomu viď aj bod 54.2. odôvodnenia vyššie).

55.1. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia v nadväznosti na dôvody, pre ktoré ústavný súd zrušil rozsudok krajského súdu z 29. októbra 2013, č. k. 21CoKR/3/2013-637 a uznesenie najvyššieho súdu z 30. apríla 2014, sp. zn. 4Obdo/24/2014, pritom poukazuje na to, že posudzovanie prípadnej možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris by mohlo prichádzať do úvahy až v situácii, ak by bolo jednoznačne ustálené, že ak osoba, od ktorej mal žalobca nadobudnúť sporné nehnuteľnosti, tieto platne nenadobudla (t. j., ak obchodná spoločnosť J., s. r. o., platne nenadobudla nehnuteľnosti od obchodnej spoločnosti G. spol. s r. o. z dôvodu, že v skutočnosti nebola ich vlastníkom). Predmetná skutočnosť však v rozhodovanom spore vzhľadom na dôvody vyslovené v bode 12. odôvodnenia nálezu (viď body 54.3. a 54.4. odôvodnenia vyššie) ustálená nebola. Uvedenú skutočnosť konštatoval aj ústavný súd, keď výslovne uviedol, že v rozhodovanej veci vôbec nebolo zistené, či predmetné nehnuteľnosti prevádzal „nevlastník“ (viď bod 13. odôvodnenia nálezu). Je pritom zrejmé, že otázka dobrej viery žalobcu, resp. otázka možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris, by bola pre rozhodovaný spor významná až vtedy, ak by bolo po zohľadnení záverov vyslovených v bode 12. odôvodnenia nálezu preukázané, že žalobca (ne)nadobudol sporné nehnuteľnosti z dôvodu, že predávajúci nebol ich vlastníkom. Logicky pritom platí, že ak žalobca nadobudol sporné nehnuteľnosti od vlastníka, je kúpna zmluva platná a platne nadobudol vlastnícke právo k nim. Jeho dobrá viera by v takejto situácii bola právne irelevantná a nebolo by vôbec potrebné sa ňou pri rozhodovaní sporu zaoberať.

55.2. Zároveň veľký senát obchodnoprávneho kolégia považuje za nevyhnutné poukázať na to, že právny názor musí ústavný súd vyjadriť určite a presne, a z jeho rozhodnutia musí byť zrejmé aj to, prečo bolo právne posúdenie orgánu verejnej moci nesprávne (k tomu viď aj dielo citované v bode 53.2. odôvodnenia vyššie). Ak uvedené kritéria rozhodnutie súdu vyššej inštancie (vrátane zrušovacieho nálezu ústavného súdu) nespĺňa, nie je možné požadovať od súdov nižšej inštancie, aby v ďalšom konaní bezvýhradne postupovali podľa vyslovených záverov (t. j. v ponímaní kasačnej záväznosti), osobitne v situácii, keď sú závery vyslovené v rozhodnutí vzájomne protirečivé. V takej situácii nemôže súd nižšej inštancie pre protirečivosť odôvodnenia rozhodnutia súdu vyššej inštancie (ktorá spôsobuje až zmätočnosť jeho odôvodnenia) objektívne rozpoznať, ktorá časť odôvodnenia súdu vyššej inštancie a ktorý jeho právny názor je pre jeho ďalšie rozhodovanie kasačne záväzný. Nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 na jednej strane vyslovil, že práva žalobcu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru predchádzajúcim rozsudkom krajského súdu boli porušené spôsobom, akým odvolací súd dospel k záveru, že žalobca nenadobudol sporné nehnuteľnosti od vlastníka, a následne sa v ňom nachádzajú úvahy o možnom prelomení zásady nemo plus iuris s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľností. Následne v procesnom pokyne uložil ústavný súd krajskému súdu, aby skúmal dobrú vieru žalobcu ako nadobúdateľa nehnuteľností, ktorá - ako už bolo uvedené vyššie (v bode 55.1. odôvodnenia) - by mala význam jedine v situácii, ak by bolo po zohľadnení

dôvodov, pre ktoré ústavný súd konštatoval porušenie práv žalobcu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, jednoznačne ustálené, že prevodca nehnuteľností nebol ich vlastníkom. Ústavný súd tak konštatoval porušenie ústavných práv žalobcu z jedného dôvodu a následne uložil konajúcim súdom, aby sa v ďalšom konaní zaoberali inými skutočnosťami, ktoré sú pre prvotné ustálenie, či žalobca nadobudol alebo nenadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam, právne bezvýznamné. Prítom ústavný súd vo svojom náleze neuviedol, aké právne následky má mať na rozhodovaný spor existencia dobrej viery žalobcu v nadväznosti na dôvody, pre ktoré vyslovil porušenie ústavných práv žalobcu, ale naopak výslovne skonštatoval, že „neuvádza, k akým zisteniam má krajský súd dospieť po náležitom preskúmaní dobrej viery žalobcu“ (viď bod 22. odôvodnenia nálezu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015). Samotné „nevyhnutné“ zohľadnenie dobrej viery súdmi v ďalšom konaní ústavný súd žiadnym spôsobom neodôvodnil vo vzťahu k právnym záverom obsiahnutým v bode 12. odôvodnenia nálezu (t. j. k právnym záverom, pre ktoré vyslovil, že krajský súd porušil práva žalobcu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru). Aj z uvedeného dôvodu (okrem dôvodu uvedeného už 54.2. a 54.3. odôvodnenia vyššie) nemožno považovať závery ústavného súdu o dobrej viere nadobúdateľa v spojitosti s posúdením predbežnej otázky - či je žalobca vlastníkom nehnuteľností, ktorých vylúčenia z konkurznej podstaty sa domáha - za kasačne záväzné pre súdy rozhodujúce v predmetnom spore (vrátane veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia).

55.3. Úvahy ústavného súdu o možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris tak možno podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu zohľadniť len v rámci precedenčnej záväznosti umožňujúcej zaujať aj odlišný právny názor, samozrejme v rozhodovanom spore pri rešpektovaní právneho názoru, pre ktorý došlo k zrušeniu predchádzajúcich rozhodnutí konajúcich súdov, ktorý je v podrobnostiach uvedený vyššie (v bodoch 54.3. a 54.4. odôvodnenia).

55.4. Zároveň však veľký senát obchodnoprávneho kolégia opätovne uvádza, že z odôvodnenia nálezu ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 je objektívne problematické rozlíšiť tú časť odôvodnenia, v ktorej sa ústavný súd zaoberal dôvodmi, pre ktoré konštatoval porušenie práva žalobcu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru, a na ktorú sa vzťahuje kasačná záväznosť právnym názorom ústavného súdu, od časti, v ktorej sa nad rámec dôvodov svojho rozhodnutia zaoberal možnosťou prelomenia zásady nemo plus iuris a možnosťou nadobudnutia vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľností.

55.5. S poukazom na uvedené dospel veľký senát obchodnoprávneho kolégia k odlišnému záveru, než senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O v uznesení o postúpení veci veľkému senátu z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018, pokiaľ ide o jeho viazanosť závermi ústavného súdu vyslovenými v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 v časti týkajúcej sa (ne)možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris. Napokon predkladajúci senát 4 O postupoval pri predkladaní veci veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia správne, keďže pri riešení predmetnej právnej otázky existuje rozdielna rozhodovacia prax jednotlivých dovolacích senátov najvyššieho súdu.

56. Pokiaľ ide o samotnú predloženú právnu otázku veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na relevantnú právnu úpravu:

56.1. Podľa článku 1 ods. 1 ústavy, Slovenská republika je zvrchovaný, demokratický a právny štát. Neviaže sa na nijakú ideológiu ani náboženstvo.

56.2. Podľa článku 20 ods. 1 ústavy, každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje.

56.3. Podľa ustanovenia § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka, vlastníctvo vecí možno nadobudnúť kúpnu, darovacou alebo inou zmluvou, dedením, rozhodnutím štátneho orgánu alebo na základe iných skutočností ustanovených zákonom.

56.4. Podľa ustanovenia § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka, ak sa prevádza nehnuteľná vec na základe zmluvy, nadobúda sa vlastníctvo vkladom do katastra nehnuteľností podľa osobitných predpisov, ak osobitný zákon neustanovuje inak.

56.5. Podľa ustanovenia § 588 Občianskeho zákonníka, z kúpnej zmluvy vznikne predávajúcemu povinnosť predmet kúpy kupujúcemu odovzdať a kupujúcemu povinnosť predmet kúpy prevziať a zaplatiť zaň kúpnu cenu.

56.6. Podľa ustanovenia § 78 ods. 1 ZKR, do súpisu správca zapisuje aj majetok, ktorého zahrnutie do všeobecnej podstaty alebo oddelenej podstaty je sporné najmä preto, že sa nachádza u tretej osoby, alebo že tretia osoba k nemu uplatňuje právo, ktoré zapísanie majetku do súpisu vylučuje. Pri spornom zápise správca v súpise poznamená dôvody sporného zápisu a uvedie osobu, v ktorej prospech pochybnosti sporného zápisu svedčia. Ak správca ani pri vynaložení odbornej starostlivosti nemôže zistiť osobu, v ktorej prospech pochybnosti sporného zápisu svedčia, poznámku o spornom zápise zo súpisu vymaže po uplynutí 30 dní od zverejnenia sporného zápisu v Obchodnom vestníku. Iné poznámky o spornom zápise správca vymaže zo súpisu, len čo s odbornou starostlivosťou zistí, že zahrnutie majetku do všeobecnej podstaty alebo oddelenej podstaty je nesporné.

56.7. Podľa ustanovenia § 78 ods. 2 ZKR, správca bezodkladne po zverejnení sporného zápisu v Obchodnom vestníku písomne vyzve osobu, v ktorej prospech do súpisu zapísal poznámku, aby do 30 dní od doručenia výzvy uviedla dôvody a predložila dôkazy, ktoré zapísanie majetku do súpisu vylučujú. Ak správca na základe uvedených dôvodov a predložených dôkazov s odbornou starostlivosťou zistí, že vyzvaná osoba má právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu, majetok zapísaný do súpisu bezodkladne po súhlase príslušného orgánu zo súpisu vylúči; inak vyzvanú osobu bezodkladne opätovne písomne vyzve, aby do 30 dní od doručenia výzvy uplatnila svoje právo na súde žalobou podanou proti nemu s poučením o následkoch zmeškania tejto lehoty.

56.8. Podľa ustanovenia § 78 ods. 3 ZKR, ten, kto uplatňuje právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu, musí tak urobiť u správcu alebo na súde žalobou podanou proti správcovi najneskôr do 30 dní od zverejnenia zápisu tohto majetku do súpisu v Obchodnom vestníku. Neskôr môže právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu uplatniť u správcu alebo na súde žalobou podanou proti správcovi len ten, koho majetok bol zapísaný do súpisu s poznámkou v prospech iného alebo nikoho alebo bez poznámky, i keď mal byť zapísaný s poznámkou v prospech neho. Ak sa právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu včas neuplatní, zanikne; právo vylučujúce zapísanie majetku do súpisu zanikne najneskôr rozvrhnutím výťažku zo speňaženia dotknutého majetku.

56.9. Podľa ustanovenia § 78 ods. 4 ZKR, ak súd rozhodne o vylúčení majetku zo súpisu, správca majetok zapísaný do súpisu bezodkladne zo súpisu vylúči. Trovy konania o vylúčení majetku zo súpisu sú podľa rozhodnutia súdu pohľadávkou proti dotknutej podstate.

56.10. Podľa ustanovenia § 78 ods. 5 ZKR, kým je majetok zapísaný do súpisu s poznámkou, alebo kým sa o majetku vedie na súde konanie o jeho vylúčení zo súpisu, správca nemôže majetok speňažiť, ibaže by majetok bol bezprostredne ohrozený skazou, zničením alebo iným podstatným znehodnotením; v tom prípade má veriteľ s nárokom na vydanie majetku právo na vydanie výťažku zo speňaženia tohto majetku.

56.11. Podľa ustanovenia § 28 ods. 1 katastrálneho zákona, práva k nehnuteľnostiam zo zmlúv uvedené v § 1 ods. 1 sa zapisujú do katastra vkladom, ak tento zákon neustanovuje inak.

56.12. Podľa ustanovenia § 28 ods. 2 katastrálneho zákona, práva k nehnuteľnostiam uvedené v § 1 ods. 1 vznikajú, menia sa alebo zanikajú vkladom do katastra, ak tento zákon neustanovuje inak.

56.13. Podľa ustanovenia § 28 ods. 3 katastrálneho zákona, právne účinky vkladu vznikajú na základe právoplatného rozhodnutia správy katastra o jeho povolení.

56.14. Podľa ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, údaje katastra uvedené v § 7 sú hodnoverné, ak sa nepreukáže opak.

56.15. Podľa ustanovenia § 70 ods. 2 katastrálneho zákona, údaje katastra, a to údaje o právach k nehnuteľnostiam, parcelné číslo, geometrické určenie nehnuteľnosti, druh pozemku, geometrické určenie a výmera katastrálneho územia, názov katastrálneho územia, výmera poľnohospodárskej jednotky alebo lesnej hospodárskej jednotky, alebo organizačnej jednotky, údaje o základných a podrobných polohových bodových poliach, údaje o bodových poliach, ako aj štandardizované geografické názvy sú hodnoverné a záväzné, ak sa nepreukáže opak. Záväzným údajom katastra nie je druh pozemku evidovaného ako parcela registra "E".

57. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia pri posudzovaní nastolenej právnej otázky uvádza, že ústavný súd záver o možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľností vyslovený v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, zopakoval v ďalších nálezoch sp. zn. I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017.

57.1. V náleze z 3. mája 2017, sp. zn. I. ÚS 151/2016 okrem citácie záverov z nálezu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 ústavný súd skonštatoval, že „nevidí žiaden rozumný dôvod, prečo by sa

otázka dobrej viery sťažovateľov, ktorí tvrdia, že nadobudli predmetné nehnuteľnosti dobromyseľne, nemohla (nemala) skúmať v konaní o určenie, že nehnuteľnosti patria do dedičstva po poručiteľovi, a to cez splnenie procesnej podmienky, ktorou je naliehavý právny záujem na požadovanom určení. Uvedené platí zvlášť za situácie, že sťažovatelia tento argument v konaní efektívne uplatnili. V napadnutom rozsudku krajského súdu však absentuje akékoľvek vyváženie kolidujúcich práv žalobcov ako právnych nástupcov pôvodného vlastníka (poručiteľa) a sťažovateľov, ktorí o sebe tvrdia, že sú dobromyseľnými nadobúdateľmi, ktorým má byť poskytnutá súdna ochrana ich vlastníckeho práva. Ústavný súd preto zotrvávajúc na názoroch uvedených v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 vyslovil porušenie základného práva sťažovateľov na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru. Ústavou predpokladaným dôsledkom vyhovievania sťažnosti je zrušenie napadnutého rozhodnutia“ (body 23. a 24. odôvodnenia nálezu).

Ústavný súd svoj nález uzavrel konštatovaním, že „nepredpisuje, k akým zisteniam má krajský súd po vrátení veci na ďalšie konanie dospieť po náležitom preskúmaní dobrej viery sťažovateľov, súc viazaný právnym názorom vysloveným v tomto náleze, len ho zaväzuje, že dobrú vieru sťažovateľov skúmať musí a rovnako na ňu musí aj pri meritórnom rozhodnutí prihliadnuť (m. m. I. ÚS 549/2015)“ [bod 26. odôvodnenia nálezu].

57.2. V ďalšom náleze z 20. decembra 2017, sp. zn. I. ÚS 460/2017 ústavný súd skonštatoval, že „ochrana dobrej viery chrániacej účastníkov súkromnoprávných vzťahov je jedným z kľúčových prejavov princípu dôvery a právnej istoty, odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Táto ochrana môže vylúčiť ochranu vlastníckeho práva pôvodného vlastníka. Poskytnutie prednosti jednej z obidvoch požiadaviek však musí vyjsť zo starostlivého skúmania individuálnych okolností každého prípadu a ? s ohľadom na zásadu 'nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet' ? s náležitým a prísnyim hodnotením dobrej viery nadobúdateľa vlastníckeho práva. Je pritom potrebné nájsť praktickú konkordanciu medzi obidvoma protikladne pôsobiacimi princípmi tak, aby zostalo zachované maximum z obidvoch, a ak to možné nie je, potom dať prednosť tomu riešeniu, ktorému svedčí ešte ďalší princíp, či všeobecne uznávaná predstava spravodlivosti“ (bod 13. odôvodnenia nálezu).

58. Na druhej strane ústavný súd po vydaní nálezu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 v uznesení o odmietnutí ústavnej sťažnosti z 20. apríla 2016, sp. zn. I. ÚS 239/2016 k právnomu záveru Krajského súdu v Žiline v preskúmanom rozhodnutí - v zmysle ktorého „právna zásada nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet sa dá vyjadriť aj slovami 'z nepráva nemôže vzniknúť právo', a teda žalovaná v rade 2/, podobne ako žalovaný v rade 1/ nemohli platne nadobudnúť vlastnícke právo z dôvodu, že ani ich právni predchodcovia, teda subjekt, od ktorého svoje vlastnícke právo odvodzovali, toto právo k predmetným nehnuteľnostiam nikdy nenadobudli, teda ho nemohli na žalovaných ani platne previesť. Dobrá viera žalovanej v rade 2/ je rozhodná iba potiaľ, že jej možno priznať všetky práva a povinnosti oprávneného držiteľa tak, ako vyplývajú z ustanovenia § 129 a nasl. Občianskeho zákonníka. Dobrá viera nie je takej intenzity, aby zabránila vlastníkovi nehnuteľnosti účinne uplatňovať svoje absolútne právo. Inak povedané, pokiaľ zápis v katastri nehnuteľností nezodpovedá skutočnosti, má táto prevahu nad katastrom, čo je vyjadrené tým, že údaje zapísané v katastri nehnuteľností sa považujú za platné, len pokiaľ sa nepreukáže opak“ - uviedol, že argumentáciu sťažovateľky nevyhodnotil ako spôsobilú spochybniť ústavnú udržateľnosť záverov krajského súdu a nezistil, že by posudzovaný rozsudok krajského súdu bol svojvoľný alebo v zjavnom vzájomnom rozpore, či urobený v zrejmom omyle a v nesúlade s platnou právnou úpravou, či nedostatočne odôvodnený, a tým mohol zakladať dôvod na zásah ústavného súdu do namietaného rozsudku v súlade s jeho právomocami ustanovenými v článku 127 ods. 2 ústavy. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Aj stabilná rozhodovacia činnosť ústavného súdu (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010) rešpektuje názor, podľa ktorého nemožno právo na súdnu ochranu stotožňovať s procesným úspechom, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok.

59. Taktiež veľký senát obchodnoprávneho kolégia [v zhode so závermi vyslovenými v uznesení najvyššieho súdu z 25. februára 2021, sp. zn. 2ObdoV/9/2020 (v bode 21. jeho odôvodnenia)] uvádza,

že ústavný súd automaticky nepreberá závery vyslovené v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 (k tomu vid' aj uznesenia ústavného súdu z 24. apríla 2019, sp. zn. I. ÚS 163/2019 a z 26. mája 2020, sp. zn. II. ÚS 223/2020).

59.1. Osobitne veľký senát obchodnoprávneho kolégia upriamuje pozornosť na uznesenie z 26. mája 2020, sp. zn. II. ÚS 223/2020, v ktorom ústavný súd výslovne uviedol, že „pokiaľ ide o úvahy najvyššieho súdu, týkajúce sa otázky nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka, ústavný súd k nim aj vzhľadom na to, že vec sťažovateľa nie je právoplatne skončená, nepovažuje za potrebné zaujať konečné stanovisko. Napriek uvedenému, k záveru najvyššieho súdu, že sa presadil ním prezentovaný názor, ktorý v takýchto prípadoch ústavný súd konzistentne judikuje, ústavný súd konštatuje, že najvyšší súd ako príklady takejto konštantnej judikatúry ústavného súdu uviedol len rozhodnutia jedného senátu, ktorý sa odchýlil od predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu bez toho, aby vec predložil plénu na zjednotenie odchylných názorov, preto nezdieľa názor, že ide o konštantnú judikatúru, ktorou bola prelomená zásada tzv. *nemo plus iuris* vo všeobecnosti. Zároveň si ústavný súd uvedomuje, že život je pestrý a prináša aj prípady, keď nie je možné v záujme zachovania, resp. nachádzania spravodlivosti uplatňovať a aplikovať zásady mechanicky, preto je vôbec otázne, či na danú problematiku bude možné formulovať jednoznačné stanovisko aplikovateľné

na každý prípad, pretože každý prípad má svoje špecifiká. Každopádne by k tomuto malo dôjsť riadne na pôde pléna. V posudzovanom prípade (kasačné rozhodnutie v živej veci, pozn.) však ústavný súd nemohol pristúpiť k takémuto postupu“ (bod 18. odôvodnenia uznesenia).

59.2. Z citovanej časti odôvodnenia predmetného uznesenia ústavného súdu je tak zrejmé, že nález zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 (resp. ďalšie rozhodnutia ústavného súdu prezentované nálezmi sp. zn. I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017) predstavovali odklon od predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu, ktorý nebol uskutočnený spôsobom predpokladaným zákonom o ústavnom súde.

60. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia považuje za nevyhnutné pri posudzovaní nastolenej právnej otázky poukázať na aktuálny nález ústavného súdu z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016. V predmetnom náleze sa IV. senát ústavného súdu vyjadril k viacerým skutočnostiam, ktoré sú významné aj pre rozhodovaný spor, a to k záverom vysloveným v uznesení najvyššieho súdu z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011; k rozdielnej judikatúre najvyššieho súdu, týkajúcej sa predmetnej právnej otázky, a to aj v nadväznosti na rozhodnutia ústavného súdu; k ustanoveniu § 70 ods. 1 katastrálneho zákona a k ochrane dobromyseľného nadobúdateľa.

60.1. Vo vzťahu k uzneseniu najvyššieho súdu z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011 ústavný súd v predmetnom náleze uviedol, že „sťažovateľmi uvádzané rozhodnutie najvyššieho súdu je špecifické v tom, že aj keď v jeho odôvodnení najvyšší súd sformuloval právny názor o potenciálnej, celkom výnimočnej možnosti 'prelomenia' princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka zaručeného aplikovaním zásady '*nemo plus iuris*' v prospech ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa, samotné rozhodnutie najvyššieho súdu na tomto právnom názore založené nie je. Najvyšší súd v uvedenej veci zrušil napadnutý rozsudok odvolacieho súdu primárne z dôvodu nesprávneho posúdenia existencie naliehavého právneho záujmu na určovacej žalobe pri konflikte reštitučného nároku a nároku na ochranu vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov súkromného práva. Iba nad rámec poznamenal, že úvaha krajského súdu o nadobudnutí vlastníckeho práva žalovanými v dobrej viere nemôže v posudzovanej veci obstáť. Doslovne uviedol: “ (bod 43. odôvodnenia nálezu).

Predmetná skutočnosť podľa názoru ústavného súdu znamená, že „uvedenú časť odôvodnenia rozhodnutia najvyššieho súdu ani nemohol krajský súd reálne použiť ako precedентnú súčasť ustálenej rozhodovacej praxe, pretože ono samo nedefinuje skutkové limity, v ktorých najvyšší súd považuje za potrebné prelomiť princíp ochrany pôvodného vlastníka. Spomínaný záver najvyššieho súdu tak vyznieva akademicky a nespĺňa požiadavky na to, aby ho bolo možné všeobecne akceptovať ako *ratio decidendi*, teda právny názor zovšeobecňujúcej povahy použiteľný za konkrétnych skutkových okolností, s ktorými by všeobecné súdy mohli porovnať skutkový stav zistený v inej (porovnateľnej) veci. Aplikujúc právny názor najvyššieho súdu na prípad sťažovateľov, tak ústavný súd nemôže konštatovať, že je s ním v rozpore záver krajského súdu, podľa ktorého dobromyseľnosť sťažovateľov nemôže byť založená iba ich vierou v správnosť údajov katastra“ (bod 43.1. odôvodnenia nálezu).

60.2. Ústavný súd uviedol, že „si uvedomuje, že judikatúra slovenských najvyšších súdnych autorít momentálne nie je úplne jednotná v otázke posudzovania konfliktu ochrany vlastníckeho práva

pôvodného vlastníka a ochrany dobromyseľnosti nového nadobúdateľa. Najvyšší súd v minulosti dlhodobo stabilne zastával názor o nemožnosti prelomenia zásady 'nemo plus iuris' princípom ochrany dobromyseľného nadobúdateľa (napríklad 3Cdo/144/2010, 2MCdo/20/2011, 5MCdo/12/2011, 3Cdo/223/2016, 3Cdo/307/2013), a to väčšinou s odôvodnením, že súčasne platný právny poriadok priznáva ochranu dobromyseľnému držiteľovi v právnom inštitúte vydržania, ktorý umožňuje oprávnenému (dobromyseľnému) držiteľovi nadobudnúť vlastnícke práva iba pri súčasnom splnení podmienky nerušeného uplynutia vydržacej doby. Za iných podmienok nemožno priznať dobromyseľnému držiteľovi nadobudnutie vlastníckeho práva. Medzi novšími rozhodnutiami najvyššieho súdu možno nájsť aj také, ktoré iba výnimočne pripúšťajú možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa. Z týchto rozhodnutí (6Cdo/792/2015, 4Cdo/102/2017, rozhodnutie sp. zn. 6Cdo/71/2011 v kontexte vysvetlenom v bode 43.) ale nevyplýva všeobecná prednosť jedného z kolidujúcich princípov. Ide tu skôr o pripustenie možnosti skúmania existencie výnimočných okolností, ktoré môžu v konkrétnom prípade nastať a ktoré môžu byť dôvodom na ustúpenie od prísneho zotrvávania na princípe nemo plus iuris“ (bod 44. odôvodnenia nálezu).

Následne IV. senát ústavného súdu poukázal na to, že „aj podľa vyslovených názorov v rozhodnutiach bývalého I. senátu ústavného súdu podstatným dôvodom na eventuálny odklon od striktného uplatňovania zásady 'nemo plus iuris' musí byť výnimočnosť okolností, ktoré založia dobromyseľnosť nadobúdateľa s následkom jej prevahy nad ochranou pôvodného vlastníka. Nemožno v tejto súvislosti opomenúť, že súčasťou princípu materiálneho právneho štátu je nielen možnosť, ale aj povinnosť súdu vykladať právne normy ústavne súladným spôsobom s prihliadnutím na princíp elementárnej spravodlivosti. Z tohto dôvodu konajúci senát ústavného súdu úplne nezavrhuje mimoriadne výnimočnú možnosť poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, prioritne však k tejto otázke pristupuje zdržanlivo“ (bod 45.1. odôvodnenia nálezu).

Pritom ústavný súd zvýraznil, že „v okolnostiach posudzovanej veci je potrebné vziať do úvahy, že vlastnícke právo pôvodného vlastníka nezaniklo zákonom predpokladaným spôsobom (absencia právneho titulu prevodu v dôsledku jeho absolútnej neplatnosti) a sťažovatelia tak mali nadobudnúť vlastnícke právo (resp. minimálne dobromyseľnú držbu) od nevlastníka“ (bod 46. odôvodnenia nálezu).

60.3. K odkazu na vieru sťažovateľov v správnosť údajov v katastri nehnuteľnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy ústavný súd zdôraznil, že „v zmysle § 70 ods. 1 katastrálneho zákona sú údaje katastra uvedené v § 7 hodnoverné, ak sa nepreukáže opak. Materiálna publicita údajov katastra je teda de lege lata vyvrátiteľná a podmienená tým, či sa v konkrétnom prípade nepreukáže nesúlad údajov katastra so skutočným stavom. S touto okolnosťou musí byť opatrný nadobúdateľ uzročený“ (bod 47. odôvodnenia nálezu).

60.4. Pokiaľ ide o ochranu dobromyseľných nadobúdateľov, ústavný súd poukázal na to, že „z hľadiska legitímnych očakávaní účastníkov predmetného súdneho konania proti sebe stoja očakávania pôvodných vlastníkov, ktorí v relatívne krátkom časovom horizonte od straty svojho vlastníckeho práva (približne 7 mesiacov) podali na súde žalobu, a očakávania dobromyseľných nadobúdateľov. Pôvodní vlastníci legitímne očakávali, že ochrana vlastníckeho práva nebude poskytnutá subjektu, ktorý ho nadobudol na základe absolútne neplatného právneho úkonu. Dobromyseľní nadobúdatelia mohli legitímne očakávať, že im súdna ochrana bude poskytnutá, avšak len ako dobromyseľným držiteľom (§ 130 Občianskeho zákonníka), pretože platná právna úprava v čase podania žaloby v zásade vylučovala možnosť nadobudnutia plnohodnotného vlastníckeho práva na základe absolútne neplatného právneho úkonu“ (bod 51. odôvodnenia nálezu).

„Platná právna úprava poskytuje ochranu dobromyseľným držiteľom, spočívajúcu jednak v možnosti nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka vydržaním po splnení zákonom stanovených podmienok (10-ročná nepretržitá dobromyseľná držba), ako aj v možnosti domáhať sa náhrady za prípadné zhodnotenie držanej nehnuteľnosti. Ďalej po dobu oprávnenej držby držiteľ užívajúci cudziu vec ako vlastnú nemá povinnosť nahradiť skutočnému vlastníkovi náhradu za užívanie tejto veci“ (bod 52. odôvodnenia nálezu).

Záverom ústavný súd poukázal na to, že „možnosti dobromyseľného nadobudnutia nehnuteľnej veci od nevlastníka aj v čase podania žaloby v slovenskom právnom poriadku existovali, ale na skutkové okolnosti veci sťažovateľov sa ani jedna z nich nevzťahovala [porovnaj.: 'Z už uvedenej zásady nemo plus iuris existujú výnimky, keď môže nadobúdateľ nadobudnúť vlastnícke právo k prevádzanej nehnuteľnosti aj napriek tomu, že prevodca nebol jej vlastníkom, resp. nemal právo nehnuteľnosť

previesť. Ide o tieto prípady: 1. nadobudnutie nehnuteľnosti od nepravého dediča, 2. nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v rámci konkurzného konania, 3. nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v exekučnom konaní, 4. nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v rámci dobrovoľnej dražby, 5. nadobudnutie nehnuteľnosti od oprávneného držiteľa podľa zákona č. 293/1992 Zb. o úprave niektorých vlastníckych vzťahov k nehnuteľnostiam v znení neskorších predpisov.' (SUDZINA, M. Výnimky zo zásady nemo plus iuris so zameraním sa na nadobudnutie nehnuteľnosti od nevlastníka v slovenskom právnom poriadku. In: Ius et Administratio 1/2013)]. Rovnaká úprava je platná dosiaľ, pričom jednotlivé výnimky sú explicitne vymedzené jednoznačne formulovanou právnou normou. Vo všeobecnosti je možné uzavrieť, že de lege lata vychádza náš právny poriadok z predpokladu, že ak zákon neustanoví inak, nikto nemôže previesť na iného vlastnícke právo, ktorým sám nemôže disponovať“ (bod 53. odôvodnenia nálezu).

60.5. Len pre úplnosť veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že na závery vyplývajúce z citovaného nálezu z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016 odkázal ústavný súd - pri nezavrnutí mimoriadne výnimočnej možnosti poskytnutia ochrany práv dobromyseľným nadobúdateľom, avšak pri zdržanlivom prístupe k tejto otázke - aj v uznesení z 9. februára 2021, sp. zn. IV. ÚS 59/2021 (viď body 24.3., 24.4. a 24.5. odôvodnenia predmetného uznesenia).

61. Závery vyslovené ústavným súdom v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, týkajúce sa zásady nemo plus iuris a možnosti jej prelomenia neboli jednoznačne prebrané odbornou právnickou verejnosťou.

61.1. V odbornej literatúre je vo vzťahu k zásade nemo plus iuris a k možnosti nadobudnúť vlastnícke právo aj od nevlastníka prezentovaný názor, že „tieto prípady síce pripomínajú originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva, pretože sa tu neaplikuje zásada 'nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet' (nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má), avšak osoby konajúce v nich sa domnievajú, že dochádza k riadnemu prevodu alebo prechodu vlastníctva, teda nadobúdatelia sú presvedčení, že nadobúdajú vlastníctvo derivátnym a nie originárnym spôsobom. Dobromyseľnosť nadobúdateľov je pritom nevyhnutnou podmienkou toho, aby vlastníctvo bolo nadobudnuté aj od nevlastníka. Táto dobromyseľnosť je súčasne aj zvýraznená vo všetkých zákonných ustanoveniach, ktoré výslovne umožňujú nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka (§ 446 Obchodného zákonníka, § 486 Občianskeho zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 140 ods. 2 písm. l/ Exekučného poriadku). Z toho vyplýva, že pre nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka v zásade nepostačuje samotná dobromyseľnosť nadobúdateľa, že získal vlastníctvo k veci, ale musí ísť o taký prípad dobromyseľnosti, s ktorou je takáto možnosť explicitne normatívne spojená. Inak povedané, napríklad samotná dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti spojená so stavom zapísaným v katastri nehnuteľností nebude mať za následok nadobudnutie vlastníctva od nevlastníka, ak sa preukáže, že právny úkon, na základe ktorého mal prevodca alebo jeho právny predchodca nadobudnúť vlastníctvo k nehnuteľnosti, je absolútne neplatný. V tomto rozsahu je pritom judikatúra na Slovensku vzácné jednotná (napríklad rozsudok najvyššieho súdu z 28. júna 2017, sp. zn. 3Cdo/115/2016, rozsudok najvyššieho súdu z 26. januára 2017, sp. zn. 3Cdo/223/2016, uznesenie najvyššieho súdu z 30. mája 2012, sp. zn. 6Cdo/107/2011, uznesenie ústavného súdu z 10. februára 2010, sp. zn. I. ÚS 50/2010) na rozdiel od 'názorovej vojny', ktorá pri posudzovaní tejto problematiky panuje v Česku medzi Najvyšším súdom Českej republiky a Ústavným súdom Českej republiky (porovnaj napríklad rozsudok Najvyššieho súdu Českej republiky z 12. novembra 2014, sp. zn. 31Cdo/1168/2013 a nález Ústavného súdu Českej republiky z 26. mája 2015, sp. zn. IV. ÚS 402/15). Jedinú, avšak osamotenú výnimku tak v slovenskej judikatúre predstavuje nález ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, ktorý vo svojej podstate povýšil aj samotnú dobrú vieru nadobúdateľa v zápis v katastri nehnuteľností na spôsobilý titul nadobudnutia vlastníckeho práva. Tento názor však v neskoršej judikatúre najvyššieho súdu a ani v doktrínálnej rovine nenašiel odozvu. S úpravou nadobudnutia vlastníctva len na podklade dobromyseľnosti nadobúdateľa však pro futuro ráta pripravovaná rekodifikácia (záväzkovej časti) Občianskeho zákonníka, pričom v tejto súvislosti bude potrebné zrejme upraviť aj pohľad na vydržanie, pretože bez ďalšieho by hrozila obsolétnosť tohto inštitútu“ (k tomu viď aj FEČÍK, M. In: ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJANKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. 2. vydanie. C. H. BECK: Praha, 2019, s. 960).

61.2. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zároveň poukazuje aj na odborný článok venujúci sa

posudzovanej právnej otázke (síce prioritne sa týkajúci nálezu ústavného súdu z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016 - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia), v zmysle ktorého „je rozhodnutie sp. zn. I. ÚS 510/2016 postavené na výklade textu zákona de lege lata. Zákonom ustanovené výnimky považuje za zákonom predvídané situácie, v ktorých je možné nadobudnúť vlastnícke právo na základe dobromyseľnosti nadobúdateľa, aj keď prevodca vlastníkom nebol. Tým ústavný súd zároveň zužuje manévrovací priestor pre posudzovanie dobromyseľnosti, a to v zásade len na tieto prípady. Ochrana dobromyseľnosti nepovyšuje na ústavný princíp. Ústavný súd smeruje k takému výkladu, ktorý primárne rešpektuje zákonný text, s tým, že má za to, že jednotlivé výnimky zo zásady nemo plus iuris sú vymedzené explicitne jednoznačne formulovanou právnou normou. Ústavný súd si však zároveň nezatvára dvere pred možnosťou zakročiť, ak by prípadné prelomenie zásady nemo plus iuris nespádalo pod jednu zo zákonných výnimiek, ale by vo výsledku znamenalo zjavný zásah do elementárnej spravodlivosti, v dôsledku čoho sa môže zdať, že tým čiastočne nadviazal na argumentačnú líniu v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015, keď za určitých okolností pripúšťa skúmanie dobromyseľnosti a možnosť na jej základe nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka. V prístupoch oboch senátov však vidíme rozdiel, a to práve v priestore, ktorý poskytujú skúmaniu dobromyseľnosti. Zatiaľ čo ústavný súd v náleze z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016 hovorí o mimoriadne výnimočných okolnostiach a zdržanlivom prístupe pri poskytovaní ochrany práv dobromyseľného nadobúdateľa, v náleze sp. zn. I. ÚS 549/2015 hovorí, že nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol dobromyseľne, musí byť poskytovaná široká ochrana, ako aj to, že otázkou dobromyseľnosti sa tak všeobecné súdy musia vždy zaoberať pri jeho spochybňovaní tretou osobou. Nález sp. zn. I. ÚS 510/2016 predstavuje argumentačný posun, keď ústavný súd už nehovorí o pomerovaní dvoch ústavných hodnôt, a to ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka a ochrany dobromyseľnosti nadobúdateľa ako prejavu princípu právnej istoty odvíjajúceho sa od princípu právneho štátu. Ochrana dobromyseľnosti základným právom nie je a nemožno ju ako samostatné základné právo, podľa nášho názoru, vyvodiť ani z princípu právneho štátu. Možno teda povedať, že ústava uprednostňuje ochranu vlastníka (keďže ide o základné právo), zároveň však pripúšťa, aby zákon ustanovil výnimky, kedy právo vlastníka ustúpi, resp. kedy dôjde k jeho zániku. A to sú aj výnimky zo zásady nemo plus iuris. Preto je potrebné odpoveď hľadať v jednoduchom (podústavnom) práve tak, ako to v tomto prípade urobil ústavný súd. Ak sa odpoveď jednoduchého práva pri využití metodologických postupov (teleologický výklad, analogické aplikovanie výnimiek, teleologická redukcia pravidiel, ústavne konformný výklad) javí v rozpore s ústavou, je potrebné z toho vyvodiť patričné závery. Za metodologicky správne považujeme aj východisko, ktoré materiálnu publicitu katastra nehnuteľností umiestňuje do patričných rámcov. Jej premyslené zákonné pôsobenie sa totiž postupne vulgarizovalo do predstavy, že ak je niečo v katastri, tak to platí. Ak sme aj naznačili, že ide o samostatný, druhý argumentačný okruh, svojím spôsobom nejde o samostatnú argumentačnú líniu, ale o doplnok prvého argumentu o piatich jasne formulovaných zákonných výnimkách“ [k tomu viď aj CSACH, K., GEŠKOVÁ, K.: Nález Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 510/2016 z 19.1.2021 (nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti od nevlastníka); Súkromné právo, 2021, č. 1, s. 29 - 30].

62. Ako už bolo uvedené vyššie (viď bod 55. odôvodnenia vyššie), obiter dictum úvahy ústavného súdu vyslovené v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 o možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris možno pri rozhodovaní v predmetnom spore zohľadniť nanajvýš v rámci toho, či môžu mať precedenčnú záväznosť. Taktiež musí veľký senát obchodnoprávneho kolégia pri svojom rozhodovaní vziať do úvahy aj iné rozhodnutia ústavného súdu, rozhodnutia najvyššieho súdu a aj doktrínálne závery. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu tak môže viesť v rámci tzv. súdneho dialógu polemiku so závermi ústavného súdu obsiahnutými v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.

63. Možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris založil vtedajší I. senát ústavného súdu na odkaze na princíp právnej istoty, na niektoré rozhodnutia (vrátane odkazu na predvojnovú judikatúru), na zahraničné právne úpravy a na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, ktorých aplikateľnosť videl v tom, že vychádzali z rovnakého právneho základu, t. j. z ustanovení Občianskeho zákonníka.

64. Pokiaľ ústavný súd uviedol, že Ústavný súd Českej republiky vychádzal pri možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris z totožného právneho základu (t. j. z rovnakej právnej úpravy, aká je platná a

účinná na území Slovenskej republiky), veľký senát obchodnoprávneho kolégia vidí rozdiely v relevantných právnych úpravách. Podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia treba mať na zreteli tiež to, že rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky, na ktoré odkazoval ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, boli výsledkom postupného a dlhodobého vývoja judikatúry Ústavného súdu Českej republiky k právnej úprave nadobúdania vlastníckeho práva, vrátane právnej úpravy materiálnej publicity katastra nehnuteľností (ktorá predmetnú právnu úpravu kritizovala).

65. Na jednej strane síce ustanovenia § 126, § 132 a § 133 Občianskeho zákonníka sú zhodné s ustanoveniami Občianskeho zákonníka, z ktorých vychádzal Ústavný súd Českej republiky v nálezoch vydaných pred nadobudnutím účinnosti (nového) Občianskeho zákonníka (zákona č. 89/2012 Sb.), avšak Ústavný súd Českej republiky pri prelomení zásady nemo plus iuris nevychádzal len z ustanovení Občianskeho zákonníka, ale aj zo znenia ustanovenia § 11 zákona č. 265/1992 Sb. o zápisoch vlastníckých a jiných věcných práv k nemovitostem v znení účinnom do 31. decembra 2013 (ďalej len „zákon č. 265/1992 Sb.“), ktorého znenie bolo odlišné od znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona. Túto odlišnosť v právnej úprave ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 vôbec nezohľadnil.

65.1. V zmysle ustanovenia § 11 zákona č. 265/1992 Sb. platilo, že „ten, kto vychádza zo zápisu v katastri uskutočnenom po 1. januári 1993, je v dobrej viere, že stav v katastri zodpovedá skutočnému stavu veci, ibaže musel vedieť, že stav zápisu v katastri nezodpovedá skutočnosti.“ Česká právná úprava katastra nehnuteľností tak priamo zakladala dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľnosti, že ju nadobúda od osoby, ktorá je skutočne jej vlastníkom.

65.2. Ústavný súd Českej republiky pritom vo svojich viacerých rozhodnutiach kritizoval nedostatočnosť a polovičatosť právnej úpravy zásady materiálnej publicity vyúsťujúcu v jej nezlučiteľnosť s ústavnými maximami, predovšetkým s princípmi právnej istoty a ochrany nadobudnutých práv, keď na jednej strane počíta s dobrou vierou jednotlivcov v zápis v katastri nehnuteľností a zároveň zavedie konštitutívny charakter zápisov práv k nehnuteľnostiam do katastra na základe zmluvnej dispozície s nimi, nemôže na druhej strane uložiť riziko z nesprávnosti (nepravdivosti) údajov v katastri na osoby konajúce v dobrej viere v tieto údaje (viď aj nálezy Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. II. ÚS 349/03, II. ÚS 165/11 a I. ÚS 2219/12).

65.3. Ustanovenie § 70 ods. 1 katastrálneho zákona však dobrú vieru v správnosť údajov v katastri nehnuteľností ako verejnej evidencii - na rozdiel od ustanovenia § 11 zákona č. 265/1992 Sb. - nezakotvuje, ako je tomu v prípade niektorých iných verejných evidencií (napríklad v prípade právnej úpravy obchodného registra obsiahnutej v ustanovení § 27 Obchodného zákonníka). Napokon katastrálny zákon v ustanovení § 70 ods. 1 priamo počíta s tým, že údaje zapísané v katastri nehnuteľností nemusia zodpovedať skutočnosti, keď ich pravdivosť (hodnovernosť) môže byť vyvrátená, a v takom prípade nie je možné z údajov zapísaných v katastri ďalej vychádzať.

66. Podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nemožno automaticky odkazovať na rozhodnutia Ústavného súdu Českej republiky pri posudzovaní nastolenej právnej otázky, ako to uskutočnil ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015, keďže právny základ rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky je nepochybne odlišný, ako je tomu v prípade právnej úpravy platnej a účinnej na území Slovenskej republiky.

67. Podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia pri posudzovaní nastolenej právnej otázky nemožno odkazovať na judikát č. R 14/2009 a na prvorepublikové rozhodnutia č. 10750 a 9836, nakoľko predmetné rozhodnutia otázku prelomenia zásady nemo plus iuris pri posudzovaní možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam na základe absolútne neplatného právneho úkonu neriešia.

68. Vo vzťahu k rozsudku najvyššieho súdu z 18. decembra 2007, sp. zn. 4Cdo/274/2006 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 2/2009 pod R 14/2009) veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že ústavný súd vychádzal iba z dvoch viet obsiahnutých v odôvodnení predmetného rozhodnutia (konkrétne viet - „tretie osoby konajúce v dobrej viere a spoliehajúce sa na platné právo nemôžu stratiť nadobudnuté práva. Inak by bol

totiž porušený aj princíp právnej istoty a vlastník by si nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo zjavne nezodpovedá chápaniu materiálneho právneho štátu“ - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia), a nezohľadnil uvedený rozsudok ako celok a ani skutkový stav, z ktorého najvyšší súd vychádzal, a ktorý je odlišný od skutkového stavu, ktorý je daný v rozhodovanom spore.

68.1. Rozsudok najvyššieho súdu z 18. decembra 2007, sp. zn. 4Cdo/274/2006 bol v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky s právnou vetou v znení: „dodatočné zrušenie nadobúdacieho titulu (príklepu) svedčiaceho v prospech vydražiteľa nemá za následok súčasne aj zánik vlastníckeho práva ďalších nadobúdateľov nehnuteľnosti, ktorí ju získali v dobrej viere.“

68.2. V odôvodnení rozsudku následne najvyšší súd uviedol, že „nadobudnutie vlastníctva v daňovej exekúcii má nutne ako každý originárny spôsob nadobudnutia vlastníctva za následok absolútny zánik vlastníctva predchádzajúceho vlastníka a vylučuje ho, pokiaľ však právoplatné rozhodnutie štátneho orgánu o udelení príklepu, ako jedna z podmienok pre prechod vlastníctva, nebolo zákonným spôsobom zrušené. Zánik nadobúdacieho titulu pre vydražiteľa v dôsledku zrušenia právoplatného rozhodnutia o udelení príklepu však nemá za následok zánik vlastníckeho práva ďalších nadobúdateľov, pokiaľ svoje vlastnícke právo nadobudli v dobrej viere.

Ako vlastníkovi mu prislúchalo jedno zo základných oprávnení vlastníka, a to oprávnenie nakladať s predmetom svojho vlastníctva, teda aj previesť vlastnícke právo slobodne a v celom rozsahu na iné subjekty, pričom toto oprávnenie mu nebolo nijakým právne relevantným spôsobom obmedzené. Ak v dobe, kým tento stav trval, teda do právoplatnosti rozsudku najvyššieho súdu, ktorým bolo zrušené právoplatné rozhodnutie správcu dane o udelení príklepu, previedol svoje vlastnícke právo kúpnu zmluvou, na základe ktorej mal byť povolený vklad vlastníctva pre nadobúdateľov, nepochybne disponoval existujúcim vlastníckym právom, teda bol skutočným vlastníkom. Právny záver odvolacieho súdu o absolútnej neplatnosti tejto kúpnej zmluvy i ďalšej kúpnej zmluvy (ktorou mali nadobúdatelia nehnuteľností tieto predať žalovanému) z dôvodu neexistencie prevádzaného práva, je preto nesprávny. Odvolací súd vyvodil tento svoj záver z nesprávneho názoru na účinky právoplatného rozsudku súdu, ktorým bolo zrušené právoplatné rozhodnutie správcu dane o udelení príklepu, keď vychádzal z toho, že vydražiteľ nikdy nenadobudol vlastnícke právo.

Zrušením právoplatného rozhodnutia o udelení príklepu zaniká od začiatku jedna z podmienok pre nadobudnutie vlastníckeho práva vydražiteľom v daňovej exekúcii, tým zaniká (ak už vznikol) aj nadobúdací titul a obnovuje sa pôvodný stav. Uvedený záver umožňuje pokračovať v daňovej exekúcii a ako dôsledok zrušenia nezákonného rozhodnutia o udelení príklepu musí byť jej účastníkmi akceptovaný. Pokiaľ však vydražiteľ nadobudnuté vlastnícke právo platne previedol na iné osoby, treba aj v oblasti správneho súdnictva pri posudzovaní účinkov rozsudku súdu, ktorým bolo zrušené právoplatné rozhodnutie správcu dane o udelení príklepu, dať prednosť ústavnému princípu ochrany nadobudnutých práv, ktorý napokon možno vyvodiť aj z analogického použitia ustanovenia § 243d ods. 2 O. s. p., v zmysle ktorého právne vzťahy niekoho iného než účastníka konania nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté. Rešpektujúc tento princíp nemôžu tretie osoby konajúce v dobrej viere a spoliehajúce sa na platné právo stratiť nadobudnuté práva. Inak by bol totiž porušený aj princíp právnej istoty a vlastník by si nikdy nemohol byť istý svojím vlastníctvom, čo zjavne nezodpovedá chápaniu materiálneho právneho štátu.“

68.3. Z citovaných záverov je zrejmé, že v judikáte R 14/2009 - na ktorý poukazoval v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 ústavný súd - bola posudzovaná odlišná skutková a právna situácia, než je tomu v rozhodovanom spore. V citovanej veci išlo o otázku originárneho nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam udelením príklepu v daňovej exekúcii [a nie o derivatívne nadobudnutie vlastníckeho práva na základe zmluvy od osoby, ktorá (možno) nebola vlastníkom prevádzaných nehnuteľností]. Zásadný rozdiel je tak v tom, že vydražiteľ (až do rozhodnutia najvyššieho súdu o zrušení rozhodnutia správneho orgánu o udelení príklepu v daňovej exekúcii) bol skutočným vlastníkom vydražených nehnuteľností, ktoré mohol až do rozhodnutia najvyššieho súdu platne previesť na tretiu osobu, ktorá zostávala ich vlastníkom, keďže právne vzťahy iného subjektu (t. j. tretej osoby ako nadobúdateľa) nemohli byť rozhodnutím najvyššieho súdu o zrušení rozhodnutia správneho orgánu o udelení príklepu dotknuté.

68.4. Podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nemožno závery vyslovené v judikáte R 14/2009 vzťahovať aj na prípady zmluvného prevodu nehnuteľností, kedy sa predávajúci nestal vlastníkom nehnuteľností (pre neplatnosť nadobúdacieho titulu), ktorý tak nemohol platne previesť

kúpnu zmluvou vlastnícke právo k týmto nehnuteľnostiam na kupujúceho. Napokon ani ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 (a rovnako tak ani v nálezoch sp. zn. I. ÚS 151/2016 a I. ÚS 460/2017) okrem všeobecného odkazu na princíp právnej istoty žiadnym spôsobom neuviedol, či, resp. v akom rozsahu, možno závery z judikátu č. R 14/2009 aplikovať na prelomenie zásady nemo plus iuris v prípade zmluvného prevodu nehnuteľností subjektom, ktorý sa nikdy platne nestal ich vlastníkom.

69. Ani z prvorepublikových rozhodnutí označených ústavným súdom nemožno podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia vyvodiť možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris vo všeobecnosti (t. j. v prípade nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa).

69.1. V rozhodnutí z 2. mája 1931, sp. zn. Rv I 635/30 (publikovanom vo Vážneho zbierke rozhodnutí najvyššieho súdu pod č. 10750) Najvyšší súd Československej republiky uviedol, že „(v tom čase účinným) ustanovením § 367 občianskeho zákonníka (zákona č. 946/1811) sa možno úspešne brániť proti vlastníckej žalobe námietkou, že žalovaný nadobudol vlastníctvo spôsobom v ňom uvedeným, ak predávajúci sporných vecí nebol sám ich vlastníkom, ale z predmetného ustanovenia nemožno vyvodiť, že kupujúci nadobudne vlastnícke právo i vtedy, ak ide o iné nedostatky alebo vady kúpnej zmluvy, predovšetkým o nedostatok náležitostí platnej zmluvy.“ V predmetnom rozhodnutí išlo o prípad kúpy huteľnej veci v obchode v situácii, keď predávajúci (ako spoluvlastník predávaných huteľných vecí) nemal spôsobilosť na právne úkony, pričom žaloba kupujúceho bola zamietnutá. Ustanovenie § 367 zákona č. 946/1811 pritom upravovalo výlučne ochranu dobromyseľného nadobúdateľa huteľnej veci nadobudnutej buď na verejnej dražbe, alebo od živnostníka, ktorý bol oprávnený v rámci obchodu huteľnú veci predáť. Predmetné ustanovenie tak svojim obsahom najbližšie zodpovedá zneniu ustanovenia § 446 Obchodného zákonníka. Žiadnym spôsobom však ustanovenie § 367 zákona č. 946/1811, z ktorého vychádzalo citované rozhodnutie, neupravovalo nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a ani ochranu dobromyseľného nadobúdateľa nehnuteľností, na čo ústavný súd nereflektoval, a rovnako nevysvetlil, prečo by malo prichádzať do úvahy rozšírenie zákonom predvídanej ochrany dobromyseľného nadobúdateľa huteľnej veci aj na nadobúdateľa nehnuteľností, na ktorú neexistoval zákonný podklad.

69.2. V rozhodnutí z 2. mája 1931, sp. zn. Rv I 1980/29 (publikovanom vo Vážneho zbierke rozhodnutí najvyššieho súdu pod č. 9836) Najvyšší súd Československej republiky uviedol, že „ak nebola exekučná dražba (obytné budy) uskutočnená podľa zásad platných pre nehnuteľnosti, nie je možné hovoriť o platnej dražbe. Nemohol preto žalobca príklepom udeleným mu podľa § 278 exekučného poriadku - zákona č. 79/1986 (upravujúcom dražbu huteľných vecí) nadobudnúť titul k vlastníckemu právu ohľadom vydraženej budy.“ V predmetnom rozhodnutí tak Najvyšší súd Československej republiky dospel k záveru, že ak nebola exekučná dražba nehnuteľnej veci uskutočnená v súlade so zákonom, neexistoval platný nadobúdaci titul, a z tohto dôvodu sa vydražiteľ nemohol stať vlastníkom draženej nehnuteľnosti. Najvyšší súd Československej republiky tak v uvedenom rozhodnutí dospel k opačnému záveru, než aký bol prezentovaný ústavným súdom v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015.

70. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že vlastník veci je oprávnený v medziach zákona predmet svojho vlastníctva držať, užívať, požívať jeho plody a úžitky a nakladať s ním (§ 123 Občianskeho zákonníka). V zmysle právnej úpravy majú všetci vlastníci rovnaké práva a povinnosti a poskytuje sa im rovnaká právna ochrana (§ 124 Občianskeho zákonníka), pričom vlastník veci má podľa ustanovenia § 126 ods. 1 Občianskeho zákonníka právo na ochranu proti tomu, kto do jeho vlastníckeho práva neoprávnene zasahuje; najmä sa môže domáhať vydania veci od toho, kto mu ju neprávom zadržuje.

71. Pokiaľ ide o spôsoby nadobúdania vlastníckeho práva, tieto upravuje zákon rámcovo v ustanovení § 132 ods. 1 a ods. 2 Občianskeho zákonníka, ktoré pokrýva tak originárne, ako aj derivatívne nadobudnutie vlastníckeho práva.

71.1. Medzi originárne spôsoby nadobudnutia vlastníckeho práva - kedy nadobúdateľ neodvodzuje svoje vlastníctvo od vlastníckeho práva skoršieho vlastníka - sa zaraďujú vydržanie, vytvorenie novej veci, spracovanie cudzej veci, nadobudnutie zo zákona, nález veci, privlastnenie, oddelenie prírastku veci a

pozemkové úpravy.

71.2. V prípade derivatívneho nadobudnutia vlastníctva dochádza k prevodu alebo k prechodu vlastníckeho práva z pôvodného vlastníka na nadobúdateľa, a teda je nevyhnutné, aby prevodca (resp. právny predchodca) bol skutočným vlastníkom prevádzanej veci. Medzi derivatívne spôsoby nadobudnutia vlastníctva patrí jeho prevod scudzovacími zmluvami, alebo nepeňažný vklad do majetku právnickej osoby, resp. prechod na základe dedenia, dobrovoľnou dražbou, rozhodnutím štátneho orgánu a v niektorých prípadoch aj nadobudnutie vlastníckeho práva na základe zákona.

71.3. Len osobe, ktorá nadobudla vlastnícke právo (majetok) v súlade so zákonom (v súlade s platným právnym poriadkom), patrí ústavnoprávna ochrana podľa článku 20 ods. 1 ústavy (k tomu viď aj PL. ÚS 33/95). Taktiež platí, že „rovnaká ústavná ochrana sa priznáva všetkým vlastníkom, ktorí nadobudli vlastníctvo v súlade s právnym poriadkom. Protiprávne nadobudnutie vlastníctva nie je predmetom ochrany prvou vetou článku 20“ (k tomu viď aj DRGONEC, J. Ústava Slovenskej republiky. 2. vydanie. C. H. BECK: Bratislava, 2019, s. 517 a nasl.). Predmetnými východiskami je podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nevyhnutné sa riadiť aj pri posudzovaní možnosti prelomenia zásady nemo plus iuris a prípadnej možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa.

72. Slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch (uvedených v podrobnostiach v bodoch 73. a 74. odôvodnenia nižšie), predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Z predmetného konštatovania tak vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci.

72.1. Medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka), tak podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nie je možné zaradiť nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom).

73. Výnimky zo zásady nemo plus iuris, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky možno zaradiť ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017) [resp. § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017].

73.1. Podľa ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka je chránený dobromyseľný nadobúdateľ vecí z dedičstva, ktoré nadobudol od neprávneho dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené, rovnako, ako keby tieto veci nadobudol od oprávneného dediča.

73.2. Ustanovenie § 446 Obchodného zákonníka chráni kupujúceho (a jeho vlastnícke právo ku kúpeným hnutelným veciam) v situácii, kedy predávajúci nebol vlastníkom týchto vecí a ani osobou oprávnenou ich predat', okrem prípadu, kedy kupujúci vedel, že predávajúci nie je ich vlastníkom a ani oprávneným s vecami nakladať za účelom predaja.

73.3. Ustanovenie § 93 ods. 3 prvá veta zákona o konkurze a reštrukturalizácii [v znení účinnom od 1. januára 2012 (do 31. decembra 2011 bol ustanovením § 93 ods. 3 ZKR chránený kupujúci pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu bez ohľadu na to, či vedel, musel vedieť, alebo nevedel, že úpadca alebo tretia osoba, ktorej majetok zabezpečoval záväzok úpadcu, nebola vlastníkom veci - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia)] poskytuje ochranu kupujúcemu pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu tak, že nadobudne vlastnícke právo k veci aj v prípade, ak úpadca nebol vlastníkom

tejto veci, ibaže vedel alebo musel vedieť, že úpadca alebo tretia osoba, ktorej majetok zabezpečuje záväzok úpadcu, nie je vlastníkom veci. Ustanovenie § 93 ods. 3 ZKR upravuje prelomenie zásady nemo plus iuris, ktoré však nie je absolútne. V určitých situáciách je aj pri aplikácii predmetného zákonného ustanovenia viac chránený pôvodný vlastník veci, ako osoba, ktorá vec nadobudla v konkurze od správcu konkurznej podstaty. K totožnému záveru dospel aj ústavný súd v uznesení z 25. augusta 2020, sp. zn. IV. ÚS 409/2020, v ktorom uviedol, že „samotná skutočnosť, že k prevodu vlastníckeho práva, či už k hnuiteľnej alebo nehnuteľnej veci dochádza v rámci konkurzného konania pod dozorom správcu a konkurzného súdu s poukazom na v súčasnosti platnú právnu úpravu (§ 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii), automaticky neznamená (ako sa mylne domnievajú sťažovateľky), že nie je možné vlastníckou žalobou uplatniť určenie vlastníckeho práva pôvodným vlastníkom proti osobe, ktorá pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu vedela alebo musela vedieť, že úpadca alebo tretia osoba, ktorej majetok zabezpečuje záväzok úpadcu, nie je vlastníkom tejto veci“ (viď bod 36. odôvodnenia predmetného uznesenia).

73.4. V zmysle ustanovenia § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch je poskytnutá ochrana kupujúcemu, ktorý nadobudne vlastnícke právo k cennému papieru aj vtedy, keď predávajúci nemal právo tento cenný papier previesť, ibaže kupujúci v čase prevodu vedel alebo musel vedieť, že predávajúci nemá právo cenný papier previesť.

73.5. Podľa ustanovenia § 61 Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017 bolo v exekučnom konaní vylúčené navrátenie do predošlého stavu. Z uvedeného ustanovenia vyplývalo, že „vzhľadom na povahu exekučného konania môže v jeho priebehu dochádzať k výrazným stretom právnych zásad, predovšetkým právnej zásady nemo plus iuris, to znamená zásady, v zmysle ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má, na jednej strane a zásady právnej istoty, resp. zásady ochrany dobromyseľného nadobúdateľa (ochrany tretej osoby) na strane druhej. Exekučné konanie je ovládané zásadou zákazu restitutio in integrum statu quo antem, v zmysle ktorej je navrátenie do predošlého stavu v exekučnom konaní vylúčené. Priorizuje sa teda zásada ochrany dobromyseľnosti tretej osoby, napríklad vydražiteľa hnuiteľných vecí, nehnuteľných vecí a podobne“ (k tomu viď aj ŠTEVČEK M., In: ŠTEVČEK, M., FICOVÁ, S., TOMAŠOVIČ, M., KOTRECOVÁ, A. a kol. Exekučný poriadok. Komentár. Bratislava: C. H. BECK, 2011, s. 164). V náleze z 5. novembra 2008, sp. zn. II. ÚS 289/08 ústavný súd dospel k záveru, že „ak exekučné konanie prebehne v súlade s účinnou právnou úpravou, t. j. ak exekučný súd, ako aj exekučným súdom poverený súdny exekútor pri nútenom výkone súdneho alebo iného rozhodnutia predajom (dražbou) nehnuteľných vecí vychádzajú z aktuálnych záznamov o vlastníkoch predávaných nehnuteľností vedených v katastri nehnuteľností a osoba, ktorá má voči týmto nehnuteľnostiam právo spochybňujúce právo vlastníka zapísaného v katastri nehnuteľností, sa nedomáha tohto jej práva včas (pred predajom nehnuteľnosti) podaním vylučovacej žaloby, nič nebráni tomu, aby sa vydražiteľ, ktorý zaplatil najvyššie podanie a ktorému bol súdnym exekútorom udelený a exekučným súdom schválený príklep, stal vlastníkom vydraženej nehnuteľnosti ku dňu udelenia príklepu bez ohľadu na 'pravdivosť' vlastníctva povinného z exekúcie, ktorý bol k okamihu udelenia príklepu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník. Nepochybne aj 'pôvodný vlastník' alebo iná osoba disponujúca silnejším právom k predmetu exekúcie, ako je právo povinného z exekúcie, ktorá sa síce včas (pred predajom exekuvovanej nehnuteľnosti) nedovolala ochrany svojho vlastníckeho práva, či už z dôvodu jej nevedomosti o prebiehajúcom exekučnom konaní, alebo z jej nevedomosti o existencii právnych prostriedkov (vylučovacia žaloba), ktoré jej na ochranu jej práva (silnejšieho od práva povinného v exekúcii) poskytuje právny poriadok, má možnosť domáhať sa ochrany tohto práva (v prípade jeho preukázania) aj po vykonaní exekúcie, a z titulu 'práva silnejšieho' k vydraženej veci sa môže od oprávneného v exekúcii domáhať vydania výtazku z predaja tejto veci ako náhrady za odňatie jej práva k vydraženej veci. Táto osoba sa však nemôže domôcť samotného vydania exekuvovanej veci od vydražiteľa, ktorý sa stal jej vlastníkom zákonným spôsobom navyše одобreným rozhodnutím štátu (schválenie udelenia príklepu), ktorý sa spomedzi spôsobov nadobudnutia vlastníckeho práva upravených v § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka považuje za 'privilegovaný' (prioritný) spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva, majúci prednosť pred vlastníckym právom nadobudnutým iným, zákonom predvídaným spôsobom“ (obdobne aj nález ústavného súdu z 22. januára 2014, sp. zn. I. ÚS 493/2013). Na druhej strane ústavný súd v náleze z 8. marca 2017, sp. zn. I. ÚS 726/2016 uprednostnil ochranu pôvodného vlastníka pred vydražiteľom veci v exekučnom konaní. V súčasnosti účinnom Exekučnom poriadku (t. j. v znení účinnom od 1. apríla 2017) je ochrana dobromyseľného nadobúdateľa

veci upravená nepriamo prostredníctvom ustanovenia § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s ustanovením § 150 ods. 2 Exekučného poriadku.

74. Pokiaľ ide o výnimky zo zásady nemo plus iuris, možno poukázať aj na nález ústavného súdu z 26. januára 2021, sp. zn. IV. ÚS 65/2019, v ktorom ústavný súd vyvodil možnosť jej prelomenia z ustanovení procesného práva. V predmetnom náleze ústavný súd uviedol, že „vtedy účinný právny predpis, ktorým bol Občiansky súdny poriadok, v ustanovení § 243d ods. 2 výslovne uvádzal, že právne vzťahy niekoho iného než účastníka konania nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté. V súčasnosti účinný Civilný sporový poriadok v § 456 zakotvuje identickú úpravu, keď ustanovuje, že právne vzťahy niekoho iného než strany nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté. Z označenej právnej úpravy vyplýva, že v prípade, ak

na právne pomery účastníkov súdneho konania ukončeného právoplatným a vykonateľným rozhodnutím, aj keď neskôr na základe inštančného postupu zrušeným, nadväzujú ďalšie právne vzťahy, nemôžu byť tieto nadväzujúce právne pomery tretích osôb novým rozhodnutím dotknuté“ (bod 25. odôvodnenia nálezu).

„Inými slovami, tretími osobami už nadobudnuté práva a povinnosti po vydaní právoplatného a vykonateľného rozhodnutia nemôžu byť ovplyvnené tým, že toto pôvodné právoplatné a vykonateľné rozhodnutie bolo zrušené a v následnom konaní boli tieto pôvodné právne pomery autoritatívnym spôsobom usporiadané odlišne od pôvodného rozhodnutia“ (bod 26. odôvodnenia nálezu).

74.1. V citovanom náleze išlo o situáciu, kedy o vlastníckom práve k nehnuteľnostiam bolo právoplatne rozhodnuté súdom v sporovom konaní, a následne osoba, o ktorej vlastníckom práve súd rozhodol právoplatným rozsudkom, tieto nehnuteľnosti previedla

na ďalší subjekt. Nadobúdateľ tak nadobudol nehnuteľnosti od osoby, ktorá bola ako vlastníč zapísaná v katastri nehnuteľností a zároveň od osoby, ktorá v skutočnosti (v zmysle právoplatného rozhodnutia súdu) bola ich vlastníkom. Následné zrušenie právoplatného rozhodnutia dovolacím súdom (v predmetnej veci dokonca po zrušujúcom rozhodnutí ústavného súdu - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) tak nemohlo mať vplyv na právne postavenie (dobromyseľného) nadobúdateľa, a to aj s poukazom na znenie ustanovenia § 456 C. s. p., resp. ustanovenia § 243d ods. 2 O. s. p. účinného do 30. júna 2016. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia pritom poukazuje na to, že zo znenia ustanovenia § 243d ods. 2 O. s. p. a z jeho aplikácie vychádzal najvyšší súd aj v judikáte č. R 14/2009 (citovanom v bodoch 68.1. a 68.2. odôvodnenia vyššie, obdobne k tomu vid' aj uznesenie najvyššieho súdu z 30. mája 2012, sp. zn. 6Cdo/107/2011).

74.2. Zároveň možno ustanovenie § 456 C. s. p. (resp. § 243d ods. 2 O. s. p.) a jeho účinky na právne postavenie tretích osôb pripodobniť k ustanoveniu § 486 Občianskeho zákonníka, predstavujúcemu výnimku zo zásady nemo plus iuris v prospech ochrany dobromyseľného nadobúdateľa. Ustanovenie § 486 Občianskeho zákonníka poskytuje ochranu dobromyseľnému nadobúdateľovi vecí z dedičstva od nepravého dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené, t. j. v situácii, kedy bolo o dedičstve nepravého dediča rozhodnuté rozhodnutím súdu rozhodujúceho v konaní o dedičstve. Rovnakým spôsobom tak treba vykladať aj ustanovenie § 456 C. s. p. (resp. § 243d ods. 2 O. s. p.), v zmysle ktorého „právne vzťahy niekoho iného než strany nemôžu byť novým rozhodnutím dotknuté.“ Uvedené znamená, že ani v situácii, ak po zrušení právoplatného rozhodnutia o určení vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam rozhodnutím dovolacieho súdu, rozhodne súd o tom, že vlastnícke právo v skutočnosti svedčí inej - než pôvodne určenej - osobe, nemôže dôjsť k zmene právneho postavenia ďalšieho nadobúdateľa nehnuteľností, ktoré nadobudol v čase pred právoplatným rozhodnutím dovolacieho súdu, a k strate jej vlastníckeho práva k nadobudnutým nehnuteľnostiam. Predmetný záver však nemusí platiť vtedy, ak nadobúdateľ už v čase uzavretia zmluvy vedel o prebiehajúcom dovolacom konaní (k tomu vid' aj I. ÚS 259/2016).

75. Pri rozhodovaní o predloženej právnej otázke je potrebné pri posudzovaní zásady nemo plus iuris (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) - ako už bolo naznačené aj vyššie (v bode 74.1. odôvodnenia) - rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho.

75.1. Do prvej skupiny možno zaradiť situácie, kedy došlo k odstúpeniu od zmluvy o prevode

vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam medzi ich pôvodným vlastníkom a predávajúcim (t. j. prvým nadobúdateľom) po uzatvorení kúpnej zmluvy medzi predávajúcim a ďalším (dobromyseľným) nadobúdateľom, prípadne k splneniu rozvázovacej podmienky v obdobnej situácii, alebo k inému zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho po uzavretí zmluvy o prevode nehnuteľnosti medzi predávajúcim a (dobromyseľným) nadobúdateľom [napríklad zrušením rozhodnutia o schválení príklepu na (daňovej) exekučnej dražbe; prípadne zrušením právoplatného rozhodnutia súdu o určení vlastníckeho práva po prevode nehnuteľností osobou, o ktorej vlastníckom práve bolo právoplatne rozhodnuté, na tretiu osobu, na základe mimoriadnych opravných prostriedkov]. V takom prípade totiž nadobúdateľ nadobudol nehnuteľnosť nielen od subjektu, v prospech ktorého svedčal zápis o vlastníckom práve k nehnuteľnostiam v katastri nehnuteľností, ale aj od subjektu, ktorý v čase prevodu v skutočnosti ich vlastníkom bol. Následná zmena v právnom postavení predávajúceho (napríklad po odstúpení od zmluvy) na postavenie dobromyseľného nadobúdateľa nemá vplyv a nemôže tak dôjsť k strate jeho vlastníckeho práva, hoci sa podľa ustanovenia § 48 ods. 2 Občianskeho zákonníka pôvodná zmluva zrušuje s účinkami ex tunc. Predmetné zákonné ustanovenie sa v takom prípade dotýka len obligačno-právnych účinkov zmluvy a nie aj vecno-právnych účinkov zmluvy, a do úvahy medzi pôvodným vlastníkom a prvým nadobúdateľom (predávajúcim) prichádza iba vyporiadanie spôsobom predpokladaným v druhej vete ustanovenia § 458 ods. 1 Občianskeho zákonníka. Vecno-právne účinky odstúpenia od zmluvy - t. j., že sa obnovuje vlastnícke právo pôvodného vlastníka k nehnuteľnostiam priamo zo zákona - prichádza do úvahy vtedy, ak nedošlo k ďalšiemu prevodu nehnuteľností na inú osobu, ktorá ich nadobudla dobromyseľne.

76. Vyššie uvedené závery vyplývajú aj z ustálenej judikatúry najvyššieho súdu, v zmysle ktorej platí, že I. „Dodatočné zrušenie nadobúdacieho titulu (príklepu) svedčiaceho v prospech vydražiteľa nemá za následok súčasne aj zánik vlastníckeho práva ďalších nadobúdateľov nehnuteľnosti, ktorí ju získali v dobrej viere“ (viď právnu vetu judikátu R 14/2009, ktorý je citovaný v bodoch 68.1. a 68.2. odôvodnenia vyššie);

II. „Platným odstúpením od zmluvy sa zmluva o prevode vlastníctva k nehnuteľnosti od začiatku zrušuje (ak nie je právnym predpisom ustanovené alebo účastníkmi dohodnuté inak). Týmto zrušením zaniká právny titul, na základe ktorého nadobúdateľ získal vlastnícke právo k nehnuteľnosti. Medzi účastníkmi je po zrušení zmluvy z hľadiska obligačných a vecno-právnych účinkov taký právny stav, ako keby k uzavretiu zmluvy nedošlo. Vlastnícke právo prevodcu sa obnovuje zo zákona. Táto zmena sa do katastra nehnuteľností zapisuje záznamom. Predpokladom takéhoto obnovenia vlastníctva prevodcu je však skutočnosť, že vlastníctvo dotknutej nehnuteľnosti nebolo pred odstúpením od zmluvy dobromyseľne nadobudnuté treťou osobou“ (viď prvú právnu vetu rozsudku najvyššieho súdu z 20. júla 2011, sp. zn. 6Sžo/229/2010 publikovaného v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2014 pod R 81/2014).

76.1. Posúdenie účinkov odstúpenia od zmluvy spôsobom, ako vyplýva z vyššie citovaného judikátu R 81/2014, označil za vecne správny vo svojej rozhodovacej praxi aj ústavný súd (k tomu viď aj uznesenie ústavného súdu z 19. januára 2021, sp. zn. IV. ÚS 4/2021, bod 24. odôvodnenia).

77. Z kúpnej zmluvy vzniká v súlade s ustanovením § 588 Občianskeho zákonníka predávajúcemu povinnosť predmet kúpy kupujúcemu odovzdať a kupujúci je na jej základe povinný od predávajúceho predmet kúpy prevziať a zaplatiť predávajúcemu dohodnutú kúpnu cenu.

77.1. Účelom kúpnej zmluvy ako scudzovacieho právneho úkonu tak je, aby predávajúci umožnil kupujúcemu nadobudnúť k veci, ktorá je predmetom kúpy, vlastnícke právo. Samotná kúpna zmluva však predstavuje len právny titul (titulus adquirendi dominii) k nadobudnutiu vlastníckeho práva jeho prevodom z predávajúceho, kupujúceho sama osebe ešte nerobí vlastníkom kupovanej veci. Na dovŕšenie procesu prevodu vlastníckeho práva sa vyžaduje, aby k uzavretiu kúpnej zmluvy pristúpila ešte ďalšia právna skutočnosť, ktorá predstavuje právny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva (modus adquirendi dominii). Spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva sa bude líšiť podľa toho, či je predmetom kúpy vec hnutel'ná alebo nehnuteľná.

77.2. Pritom platí, že „hoci to § 558 Občianskeho zákonníka výslovne neuvádza, ďalším (a vo svojej podstate tým diferenciacným) pojmovým znakom kúpnej zmluvy je záväzok predávajúceho previesť na kupujúceho vlastnícke právo k predávanej veci. Tento pojmový znak je priamo vyjadrený vo vymedzení

tzv. obchodnej kúpnej zmluvy podľa ustanovenia § 409 ods. 1 Obchodného zákonníka. Povinnosť odovzdať vec inej osobe totiž ako diferenciatívny pojmový znak nebude pre kúpnu zmluvu stačiť, keďže rovnaká povinnosť vyplýva pre povinného aj z niektorých iných zmluvných typov (napríklad nájomná zmluva, zmluva o obstaraní predaja veci či zmluva o dielo). Tým rozhodujúcim odlišujúcim pojmovým znakom oproti iným zmluvným typom je práve prevod vlastníckeho práva“ (k tomu viď aj KRIŽAN, M. In: ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJANKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. 2. vydanie. C. H. BECK: Praha, 2019, s. 2227).

77.3. Z uvedeného vyplýva, že v prípade neexistencie vlastníckeho práva na strane predávajúceho sa - okrem zákonom predvídaných výnimiek (napríklad § 486 Občianskeho zákonníka a § 446 Obchodného zákonníka) - nemôže kupujúci stať vlastníkom kupovanej veci.

77.4. Rovnaké pravidlá sú pritom aplikovateľné aj na ďalšie právne úkony, ktorými sa prevádza vlastnícke právo k určitej veci. To znamená, že ich pojmovým znakom je záväzok určitej osoby previesť vlastnícke právo k určitej veci na inú osobu. Z tohto dôvodu je nevyhnutné, že na to, aby došlo k právnym úkonom predvídanému následku (t. j. k prevodu vlastníckeho práva), musí byť prevodca vlastníkom veci, resp. osobou oprávnenou s vecou disponovať za účelom jej prevodu na inú osobu.

77.5. Predmetný záver - že ak zákon neustanoví inak, nikto nemôže previesť na iného vlastnícke právo, ktorým sám nemôže disponovať (t. j. záver, že právna úprava v zásade vylučovala možnosť nadobudnutia plnohodnotného vlastníckeho práva na základe absolútne neplatného právneho úkonu) - vychádza aj z aktuálnej judikatúry ústavného súdu [k tomu viď už (v bode 60. odôvodnenia vyššie) citovaný nález ústavného súdu z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016, body 51. a 53. jeho odôvodnenia].

78. V prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

78.1. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zastáva názor, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. 1Cdo/96/1995 (publikovanom v časopise Zo súdnej praxe pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností“ (rovnako aj uznesenie najvyššieho súdu z 30. mája 2012, sp. zn. 6Cdo/107/2011).

79. Ako bolo už uvedené vyššie (viď bod 65.3. odôvodnenia vyššie), možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 ústavy, z ktorého ako-takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa. Osobitne v tejto súvislosti veľký senát obchodnoprávneho kolégia opätovne (v zhode s konštatovaním uvedeným v bodoch 65. a 66. odôvodnenia vyššie) zvyrazňuje, že ústavný súd v náleze zo 16. marca 2016, sp. zn.

I. ÚS 549/2015 pri odkazovaní na princíp právnej istoty vychádzal z rozhodnutí Ústavného súdu Českej republiky, ktorých závery mali podklad v odlišnej právnej úprave.

79.1. Súčasťou princípu právnej istoty je síce dôvera v rozhodnutia (v akty) štátu alebo iných orgánov verejnej moci, avšak túto nie je možné vnímať absolútne. Princíp právnej istoty môže byť v určitých situáciách prelomený právnou úpravou. O takúto situáciu ide napríklad aj v rámci právnej úpravy mimoriadnych opravných prostriedkov, kedy zákon priamo upravuje možnosť prelomenia princípu právnej istoty v podobe zrušenia právoplatného rozhodnutia súdu. Rovnakou optikou je potrebné podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia nahliadať aj na znenie ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, z ktorého vyplýva, že bez ohľadu na existenciu rozhodnutia príslušného okresného

úradu (jeho katastrálneho odboru) nemusí údaj zapísaný v katastri nehnuteľnosti zodpovedať skutočnosti, ktorý je možné považovať za hodnoverný (pravdivý), avšak len dovtedy, kým sa preukáže opak. Uvedené znamená, že ani rozhodnutie o povolení vkladu vlastníckeho práva (ktoré s výnimkou protestu prokurátora nie je preskúmateľné v správnom konaní v rámci použitia opravných prostriedkov - pozn. veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia) nepredstavuje - v situácii, keď sa preukáže opak - definitívne rozhodnutie o tom, že osoba, ktorá je zapísaná v katastri ako vlastníka nehnuteľnosti, je aj v skutočnosti jej vlastníkom.

80. Rovnako sa k hodnovernosti (a záväznosti) údajov týkajúcich sa osoby vlastníka nehnuteľnosti zapísanej v katastri nehnuteľností stavia ustálená rozhodovacia prax najvyšších súdnych autorít, pričom veľký senát obchodnoprávneho kolégia nevidí rozumný dôvod, aby sa od nej odklonil.

80.1. Už v rozsudku z 27. októbra 2000, sp. zn. 2Cdo/67/2000 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 5/2001 pod R 86/2001) najvyšší súd uviedol, že „rozhodnutie okresného úradu - odboru katastra nehnuteľností, ktorým bol zapísaný vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nie je rozhodnutím správneho orgánu o vlastníckom práve, ktorým by bol súd viazaný v tom zmysle, že by nemohol ako predbežnú riešiť otázku vlastníctva nehnuteľností alebo odchyliť sa pri posúdení otázky, kto je jej vlastníkom, od stavu zaevidovaného v katastri nehnuteľností.“

80.2. Následne v uznesení z 30. novembra 2009, sp. zn. 1MOboV/11/2009 (publikovanom v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky č. 7/2010 pod č. 13) najvyšší súd skonštatoval, že „pokiaľ sa nepreukáže opak, hodnoverným a záväzným údajom katastra nehnuteľností je údaj o práve k nehnuteľnostiam. Údaj o vlastníkoch nehnuteľnosti je hodnoverný ale nie záväzný (§ 70 ods. 1 v spojení s § 7 zákona č. 162/1995 Z. z.)“ [viď prvá právna veta citovaného judikátu].

„V konaní o vylučovacej žalobe podľa ustanovenia § 19 ods. 2 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, ak správca konkurznej podstaty popiera, že žalobca je vlastníkom nehnuteľnosti zapísanej do konkurznej podstaty napriek zápisu žalobcu ako vlastníka v katastri nehnuteľností, je potrebné na zistenie tejto skutočnosti vykonať dokazovanie“ [viď druhá právna veta citovaného judikátu].

80.3. Vo vzťahu k „materiálnej publicite“ katastra nehnuteľnosti uviedol senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 C v rozsudku z 28. novembra 2019, sp. zn. 4Cdo/196/2019, že „údaje katastra nehnuteľností sú hodnoverné iba dovtedy, pokiaľ sa nepreukáže opak (§ 70 katastrálneho zákona). Ide o zákonné popretie materiálnej publicity, keď zákon napevno stanoví prednosť existujúcej právnej skutočnosti pred formálnym zápisom v katastri nehnuteľností“ (viď bod 21. odôvodnenia citovaného rozsudku). K predmetnému rozhodnutiu len ako poznámku veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že v ňom k materiálnej publicite údajov v katastri nehnuteľnosti a ich hodnovernosti senát občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 C zaujal odlišný názor, než v rozhodnutiach, v ktorých pripustil nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s odkazom na dobrú vieru nadobúdateľa, v ktorých naopak tvrdil, že je potrebné uprednostniť stav potvrdený údajmi z verejnej štátom vedenej evidencie, ktorý aproboval príslušný orgán verejnej správy (kataster nehnuteľností), resp. dobrú vieru nadobúdateľa v zápis do katastra nehnuteľností (k tomu viď 4Cdo/142/2019 a 4Cdo/28/2020).

80.4. V uznesení z 12. mája 2011, sp. zn. II. ÚS 202/2011 ústavný súd dospel k záveru, že „nemá dôvod pochybovať o správnosti právneho záveru najvyššieho súdu spočívajúceho v tom, že krajský súd v rámci konania o vylúčenie nehnuteľností z konkurznej podstaty bol oprávnený posúdiť otázku vlastníckeho práva k týmto nehnuteľnostiam ako otázku predbežnú, pričom nebol viazaný zápisom vlastníckeho práva v katastri nehnuteľností v prospech sťažovateľa.“

80.5. Aj v náleze z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016 (v bode 47. jeho odôvodnenia) ústavný súd výslovne skonštatoval, že „materiálna publicita údajov katastra podľa ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona je de lege lata vyvrátiteľná a podmienená tým, či sa v konkrétnom prípade nepreukáže nesúlad údajov katastra so skutočným stavom. S touto okolnosťou musí byť opatrný nadobúdateľ uzrozmienený.“

81. Predmetný právny názor je zastávaný aj odbornou právnickou literatúrou, v zmysle ktorej „súd v civilnom sporovom konaní nie je viazaný zápisom vlastníctva v katastri nehnuteľností a existenciu vlastníctva môže posúdiť odlišne, a to vrátane posudzovania predbežnej otázky. Na druhej strane súd v

civilnom sporovom konaní nie je oprávnený posudzovať zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, na základe ktorých malo byť nadobudnuté vlastníctvo. Výnimku v tomto smere predstavuje rozhodnutie orgánu katastra o povolení vkladu, na ktoré ako keby sa neprihliadalo, keďže vklad sa chápe ako súčasť vlastníctva zapísaného v katastri nehnuteľností. V civilnom sporovom konaní ďalej súd môže v rámci predbežnej otázky skúmať, či rozhodnutie orgánu verejnej správy nie je ničotné (nulitné). Rovnako môže skúmať, či pri rozhodnutí orgánu verejnej správy, ktorým malo dôjsť k prechodu vlastníctva, bol pôvodný vlastník skutočným vlastníkom veci“ (k tomu vid' aj FEČÍK, M. In: ŠTEVČEK, M., DULAK, A., BAJANKOVÁ, J., FEČÍK, M., SEDLAČKO, F., TOMAŠOVIČ, M. a kol. Občiansky zákonník. Komentár. 2. vydanie. C. H. BECK: Praha, 2019, s. 961).

82. Aj z uvedeného je podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia zrejmé, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť zapísaného údajov v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

82.1. Vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností príslušným okresným úradom (jeho katastrálnym odborom) nie je možné podľa veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia chápať ako rozhodnutie správneho orgánu, ktorým by malo byť s definitívnou platnosťou rozhodnuté o vlastníckom práve určitej osoby k nehnuteľnostiam, ale predstavuje podmienku nevyhnutnú pre nadobudnutie vlastníckeho práva na základe zmluvy podľa ustanovenia § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Aby však došlo de iure k zmene v osobe vlastníka prevádzaných nehnuteľností a nie len k zmene faktického stavu (t. j. stavu zapísanému v katastri nehnuteľností), musia byť splnené aj ďalšie podmienky, ktoré sú uvedené vyššie, a to existencia platnej zmluvy a zároveň existencia vlastníckeho práva na strane prevodcu. Ak čo i len jedna z uvedených podmienok splnená nie je, nemôže dôjsť k nadobudnutiu vlastníckeho práva na strane nadobúdateľa, a to ani v situácii, ak bolo vyhovené návrhu na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam príslušným okresným úradom.

82.2. Dobrá viera nadobúdateľa v správnosť zápisov v katastri nehnuteľností je limitovaná právnou úpravou katastra. Absenciu vlastníckeho práva na strane prevodcu (okrem zákonom predpísaných výnimiek) vzhľadom na uvedené nie je možné zhojiť ani odkazom na princíp právnej istoty argumentujúc správnosťou aktov štátu, a preto nie je možné dospieť k záveru, že by mala byť priznaná ochrana „vlastníckemu“ právu nadobúdateľa, hoci konajúcemu v dobrej viere. Pokiaľ ide o princíp právnej istoty, ktorého súčasťou je aj dôvera subjektov práva v platné právo a k uplatneniu princípu ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere, považuje veľký senát obchodnoprávneho kolégia za nevyhnutné zdôrazniť, že „predmetná zásada, vychádza z toho, že právo bolo skutočne nadobudnuté, a teda, že niekto sa stal jeho subjektom, a preto spravidla nemôže byť tohto práva zbavený dodatočným odpadnutím (zrušením) právneho dôvodu, na ktorého základe sa stal prevodca (predchádzajúci prevodca) vlastníkom veci. Predpokladom uplatnenia tejto zásady, a teda aj princípu právnej istoty je, že nadobúdateľ vec nadobudol od skutočného vlastníka a nie od nevlastníka“ (k tomu vid' aj uznesenie najvyššieho súdu z 30. mája 2012, sp. zn. 6Cdo/107/2011). Je tak zrejmé, že ak „nadobúdateľ nehnuteľností“ mal nadobudnúť vec od osoby, ktorá v skutočnosti nebola jej vlastníkom, toto vlastnícke právo v skutočnosti nikdy nenadobudol, a preto sa nemôže dovolávať ochrany práva nadobudnutého v dobrej viere.

82.3. Dobrá viera nadobúdateľa má právny význam len vtedy, ak to uvádza zákon (k tomu vid' rozhodnutia citované v bode 49. odôvodnenia vyššie, rovnako aj rozsudok najvyššieho súdu z 20. marca 2008, sp. zn. 5Cdo/45/2007). Uvedené znamená, že v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva je dobrá viera nadobúdateľa významná v prípade vydržania podľa § 134 Občianskeho zákonníka, v prípade nadobudnutia veci z dedičstva od dediča, ktorému bolo dedičstvo potvrdené podľa § 486 Občianskeho zákonníka, v prípade nadobudnutia vlastníckeho práva od predávajúceho podľa § 446 Obchodného

zákonníka (len v prípade hnuteľných vecí), v prípade dobromyseľného nadobudnutia veci v konkurze podľa § 93 ods. 3 ZKR, v prípade nadobudnutia cenného papiera podľa § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a v prípade nadobudnutia veci v exekúcii podľa § 61 Exekučného poriadku v znení účinnom do 31. marca 2017, resp. v prípade vydraženia nehnuteľnosti v exekúcii, ak do začatia dražby nebolo preukázané právo inej osoby nepripúšťajúce dražbu podľa § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. apríla 2017. V iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu *nemo plus iuris* - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

83. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia sa tak stotožňuje s právnym názorom prezentovaným v judikatúre najvyššieho súdu, podľa ktorého v prípade absolútne neplatného právneho úkonu nedochádza k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam a k zmene v osobe vlastníka, a to ani v prípade, ak bolo vyhovené návrhu na vklad vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam. Osoba, ktorá bola ako vlastník nehnuteľností zapísaná v katastri nehnuteľností, hoci ich vlastníkom nebola pre neplatnosť právneho úkonu o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam, nemôže tieto nehnuteľnosti platne previesť na ďalší subjekt - hoci konajúci v dobrej viere v správnosť zápisu v katastri nehnuteľností - s poukazom na zásadu, v zmysle ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má. Preto sa veľký senát obchodnoprávneho kolégia prikláňa k tej časti judikatúry najvyššieho súdu - ktorá v prípade prvého absolútne neplatného právneho úkonu o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam zotrváva pri ďalších prevodoch nehnuteľností na zásade *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet* - prezentovanej uznesením z 27. januára 2016, sp. zn. 1Cdo/146/2012, rozsudkami z 30. marca 2011, sp. zn. 3Cdo/144/2010 a z 26. januára 2017, sp. zn. 3Cdo/223/2016 a uznesením z 29. apríla 2014, sp. zn. 5MCdo/12/2011.

83.1. Naopak veľký senát obchodnoprávneho kolégia nesúhlasí s menšinovými právnymi názormi vyskytujúcimi sa v judikatúre najvyššieho súdu, ktoré v prípade absencie vlastníckeho práva na strane prevodcu (z dôvodu neplatnosti predchádzajúceho právneho úkonu, ktorým malo dôjsť k prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti) pripúšťali ochranu nadobúdateľa s poukazom na jeho dobrú vieru, že osobe zapísanej v katastri nehnuteľností svedčí vlastnícke právo k nehnuteľnostiam bez definície limitov, v ktorých by prichádzalo do úvahy prelomenie princípu ochrany pôvodného vlastníka (uznesenie z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011); resp. ktoré pripúšťali nadobudnutie vecného práva k nehnuteľnostiam osobou konajúcou v dobrej viere v správnosť údajov zapísaných v katastri nehnuteľností, aj keď osoba v katastri zapísaná nebola v skutočnosti nositeľom prevádzaného vecného práva (uznesenia z 27. júna 2019, sp. zn. 4Cdo/102/2017 a z 29. januára 2020, sp. zn. 4Cdo95/2019 a rozsudky z 29. apríla 2020, sp. zn. 4Cdo/142/2019 a z 21. októbra 2020, sp. zn. 4Cdo/28/2020).

83.2. Pri predmetnom konštatovaní veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že právna úprava *de lege lata* neumožňuje nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti, ale len v prípade taxatívne upravených výnimiek. Vývodenie ochrany dobromyseľného nadobúdateľa zo strany súdu rozhodujúceho v civilnom sporovom konaní pritom nie je možné ani s poukazom na materiálnu publicitu katastra nehnuteľností, keďže katastrálny zákon priamo pripúšťa spochybnenie hodnovernosti údajov zapísaných v katastri nehnuteľností preukázaním opaku, čo znamená, že osoba, ktorá je ako vlastník zapísaná v katastri nehnuteľností, v skutočnosti vlastníkom evidovaných nehnuteľností nie je, ak sa preukáže, že skutočným vlastníkom nehnuteľností je niekto iný. Preto táto osoba zapísaná ako „vlastník“ ani nedisponuje oprávnením s týmito nehnuteľnosťami ďalej nakladať.

84. Vzhľadom na vyššie uvedené veľký senát obchodnoprávneho kolégia uzatvára, že:

I. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo, a to ani v prípade, že na jeho podklade bol uskutočnený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

II. S poukazom na právnú zásadu, podľa ktorej nikto nemôže previesť na iného viac práv, ako sám má (*nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*), nemôže platne previesť vlastnícke právo k nehnuteľnosti na inú osobu ten, kto je na základe absolútne neplatného právneho úkonu vedený v katastri nehnuteľností ako vlastník nehnuteľností.

III. Dobrá viera nadobúdateľa, že hnuteľnú alebo nehnuteľnú vec nadobúda od vlastníka, má vplyv na nadobudnutie vlastníckeho práva, len pokiaľ zákon v taxatívne vymedzených prípadoch nadobudnutie

vlastníckeho práva s poukazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje. V iných prípadoch právna úprava de lege lata nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa neumožňuje.

IV. Ustanoveniu § 70 ods. 1 zákona č. 162/1995 Z. z. o katastri nehnuteľností a o zápise vlastníckych a iných práv k nehnuteľnostiam (katastrálny zákon), ktoré upravuje hodnovernosť údajov katastra, nezodpovedá výklad, podľa ktorého už len sama evidencia vlastníctva nehnuteľnosti v katastri nehnuteľnosti zakladá dobrú vieru evidovaného vlastníka v to, že je vlastník.

85. Výslovené právne závery o nemožnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa nehnuteľností - ak nejde o niektorú z výnimiek predpokladaných zákonom - majú vplyv na posúdenie poslednej otázky predloženej senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O, a to či je skúmanie dobrej viery nadobúdateľa skutkovou otázkou, alebo či ide o právnu otázku.

K otázke, či skúmanie dobrej viery nadobúdateľa predstavuje skutkovú otázku, alebo či ide o právnu otázku

86. Posúdenie predmetnej otázky predloženej senátom obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu 4 O by bolo v rozhodovanom spore významné v situácii, ak by prichádzalo do úvahy prelomenie zásady nemo plus iuris in propectu bonomyselného nadobúdateľa aj v iných, než v zákonom výslovne upravených prípadoch.

86.1. Vzhľadom k prijatému právnemu záveru, v zmysle ktorého okrem zákonom predpokladaných prípadov nie je možné nadobudnúť vlastnícke právo od nevlastníka, a to ani v situácii, keď nadobúdateľ veci koná v dobrej viere, že ju nadobúda od vlastníka (t. j. že v takomto prípade ostáva naďalej v platnosti zásada nemo plus iuris) [viď bod 84. odôvodnenia vyššie], veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že riešenie predmetnej otázky nemá význam pre rozhodnutie v predmetnom spore (a pre rozhodnutie o dovolaní žalovaného), a jej zodpovedanie by tak malo výlučne akademický charakter. K tomu veľký senát obchodnoprávneho kolégia pre lepšie odôvodnenie uvádza, že posudzovanie, či nadobúdateľ konal v dobrej viere (resp. kedy možno uvažovať o dobrej viere nadobúdateľa), by bolo relevantné len vtedy, ak by prichádzalo do úvahy prelomenie zásady nemo plus iuris a bolo by možné aj nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka.

86.2. Pritom veľký senát obchodnoprávneho kolégia vychádza z toho, že ak dovolací súd neskúma právne otázky, ktoré nie sú významné pre rozhodovaný spor [k tomu v podrobnostiach viď aj uznesenia najvyššieho súdu zo 16. augusta 2018, sp. zn. 3Obdo/28/2018 (bod 8. odôvodnenia); z 20. novembra 2018, sp. zn. 3Obdo/64/2018 (bod 8. odôvodnenia); z 27. augusta 2019, sp. zn. 4Obdo/73/2018 (bod 19. odôvodnenia) a z 25. februára 2021, sp. zn. 5Obdo/61/2020 (bod 20. odôvodnenia)], ani veľký senát nie je povinný zodpovedať tie otázky, ktoré síce považoval predkladajúci trojčlenný senát za podstatné (a s posudzovaním ktorých inými senátmi najvyššieho súdu sa nestotožnil), avšak vzhľadom na posúdenie veci veľkým senátom neboli pre rozhodnutie o dovolaní podstatné. O takýto prípad ide v rámci posúdenia otázky, či skúmanie dobrej viery nadobúdateľa predstavuje právnu (alebo skutkovú) otázku.

Aplikácia záverov veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia na rozhodovaný spor

87. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia zároveň uvádza, že jeho úlohou je nielen zodpovedať na právne otázky predložené mu trojčlenným senátom (v danom prípade senátom obchodnoprávneho kolégia 4 O), ktoré sú významné pre posúdenie rozhodovaného sporu, ale aj rozhodnúť o samotnom dovolaní žalovaného.

87.1. Uvedenému konštatovaniu zodpovedá aj rozhodovacia prax veľkých senátov občianskoprávneho kolégia najvyššieho súdu, resp. obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu (k tomu viď aj 1VCdo/1/2017, 1VCdo/2/2017, 1VCdo/2/2019, 1VCdo/6/2019 a 1VOBdo/1/2020), pričom odlišný postup - t. j. zodpovedanie na predloženú právnu otázku s vrátením veci trojčlennému senátu na rozhodnutie o dovolaní - bol zvolený len raz veľkým senátom občianskoprávneho kolégia v uznesení z 21. marca 2018, sp. zn. 1VCdo/1/2018, ktoré však ostalo osamotené. Právna úprava dovolacieho konania obsiahnutá v Civilnom sporovom poriadku pritom ani neumožňuje príslušnému veľkému senátu vo svojom rozhodnutí len vyriešiť trojčlenným senátom predloženú právnu otázku s tým, že o dovolaní

následne rozhodne trojčlenný dovolací senát najvyššieho súdu.

88. S poukazom na vyslovené právne závery veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že odvolací súd (a aj súd prvej inštancie) vec nesprávne právne posúdil, keď dospel k záveru, že žalobca nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnostiam, ktorých vylúčenia z konkurznej podstaty sa žalobou domáha, s poukazom na jeho dobrú vieru.

89. Veľký senát obchodnoprávneho kolégia poukazuje na to, že súdy nižšej inštancie v štádiu konania pred vydaním nálezu ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 v rozsudku okresného súdu z 9. novembra 2012, č. k. 31Cbi/2/2008-430, resp. v rozsudku krajského súdu z 29. októbra 2013 č. k. 21CoKR/3/2013-637, dospeli k záveru, že Fond národného majetku nenadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam pre absolútne neplatnú prvotnú zmluvu o prevode vlastníctva (resp. pre absenciu nadobúdacieho titulu k nim), a tento nedostatok vzhľadom na derivatívny spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva nemôže byť zhojený ani následným prevodom na ďalšieho „domnelého vlastníka“ s poukazom na zásadu „nikto nemôže na iného previesť viac práva, ako má sám“. Z tohto dôvodu konajúce súdy vyslovili, že žalobca sa nestal vlastníkom nehnuteľností, ktorých vylúčenia sa domáhal.

89.1. V konaní po vydaní nálezu sa už konajúce súdy (nanovo) otázkou platnosti prvotného nadobúdacieho titulu nezaoberali, či už odvolací súd v uznesení z 31. mája 2016, č. k. 21CoKR/14/2016-714, súd prvej inštancie v rozsudku z 21. apríla 2017, č. k. 36Cbi/13/2016-796, alebo odvolací súd v dovolaní napadnutom rozsudku z 26. apríla 2018, č. k. 31CoKR/7/2017-843. Súdy nižšej inštancie sa pri svojom rozhodovaní obmedzili iba na závery ústavného súdu o možnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam s poukazom výlučne na dobrú vieru nadobúdateľa, že nehnuteľnosti nadobúda od vlastníka ako osoby, v prospech ktorej svedčí zápis v katastri nehnuteľností, avšak bez toho, aby sa vecou zaoberali z vyššie uvedených hľadísk, ktoré považuje veľký senát obchodnoprávneho kolégia za určujúce. Ich záver, že žalobca nadobudol vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam s poukazom na jeho dobrú vieru pri uzatváraní kúpnej zmluvy s JUDr. Dedákom, správcom konkurznej podstaty úpadcu FARMATEX, s. r. o., je vecne nesprávny, lebo pripúšťa nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka nadobúdateľom konajúcim v dobrej viere aj v iných prípadoch, ako to zákon dovoľuje.

90. Ako už veľký senát obchodnoprávneho kolégia skonštatoval vyššie, prelomenie zásady nemo plus iuris a prípadné nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka je možné len v zákonom výslovne upravených prípadoch. Situácia, o akú ide v rozhodovanom spore, však pod žiadnu zo zákonom upravených výnimiek zo zásady nemo plus iuris nespadá, a preto neprichádzalo do úvahy nadobudnutie vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam (od nevlastníka) s poukazom na dobrú vieru žalobcu.

90.1. Preto veľký senát obchodnoprávneho kolégia konštatuje, že pokiaľ súdy nižšej inštancie dospeli k opačnému právnomu záveru spočívajúcim v prelomení zásady nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet vo všeobecnosti umožňujúcim nadobudnutie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka s odkazom na dobrú vieru žalobcu (ako nadobúdateľa), vec nesprávne právne posúdili.

91. Zároveň pozornosti veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia neušlo, že sa konajúce súdy s poukazom na pokyn ústavného súdu, v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015, sústredili výlučne na skúmanie dobrej viery žalobcu, ktorá však v rozhodovanom spore vzhľadom na veľkým senátom obchodnoprávneho kolégia prijaté právne závery nemala žiadny právny význam. Právna úprava de lege lata v zásade (teda okrem zákonom výslovne upravených výnimiek) neumožňuje nadobudnutie vlastníckeho práva len s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa (t. j. samotná dobrá viera nemá právotvorný účinok).

91.1. Naopak prejudiciálna otázka kľúčová pre posúdenie daného sporu, a to či v skutočnosti bol pôvodný prevodný právny úkon absolútne neplatný (a teda či mohlo dôjsť postupným radom právnych úkonov k prevodu vlastníckeho práva k sporným nehnuteľnostiam na žalobcu), hoci táto skutočnosť bola dôvodom pre konštatovanie porušenia práva žalobcu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru ústavným súdom (viď bod 12. odôvodnenia nálezu ústavného súdu zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015), nebola zodpovedaná.

92. Pokiaľ ide o druhú právnu otázku nastolenú dovolateľom, a to otázku prísneho skúmania dobrej viery žalobcu, pri vyriešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, konkrétne od uznesenia najvyššieho súdu z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011, veľký senát obchodnoprávneho kolégia uvádza, že posudzovanie predmetnej právnej otázky v dovolacom konaní by bolo vzhľadom na už vyššie vyslovené právne závery nadbytočné. Otázka prísneho skúmania dobrej viery by mala pre rozhodnutie posudzovaného sporu význam jedine v situácii, kedy by bolo možné prelomenie zásady *nemo plus iuris* vzhľadom na dobrú vieru nadobúdateľa veci nadobudnutej od nevlastníka, čo však podľa názoru veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia v rozhodovanom spore neprichádza do úvahy, keďže sa nejedná o žiadnu zo zákonných výnimiek umožňujúcich prelomenie predmetnej právnej zásady.

92.1. Len ako poznámku k uzneseniu najvyššieho súdu z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011 dáva veľký senát obchodnoprávneho kolégia do pozornosti závery ústavného súdu vyslovené v jeho náleze z 19. januára 2021, sp. zn. I. ÚS 510/2016, v zmysle ktorých nie je možné považovať uvedené uznesenie (v časti týkajúcej sa dobrej viery nadobúdateľov nehnuteľností) za precedentnú súčasť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, pretože ono samo nedefinuje skutkové limity, v ktorých je potrebné prelomiť princíp ochrany pôvodného vlastníka s tým, že vyznieva akademicky a nespĺňa požiadavky na to, aby ho bolo možné všeobecne akceptovať ako *ratio decidendi*, teda právny názor zovšeobecňujúcej povahy použiteľný za konkrétnych skutkových okolností, s ktorými by všeobecné súdy mohli porovnať skutkový stav zistený v inej (porovnateľnej) veci (viď bod 43.1. odôvodnenia predmetného nálezu).

93. Vzhľadom na to, že dovolateľ dôvodne namieta nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom vo vyriešení právnej otázky prelomenia zásady *nemo plus iuris ad alium transferre potest quam ipse habet*, týkajúcej sa nemožnosti nadobudnutia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam od nevlastníka s poukazom na dobrú vieru nadobúdateľa, ktorá bola dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne, a ktorá bola vyriešená predmetným rozhodnutím veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (viď právne závery vyslovené v bode 84. odôvodnenia vyššie), veľký senát obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu rozhodujúci ako dovolací súd (§ 35 C. s. p.) napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 C. s. p.) a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie (§ 450 C. s. p.).

94. Odvolací súd je v ďalšom konaní viazaný právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 C. s. p.).

95. Pri svojom rozhodovaní je odvolací súd okrem rešpektovania právneho názoru vysloveného veľkým senátom obchodnoprávneho kolégia v predmetnom uznesení s poukazom na znenie ustanovenia § 134 zákona o ústavnom súde zároveň povinný zohľadniť a rešpektovať závery ústavného súdu vyslovené v jeho náleze zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 v bode 12. jeho odôvodnenia, pre ktoré skonštatoval porušenie práva žalobcu na súdnu ochranu podľa článku 46 ods. 1 ústavy a jeho práva na spravodlivé súdne konanie podľa článku 6 ods. 1 Dohovoru rozsudkom krajského súdu z 29. októbra 2013, č. k. 21CoKR/3/2013-637, na ktoré sa vzťahuje kasačná záväznosť, a to aj v nadväznosti na skutočnosť, že štátny podnik (t. j. aj úpadca - Trnavské automobilové závody, štátny podnik v konkurze) môže mať len právo hospodárenia k veciam vo vlastníctve štátu (obdobne k tomu viď aj rozsudok z 27. marca 2003, sp. zn. MCdo/36/2000).

96. Právne názory vyjadrené veľkým senátom obchodnoprávneho kolégia v tomto uznesení uvedené v bodoch 38., 45. a 84. odôvodnenia sú pre senáty najvyššieho súdu záväzné (§ 48 ods. 3 prvá veta C. s. p.).

97. V novom rozhodnutí rozhodne odvolací súd znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 C. s. p.).

98. Toto rozhodnutie prijal veľký senát obchodnoprávneho kolégia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 6 : 1.

98.1. K rozhodnutiu pripája odlišné stanovisko člena veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia JUDr.

Jana Hullová (podľa § 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

Odlišné stanovisko JUDr. Jany Hullovej k rozhodnutiu veľkého senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VObdo/2/2020.

Nesúhlasím s názorom väčšiny veľkého senátu, že v predmetnej dovolacej veci sú splnené podmienky na jej postúpenie veľkému senátu v zmysle ustanovenia § 48 ods. 1 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „C.s.p.“) z nasledovných dôvodov:

Uznesením z 29. mája 2020, sp. zn. 4Obdo/69/2018 (ďalej aj „uznesenie o postúpení veci“) trojčlenný dovolací senát obchodnoprávneho kolégia 4 O postúpil predmetnú dovoláciu vec na rozhodnutie veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia na riešenie právnych otázok hmotnoprávnych, vyplývajúcich z dovolania a právnych otázok procesnoprávnych, nevýplývajúcich z dovolania a priamo nesúvisiacich s dovolaním.

Dovolací senát 4 O nastolil a formuloval dve procesné otázky:

Otázka č. 1 je formulovaná na strane 21 uznesenia o postúpení veci nasledovne: „Posúdenie otázky prípustnosti podaného dovolania, pri vymedzení prípustnosti dovolania podľa nesprávneho písma ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu“.

Na strane 27 v bode 21.7. uznesenia o postúpení veci senát 4 O uvádza, že „je povinný predložiť vec veľkému senátu s otázkou týkajúcou sa správnosti dovolacieho dôvodu v prípadoch, kedy dovolateľ určí judikatúru, no z akéhokoľvek dôvodu opomenie uviesť aj odlišnú judikatúru (či už neúmyselne - keď o nej nemá vedomosť, alebo úmyselne - aby si privodil domnele priaznivejšiu pozíciu pri posudzovaní prípustnosti dovolania) a tým pádom nesprávne uvedie, či svoje dovolanie stavia na § 421 ods. 1 písm. a/ alebo písm. c/ C.s.p. a to za súčasného vymedzenia dovolacieho dôvodu a právnej otázky v zmysle ustanovenia § 432 C.s.p.“

Ako vyplýva z obsahu uznesenia o postúpení veci (strany 21 - 28) procesná otázka, resp. otázky sú formulované vo vzťahu k uzneseniu dovolacieho súdu z 24. októbra 2019, sp. zn. 1Obdo/44/2018, z ktorého vyplýva, že dovolací súd odmietol dovolanie žalobcu podľa § 447 písm. f/ C.s.p., hoci skonštatoval, že obsahuje zákonné vymedzenie dovolacieho dôvodu a vychádzajúc z obsahu dovolania (§ 124 ods. 1 v spojení s § 438 ods. 1 C.s.p.) je zrejماً otázka, ktorá má byť predmetom dovolacieho prieskumu a posúdením ktorej došlo podľa názoru žalobcu k odklonu od ustálenej rozhodovacej praxe. Na druhej strane senát 4 O poukázal na odlišné rozhodnutia z 19. septembra 2019, sp. zn. 3Cdo/102/2018, z 13. júna 2019, sp. zn. 3Obdo/49/2018 a z 22. októbra 2019, sp. zn. 3Obdo/65/2019. Na strane 24 v bode 20.5. uznesenia o postúpení veci senát 4 O konštatuje rozdielnosť názorov jednotlivých senátov Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „NS SR“ alebo „Najvyšší súd SR“) na posudzovanie otázky prípustnosti dovolania pri nesprávnom vymedzení dovolacieho dôvodu podľa konkrétneho písma ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p.

V uznesení veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej aj „veľký senát“) z 27. apríla 2021, sp. zn. 1VOBdo/2/2020 je otázka č. 1 formulovaná nasledovne: „Či je dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania viazaný konkrétnym písmenom a/, alebo b/, alebo c/ ustanovenia § 421 ods. 1 C.s.p. (nesprávne) uvedeným dovolateľom“.

Podľa môjho názoru trojčlenný dovolací senát, ale aj veľký senát je pri rozhodovaní viazaný obsahom podaného dovolania a právnymi otázkami, ktoré v ňom nastolil a formuloval dovolateľ a nemôže sám nastoliť a formulovať ďalšie otázky (hoci aj procesné), ktoré dovolateľ vo svojom dovolaní nevymedzil. Rovnako potom nemôže posudzovať iné rozhodnutia vo väzbe na ním vymedzenú právnu otázku, resp. otázky, ktoré s dovolaním a právnymi otázkami v ňom vymedzenými nesúvisia. Prípustnosť dovolania sa vždy vzťahuje na právne otázky, ktorých vyriešenie viedlo k záverom uvedeným v rozhodnutí odvolacieho súdu. Prípustnosť dovolania potom bude - vzhľadom na viazanosť odvolacieho súdu dovolacími dôvodmi v zmysle § 440 C.s.p. - závisieť od toho, ako dovolateľ vymedzil, že sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu (§ 421 ods. 1 písm. a/ C.s.p.), prípadne právnu otázku riešenú odvolacím súdom odôvodní s ohľadom na to, že dosiaľ dovolací súd takúto otázku vo svojej rozhodovacej praxi neriešil (§ 421 ods. 1 písm. b/ C.s.p.), prípadne poukáže na rozdielne rozhodnutia odvolacieho súdu k riešenej právnej otázke (§ 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.). Dovolanie prípustné podľa § 421 C.s.p. možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva na nesprávnom posúdení veci a dovolací dôvod musí dovolateľ vymedziť tak, že uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a zároveň, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia. Dovolací súd je viazaný vymedzením dôvodu, pre ktorý rozhodnutie odvolacieho súdu považuje dovolateľ za nesprávne (str. 1381, str. 1409 a str. 1420 Veľkého komentára Civilného sporového poriadku autorov Števíček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kol.).

Z obsahu predmetného dovolania vyplýva, že dovolateľ prípustnosť dovolania výslovne založil (okrem § 420 písm. f/ C.s.p.) na ustanovení § 421 ods. 1 písm. a/, písm. b/ a písm. c/ C.s.p. (ide teda o odlišnú situáciu, aká vyplýva z rozhodnutia z 24. októbra 2019, sp. zn. 1OBdo/44/2018). Z obsahu dovolania ďalej vyplýva, že dovolateľ nesúhlasil s právnym posúdením veci odvolacím súdom, ktorý potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v ním nastolených právnych otázkach a zároveň poukázal na odlišné riešenie predmetných právnych otázok v iných rozhodnutiach odvolacieho súdu (z 27. februára 2013, sp. zn. 6Cdo/71/2011, z 30. marca 2011, sp. zn. 3Cdo/144/2010, z 21. januára 2017, sp. zn. 3Cdo/223/2016, z 18. decembra 2012, sp. zn. 2MCdo/20/2011), z čoho je zrejmé, že prípustnosť dovolania založil aj na ustanovení § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. Nastolenie prvej procesnej otázky na riešenie vo veľkom senáte, ktorá nebola nastolená a formulovaná dovolateľom v dovolaní, a to vo väzbe na rozhodnutie z 24. októbra 2019, sp. zn. 1OBdo/44/2018 a odlišné rozhodnutia z 19. septembra 2019, sp. zn. 3Cdo/102/2018, z 13. júna 2019, sp. zn. 3OBdo/49/2018 a z 22. októbra 2019, sp. zn. 3OBdo/65/2019, nemá opodstatnenie.

Okrem toho, rozhodnutie z 24. októbra 2019, sp. zn. 1OBdo/44/2018 (a v ňom vyslovený právny názor) je ojedinelé rozhodnutie, ktoré nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax odvolacieho súdu, ale ani rozhodovaciu prax senátu 1 O (dôkazom sú rozhodnutia vydané po 24. októbri 2019 v senáte 1 O). Rozhodnutie sp. zn. 1OBdo/44/2018 preto nie je a ani nemôže byť „prekážkou“ rozhodovania žiadneho odvolacieho senátu. Účelom rozhodovania veľkého senátu nemôže byť rozhodovanie v prípade existencie jediného odlišného rozhodnutia (na ktoré nenadväzuje ďalšia rozhodovacia prax odvolacieho senátu, resp. dovolacích senátov) za situácie, keď ohľadom relevantnej právnej otázky (v tomto prípade procesnej) existuje už iná zhodná ustálená rozhodovacia prax dovolacích senátov. Aj z dôvodovej správy k Civilnému sporovému poriadku vyplýva, že veľký senát bol zavedený za účelom normatívneho pokrytia prípadov, keď senát NS SR sa mieni odkloniť od konštantnej judikatúrnej línie. Za značne extenzívny výklad § 48 ods. 1 C.s.p. preto považujem to, aby trojčlenný dovolací senát mal povinnosť postúpiť veľkému senátu na rozhodovanie každý prípad, v ktorom by zistil existenciu rozdielnych dovolacích rozhodnutí, pričom jedno z nich by predstavovalo len ojedinelé rozhodnutie, na ktoré nenadviazala ďalšia rozhodovacia prax dovolacích senátov, nakoľko pri takomto výklade by veľký senát bol „zahľtený“ riešením všetkých prípadov rozdielnych rozhodnutí v zmysle § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.

Z vyššie uvedených dôvodov nesúhlasím s predložením procesnej otázky č. 1 s poukazom na rozhodnutie sp. zn. 1Obdo/44/2018 veľkému senátu.

Otázka č. 2 je formulovaná na strane 28 uznesenia o postúpení veci a týka sa „možnosti predloženia veci veľkému senátu obchodnoprávneho kolégia v prípade konštatovania prípustnosti podaného dovolania podľa § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. trojčlenným senátom 4 O obchodnoprávneho kolégia najvyššieho súdu“, vo väzbe na existenciu rozdielnej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu pri riešení právnej otázky, a to vo vzťahu k uzneseniam veľkého senátu občianskoprávneho kolégia z 28. apríla 2020, sp. zn. 1VCdo/3/2019 a sp. zn. 1VCdo/4/2019, ktoré rozhodovaciu právomoc veľkého senátu vyložili „zužujúco“ tak, že „právnou úpravou, ktorá je obsiahnutá v § 48 ods. 1 C.s.p., sa sledoval cieľ pokryť v praxi prípady, v ktorých (trojčlenný) senát najvyššieho súdu dospeje k záveru, že „je“ dôvod na zmenu (na odklonenie sa od konštantnej línie rozhodovania). Pokiaľ ešte v určitej právnej otázke nedošlo k prijatiu (publikovaniu) stanoviska alebo judikátu, prípadne ešte nebolo vydané rozhodnutie veľkého senátu, má povinnosť postúpiť vec veľkému senátu ten trojčlenný senát najvyššieho súdu, ktorý sa mieni názorovo odchýliť (odkloniť) od skoršieho rozhodnutia iného senátu najvyššieho súdu. Ak teda trojčlenný senát zistí, že iný senát zaujal v určitej otázke odlišný názor, ktorý vec prejednávajúci senát nezdieľa, má dve možnosti: 1/ buď sa stotožní so starším právnym názorom (už ustáleným v praxi na základe publikovaného judikátu, stanoviska alebo na základe rozhodnutia veľkého senátu) a svoje rozhodnutie založí na tomto názore alebo 2/ vec postúpi veľkému senátu“.

Otázka č. 2 sformulovaná v uznesení senátu 4 O o postúpení veci je formulovaná v uznesení veľkého senátu sp. zn. 1VObdo/2/2020 na strane 10 pod bodom 12. nasledovne:

„Či je trojčlenný senát najvyššieho súdu povinný v prípade existencie rozdielnej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu (pri prípustnosti dovolania podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p.) prikloniť sa k jednému zo skôr vyslovených právnych názorov, alebo je jeho povinnosťou postupom podľa ustanovenia § 48 ods. 1 C.s.p. postúpiť vec na prejednanie veľkému senátu príslušného kolégia najvyššieho súdu, ktorý je následne povinný o dovolaní rozhodnúť“. Uvedená procesná otázka nebola formulovaná dovolateľom v dovolaní a bola nastolená len postupujúcim senátom 4 O vo väzbe na rozhodnutia veľkého senátu sp. zn. 1VCdo/3/2019 a sp. zn. 1VCdo/4/2019. Riešenie uvedenej procesnej otázky vo veľkom senáte obchodnoprávneho kolégia sa mi tiež javí ako nadbytočné, keďže táto otázka už bola riešená v predchádzajúcom uznesení veľkého senátu z 25. februára 2021, sp. zn. 1VObdo/1/2020. V bode 23. odôvodnenia tohto uznesenia veľký senát poukázal na závery vyplývajúce z judikatúry Európskeho súdu pre ľudského práva, konkrétne, že: „Problémom z pohľadu práva na konzistentnú judikatúru by v zásade nemali byť prípady, kedy sa v judikatúre súdov (hoci súdov najvyšších, ktorých úlohou je inak judikatúru zjednocovať) vyskytne ojedinelé rozhodnutie, ktoré vybočí z ustálenej judikatúry bez toho, aby bolo nasledované“. Uvedené závery sú podľa môjho názoru plne aplikovateľné aj v prejednávanej veci. Ak by totiž v každom zistenom prípade rozdielných rozhodnutí bola vec predkladaná na rozhodnutie veľkému senátu, išlo by o značne extenzívny výklad, pretože v takomto prípade by každá takáto vec bola (resp. musela by byť) rozhodovaná veľkým senátom. Zo záveru formulovaného v uznesení veľkého senátu sp. zn. 1VObdo/1/2020 vyplýva, že „trojčlenný senát najvyššieho súdu má povinnosť postúpiť vec na prejednanie a rozhodnutie veľkému senátu postupom podľa § 48 ods. 1 C.s.p. nie len v situácii, ak sa chce odkloniť od právneho názoru vyjadreného v rozhodnutí iného senátu najvyššieho súdu, ale aj v situácii, kedy pri rozhodovaní o určitej otázke existuje rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu“. Podľa môjho názoru by sa však malo jednať o „určitú otázku, o ktorej existuje rozdielna rozhodovacia prax dovolacieho súdu, avšak ktorá vyplýva z obsahu dovolania a bola nastolená a formulovaná dovolateľom, nie dovolacím súdom“.

Z uznesenia senátu 4 O o postúpení veci veľkému senátu vyplývajú 2 právne otázky nastolené a formulované dovolateľom v dovolaní, a to „či je skúmanie dobrej viery nadobúdateľa skutkovou otázkou, alebo či ide o otázku právnú“ a otázka „či je možné nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti od osoby, ktorá v skutočnosti nie je jej vlastníkom, ale o ktorej vlastníkom práve svedčí zápis v katastri nehnuteľností, a to len na základe dobrej viery nadobúdateľa tejto nehnuteľnosti“. Uvedené otázky sú vymedzené v uznesení veľkého senátu sp. zn. 1VObdo/2/2020 ako otázky č. 3 a č.

4.

Podľa ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c/ C.s.p. dovolanie je prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. V posudzovanej dovolacej veci sú všeobecné súdy, rozhodujúce v tejto veci, viazané nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej aj „Ústavný súd SR“) zo 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015 (podľa § 134 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov). Rovnako to platí aj pre Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací. Odvolací súd, súc v konkrétnej veci viazaný záväzným právnym názorom Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015, postupoval v intenciách tohto záväzného právneho názoru (pri riešení predmetných sporných otázok, ktoré sú predmetom posudzovania dovolacím súdom), teda rozhodnutie odvolacieho súdu nezáviselo od vyriešenia právnej otázky, pri riešení ktorej mal „voľný manévrovací priestor“ na rozhodovanie. Rovnako to platí aj pre dovolací súd (trojčlenný dovolací senát, resp. veľký senát).

V náleze Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015 vydaného v predmetnej veci, uvedený súd vyslovil, že je potrebné sa zaoberať otázkou dobrej viery nadobúdateľa vlastníckeho práva (bod 15. odôvodnenia), pričom z bodu 17., poslednej vety odôvodnenia nálezu vyplýva, „...že ak sťažovateľ pri nadobudnutí nehnuteľností evidovaných v katastri nehnuteľností konal v dobrej viere v konštitutívny akt štátu (v tomto prípade dvojnásobný - opatrenie konkurzného súdu a rozhodnutie o povolení vkladu), mal by požívať ústavnú ochranu“. Právny záver vyplýva aj z bodu 18. odôvodnenia nálezu, keď ústavný súd konštatuje, že sa domnieva, že toto pravidlo (zistenie, že osoba bola v dobrej viere, zakladá poskytnutie ochrany jej vlastníckemu právu) možno použiť aj pre riešenie skutkovo podobných prípadov na území Slovenska. V bode 20. odôvodnenia nálezu Ústavný súd SR adresoval Najvyššiemu súdu SR výčitku, že mohol a mal urobiť korekciu zjavne chybných (najmä nerozumných) právnych záverov nižších súdov a nepresúvať ich riešenie na Ústavný súd SR (predmetom ústavného prieskumu bol rozsudok Krajského súdu v Trnave z 29. októbra 2013, sp. zn. 21CoKR/3/2013 a uznesenie NS SR ako súdu dovolacieho z 30. apríla 2014, sp. zn. 4Obdo/24/2014, ktorým dovolací súd dovolanie odmietol).

Vzhľadom na zložitosť problematiky (otázok nastolených dovolateľom v dovolaní), kedy predmetom je excindačná žaloba o vylúčenie nehnuteľností zo súpisu majetku konkurznej podstaty úpadcu, pričom predaj sporných nehnuteľností bol realizovaný na základe kúpnej zmluvy, uzavretej medzi správcom konkurznej podstaty a žalobcom, so súhlasom konkurzného súdu za podmienok ním určených, za existencie nálezu Ústavného súdu SR sp. zn. I. ÚS 549/2015 a záväzných právnych názorov v ňom vyslovených, ako aj existencie rozdielnych rozhodnutí samotného Ústavného súdu SR k uvedenej problematike, som toho názoru, že predmetnú dovolaciu vec by mal rozhodnúť trojčlenný dovolací senát

V Bratislave 27. apríla 2021

JUDr. Jana Hullová, v. r.
členka veľkého senátu